INFORMACJA

07–09/2007

o pracy Rzecznika Praw Obywatelskich

lipiec–wrzesień 2007 r.

Opracowanie:
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

Redakcja:
Joanna Pisarczyk
Irena Kumidor
Ewa Jezierska

Opracowanie graficzne:
Agencja Reklamowo-Wydawnicza Arkadiusz Grzegorczyk

© Copyright 2007 by Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

Skrót do cytowania
RPO-INF. 07-09/2007

Adres Redakcji:
Biuro RPO
00-090 Warszawa, Al. Solidarności 77
tel. centr. (022) 551-77-00; fax (022) 827-64-53

Coroczne Sprawozdania i Informacje o działalności Rzecznika Praw Obywatelskich są opublikowane w Biuletynach RPO–Materiały Nr 2, 5, 9, 12, 16, 21, 25, 29, 33, 35, 37, 39, 43, 44, 47, 48, 50, 52, 56. Komplety bądź pojedyncze egzemplarze są do nabycia w siedzibie redakcji.

Skład komputerowy i druk:
Agencja Reklamowo-Wydawnicza Arkadiusz Grzegorczyk
www.grzeg.com.pl

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ 1

I. INFORMACJA O WPŁYWIE I ZAŁATWIANIU WNIOSKÓW 7
II. WYSTĄPIENIA O CHARAKTERZE GENERALNYM 16
III. KASACJE I SKARGI KASACYJNE DO SĄDU NAJWYŻSZEGO 87
IV. PYTANIA PRAWNE DO SĄDU NAJWYŻSZEGO 96
V. SKARGI DO WOJEWÓDZKICH SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH, SKARGI KASACYJNE DO NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO ORAZ PRZYSTĄPIENIA DO POSTĘPOWAŃ PRZED ORGANAMI ADMINISTRACJI. 97
VI. WNIOSKI DO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO. ZGŁOSZENIA UDZIAŁU W POSTĘPOWANIACH W SPRAWIE SKARG KONSTYTUCYJNYCH. 103
VII. OPINIE I STANOWISKA RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH 113
VIII. REAKCJE NA WCZEŚNIEJSZE WYSTĄPIENIA RZECZNIKA 117

CZĘŚĆ 2

WYBÓR SPRAW INDYWIDUALNYCH 145

CZĘŚĆ 1

I. INFORMACJA O WPŁYWIE I ZAŁATWIANIU WNIOSKÓW

Dane informacyjno-statystyczne

Wpływ spraw do Rzecznika Praw Obywatelskich

	III kwartał 2007	styczeń - wrzesień 2007	Cały okres funkcjonowania instytucji RPO (01.01.1988 – 30.09.2007)
Wpływ ogółem	15 065	42 726	902 190
w tym nowe sprawy	7 854	22 094	572 580
Liczba odpowiedzi na wystąpienia Rzecznika	4 836	14 634	301 864

W III kwartale 2007 r. w Biurze RPO przyjęto 1544 interesantów oraz przeprowadzono 5175 rozmów telefonicznych, udzielając wyjaśnień i porad. Wysłano 21 074 pisma w 13 609 prowadzonych sprawach, ponadto zarejestrowano 30 apeli, listów otwartych, protestów bez oznaczenia wnioskodawcy.

1. Rzecznik Praw Obywatelskich skierował:	**III kwartał**	**styczeń-wrzesień**
– wystąpień o charakterze generalnym	100	306
– wniosków do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności przepisów z Konstytucją	7	20
– przystąpił do postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawach skarg konstytucyjnych	4	14
– pytań prawnych do Sądu Najwyższego	-	4
– kasacji	12	31
– skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych	1	1

– skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (prawo pracy)	-	1
– skarg kasacyjnych do Naczelnego Sądu Administracyjnego	-	3
– wniosków do NSA o wykładnię przepisów	-	1
– skarg do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych	3	13
oraz		
– przystąpił do postępowania sądowego	-	3
– przystąpił do postępowania administracyjnego	1	5

2. Sprawy rozpatrzone w III kwartale 2007 r. – 10 230.

Wśród spraw rozpatrzonych:

– podjęto do prowadzenia *	4188	spraw
w tym, w ramach wystąpienia o charakterze generalnym	1517	spraw
– udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania	5287	spraw
– przekazano wniosek wg. właściwości	88	spraw
– zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	539	spraw
– nie podjęto **	128	spraw

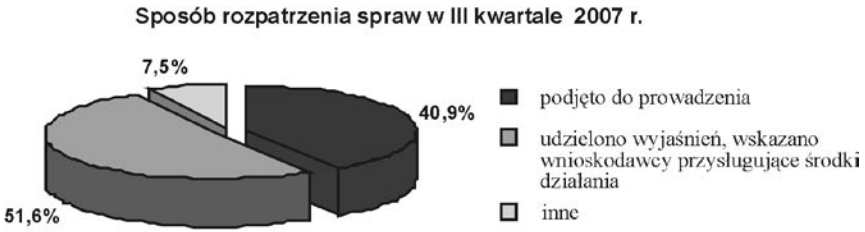

*) Pojęcie „sprawy podjętej do prowadzenia" dotyczy spraw wskazujących na możliwe istnienie naruszenia praw obywatelskich, w sprawach tych Rzecznik prowadzi postępowanie wyjaśniające.

**) Przekazane Rzecznikowi do wiadomości wystąpienia kierowane do innych organów i pisma niezrozumiałej treści.

3. Zakończono postępowanie w 4 148 podjętych sprawach.

Spośród 4 148 spraw zakończonych:

1.	**uzyskano rozwiązanie pozytywne** ze względu na:	**41,0%**			
–	zasadność zarzutów wnioskodawcy	8,7%	tj.	361	spraw
–	uwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	32,3%	tj.	1341	spraw
2.	**odstąpiono od dalszego prowadzenia sprawy** ze względu na:	**11,5%**			
–	toczące się w sprawie postępowanie (niewyczerpany tryb)	6,6%	tj.	274	sprawy
–	upływ czasu	0,1%	tj.	1	sprawa
–	nieodwracalne skutki prawne	0,3%	tj.	13	spraw
–	inne względy obiektywne – rezygnacja RPO z dalszego prowadzenia sprawy	4,5%	tj.	188	spraw
3.	**nie uzyskano rozwiązania pozytywnego ze względu na:**	**47,5%**			
–	niepotwierdzenie się zarzutów wnioskodawcy	45,4%	tj.	1884	sprawy
–	nieuwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	1,9%	tj.	78	spraw
–	z powodu wyczerpania przez RPO możliwości działania	0,2%	tj.	8	spraw

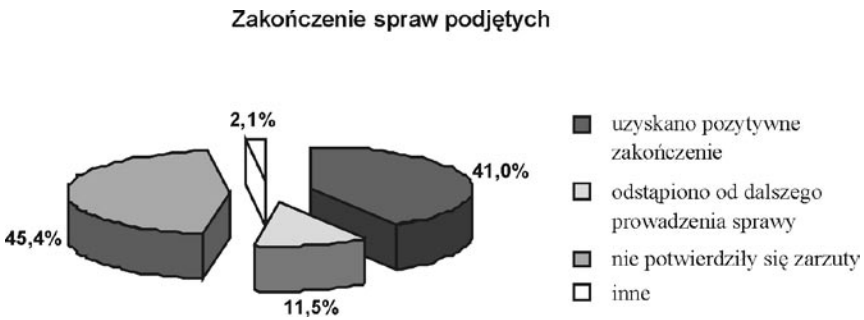

4. Przedmiot nowych spraw (wniosków) w III kwartale 2007 r. (7 854 – 100%)

(według właściwości zespołów merytorycznych):

prawo konstytucyjne i międzynarodowe	3,4%
prawo karne	19,6%
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	10,3%

prawo cywilne i gospodarka nieruchomościami	11,6%
prawo administracyjne i sprawy mieszkaniowe	28,8%
prawo gospodarcze, daniny publiczne i ochrona praw konsumenta	7,0%
prawo karne wykonawcze	6,1%
prawo pracy (do 31.08.2007)	2,7%
prawa żołnierzy i funkcjonariuszy służb publicznych	1,5%
administracja publiczna, zdrowie i ochrona praw cudzoziemców	5,3%
prawo rodzinne i ochrona praw osób niepełnosprawnych (do 31.08.2007)	2,6%
inne	1,1%

Od 2 sierpnia 2004 r. działa **Zespół Terenowy we Wrocławiu**, kierowany przez Pełnomocnika terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich. W III kwartale 2007 r. do Zespołu Terenowego wpłynęło 390 pism, z czego 28 pism przekazano do Biura w Warszawie (w tym 2 nowe), a 32 pisma przyjęto z Biura w Warszawie (w tym 2 nowe). Nowych spraw wpłynęło 174. Z ogólnej liczby 1544 interesantów w Zespole Terenowym przyjęto 296. Przeprowadzono 355 rozmów telefonicznych udzielając wyjaśnień i porad. Rozpatrzono 227 spraw.

Największy wpływ w Zespole Terenowym we Wrocławiu dotyczył spraw z zakresu:

- prawa cywilnego i gospodarki nieruchomościami 23,0% tj. 40 spraw
- prawa pracy i zabezpieczenia społecznego 17,2% tj. 30 spraw
- prawa administracyjnego i spraw mieszkaniowych 16,1% tj. 28 spraw
- prawa karnego 15,5% tj. 27 spraw
- administracji publicznej, zdrowia i ochrony praw cudzoziemców 6,3% tj. 11 spraw

W III kwartale 2007 r. w Zespole Terenowym we Wrocławiu rozpatrzono 227 spraw w tym :

- podjęto do prowadzenia 60 spraw tj. 26,4%
- udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania 151 spraw tj. 66,5%
- przekazano wniosek wg. właściwości 2 sprawy tj. 0,9%
- zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku 14 spraw tj. 6,2%

Od 16 maja 2005 r. działa **Zespół Terenowy w Gdańsku**, kierowany przez Pełnomocnika terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich.
W III kwartale 2007 r. do Zespołu Terenowego wpłynęło 468 pism, z czego 69 pism przekazano do Biura w Warszawie (w tym 17 nowych), a 37 pism przyjęto z Biura w Warszawie (w tym 1 nowe). Nowych spraw wpłynęło 143. Z ogólnej liczby 1544 interesantów w Zespole Terenowym przyjęto 293. Przeprowadzono 743 rozmowy telefoniczne udzielając wyjaśnień i porad. Rozpatrzono 216 spraw.

Największy wpływ w Zespole Terenowym w Gdańsku dotyczył spraw z zakresu:

- prawa karnego 21,1% tj. 31 spraw
- prawa pracy i zabezpieczenia społecznego 15,0% tj. 22 sprawy
- prawa cywilnego i gospodarki nieruchomościami 14,3% tj. 21 spraw
- prawa administracyjnego i spraw mieszkaniowych 12,9% tj. 19 spraw
- prawa gospodarczego, danin publicznych i ochrony praw konsumentów 10,2% tj. 15 spraw

W III kwartale 2007 r. w Zespole Terenowym w Gdańsku rozpatrzono 216 spraw w tym :

- podjęto do prowadzenia 83 sprawy tj. 38,4%
- udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania 98 spraw tj. 45,4%
- przekazano wniosek wg. właściwości 4 sprawy tj. 1,8%
- zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku 25 spraw tj. 11,6%
- nie podjęto 6 spraw tj. 2,8%

Od 15 września 2007 r. działa **Zespół Terenowy w Katowicach**, kierowany przez Pełnomocnika terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich. W okresie od 15 do 30 września 2007 r. do Zespołu Terenowego wpłynęło 126 pism, z czego 23 pisma przekazano do Biura w Warszawie (w tym 1 nowe). Nowych spraw wpłynęło 84. Z ogólnej liczby 1544 interesantów w Zespole Terenowym przyjęto 67. Przeprowadzono 67 rozmów telefonicznych udzielając wyjaśnień i porad. Rozpatrzono 36 spraw.

Największy wpływ w Zespole Terenowym w Katowicach dotyczył spraw z zakresu:

- prawa pracy i zabezpieczenia społecznego 22,7% tj. 20 spraw
- prawa administracyjnego i spraw mieszkaniowych 21,6% tj. 19 spraw
- prawa karnego 17,0% tj. 15 spraw
- prawa cywilnego i gospodarki nieruchomościami 15,9% tj. 14 spraw

W okresie od 15 do 30 września 2007 r. w Zespole Terenowym w Katowicach rozpatrzono 36 spraw w tym :

- podjęto do prowadzenia 5 spraw tj. 13,9%
- udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania 26 spraw tj. 72,2%
- zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku 5 spraw tj. 13,9%

***5.* W III kwartale 2007 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracownicy Biura RPO odbyli następujące spotkania i wizytacje:**

1. Wojewódzki Szpital Chirurgii Urazowej Św. Anny w Warszawie – badanie przestrzegania praw pacjentów. 02.07.2007 r.

2. Szpitale w Łodzi – badanie przestrzegania praw pacjentów w związku z głodówką lekarzy. 05.07.2007 r.
3. Badania terenowe dotyczące działań administracji stopnia gminnego, powiatowego i wojewódzkiego w Katowicach, pow. częstochowskim i gm. Kłomnice. 25-26.07.2007 r.
4. 2 Brygada Zmechanizowana Legionów w Złocieńcu oraz Garnizonowy Ośrodek Mobilizacyjny w Czarnem – badanie przestrzegania praw żołnierzy i funkcjonariuszy. 29-31.08.2007 r.
5. Zakład Karny w Sztumie – ocena poszanowania praw osób pozbawionych wolności. 10-12.09.2007 r.

oraz uczestniczyli w następujących sympozjach , seminariach i konferencjach:

1. Konferencja zorganizowana przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego nt. „Europejski Fundusz Społeczny – 50 lat inwestycji w kapitał ludzki." Warszawa 02.07.2007 r.
2. XXV Święto Kultury Łemkowskiej „Łemkowska Watra" zorganizowane przez Zjednoczenie Łemków. Zdynia 21.07.2007 r.
3. Udział w uroczystej sesji Rady Miasta Oświęcim, zorganizowanej w ramach obchodów: 2007 Rok Współpracy Międzynarodowej. Oświęcim 01.09.2007 r.
4. Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z organizatorami komitetu organizacyjnego kampanii społecznej „ Rodzice szkole." Warszawa 04.09.2007 r.
5. Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w V jubileuszowej edycji konkursu „Człowiek bez barier 2007", zorganizowanej przez Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji. Warszawa 05.09.2007 r.
6. Uroczystości otwarcia Firm Społecznych „O humanizację życia społecznego." Kraków 07.09.2007 r.
7. Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w seminarium Instytutu Tertio Millennio. Kraków 08.09.2007 r.
8. Seminarium zorganizowane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji nt. „Razem przeciwko przemocy – walka z przemocą wobec dzieci, młodzieży i kobiet z polskiej i europejskiej perspektywy." Warszawa 10-11.09.2007 r.

9.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Ambasadorami państw spoza Unii Europejskiej zrzeszonych w OECD. Przedmiotem spotkania było wystąpienie Rzecznika na temat transformacji w Polsce i roli instytucji RPO. Warszawa	11.09.2007 r.
10.	Udział Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich w posiedzeniu Kapituły Willa Decjusza, w sprawie wyłonienia laureata 4 edycji konkursu nagrody im. Sergio Vieira de Mello. Kraków	12.09.2007 r.
11.	Seminarium Rady Rzecznika Praw Obywatelskich w Nieborowie.	15.09.2007 r.
12.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w Sesji Wstępnej Konferencji pod patronatem dr Jarosława Kaczyńskiego, Prezesa Rady Ministrów RP nt. „Udział rządu w procesie legislacyjnym." Warszawa	17.09.2007 r.
13.	XVI Zjazd Katedr i Zakładów Prawa Pracy. Gdańsk	20-21.09.2007 r.
14.	Konferencja Patronów Honorowego Ruchu na rzecz Jednomandatowych Okręgów Wyborczych. Łochów	23.09.2007 r.
15.	Konferencja zorganizowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich nt. „Migracja zarobkowa w Unii Europejskiej – problemy i wyzwania." Warszawa	24.09.2007 r.
16.	Konferencja zorganizowana w ramach Międzynarodowych Warsztatów Wymiany Doświadczeń w Pracy Socjalnej nt. „W drodze ku partnerstwu obywatelskiemu." Chorzów	25.09.2007 r.
17.	Konferencja zorganizowana przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie nt. „Rodzinna opieka zastępcza – szansą na szczęśliwe dzieciństwo." Białystok	26-27.09.2007 r.
18.	Konferencja zorganizowana przez Polskie Stowarzyszenie Ubezpieczenia Społecznego nt. „Ryzyko starości – problemy zabezpieczenia." Kraków	27-29.09.2007 r.

Współpraca międzynarodowa :

1.	Wizyta w Biurze RPO przedstawicieli organizacji pozarządowych, niezależnej prasy i wydawnictw z Kazachstanu, Kirgizji, Uzbekistanu, Tadżykistanu i Turkmenistanu.	10.07.2007 r.

2.	Wizyta w Biurze RPO prof. Jo Carby – Halla z Uniwersytetu w Hull, Konsula Honorowego RP.	18-19.07.2007 r.
3.	Wizyta w Biurze RPO przedstawicieli brytyjskiej agencji rządowej „ Gangsmasters Licensing Authority.”	02.08.2007 r.
4.	Udział w szkole letniej Europejskiej Akademii Otzenhausen nt. tworzenia konstytucji europejskiej. Otzenhausen (Niemcy)	19.08-02.09.2007 r.
5.	Wizyta w Biurze RPO Ambasadora Irlandii.	22.08.2007 r.
6.	Wizyta w Biurze RPO delegacji Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawników (IBA) oraz Rady Adwokatur i Stowarzyszeń Prawniczych Europy (CCBE)	04.09.2007 r.
7.	Wizytacja przejścia granicznego Medyka – Szegini na granicy pomiędzy Polską a Ukrainą z udziałem polskiego Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Pełnomocnika Rady Najwyższej Ukrainy ds. Praw Człowieka.	06.09.2007 r.
8.	Wizyta w Biurze RPO delegacji Najwyższej Rady Sądownictwa Rumunii.	25.09.2007 r.

II. WYSTĄPIENIA O CHARAKTERZE GENERALNYM

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował wystąpienia o charakterze generalnym do:

1. Komendanta Głównego Policji (RPO-559815-II/07) z dnia 2 lipca 2007 r. – w sprawie działań Policji w sprawach dotyczących przerywania ciąży, polegających na przeprowadzaniu interwencji w gabinetach lekarskich.

W artykule opublikowanym w tygodniku „NIE" z dnia 24.05.2007 r. poruszono kwestię procedur odnoszących się do działań Policji w sprawach dotyczących przerywania ciąży, polegających na przeprowadzaniu interwencji w gabinetach lekarskich. Rzecznik zwrócił się o ocenę sposobu przeprowadzenia interwencji przez funkcjonariuszy Policji w jednej z klinik oraz o informację, czy w Komendzie Głównej Policji są opracowane procedury regulujące kwestię takich interwencji.

2. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (RPO-561484-VII/07) z dnia 2 lipca 2007 r. – w sprawie warunków funkcjonowania więziennej służby zdrowia.

W związku z artykułem, który ukazał się w „Gazecie Wyborczej" z dnia 16.06.2007 r. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska Centralnego Zarządu Służby Więziennej w sprawie warunków funkcjonowania więziennej służby zdrowia i możliwości wypełniania nałożonych na nią zadań, również w aspekcie przeludnienia jednostek penitencjarnych.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (19.07.2007 r.) przekazał Rzecznikowi sprawozdanie z prac zespołu powołanego zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 21.02.2007 r., zawierające opis warunków funkcjonowania więziennej służby zdrowia. Wskazane w opracowaniu problemy dotyczące trudnej sytuacji więziennictwa w zakresie pozyskiwania kadry medycznej stały się podstawą wystąpienia Dyrektora Generalnego Służby Więziennej w dniu 15.06.2007 r. o dodatkowe środki finansowe niezbędne do wprowadzenia alternatywnych form zatrudnienia personelu medycznego w jednostkach penitencjarnych.

3. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-453872-II/03) z dnia 3 lipca 2007 r. – w sprawie praktyki stosowania tzw. zakazu zbliżania się oskarżonego do pokrzywdzonego.

Od kilku lat Rzecznik ubiega się o rozpowszechnienie w praktyce zasady stosowania zakazu zbliżania się oskarżonego do pokrzywdzonego w sprawach o znęcanie – w sytuacji zagrożenia dalszą przemocą, tak aby to oskarżony był zobowiązany do opuszczenia zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym lokalu. Rzecznik postulował zmianę art. 275 § 2 kpk w celu wyraźnego wskazania, że dozór policyjny może być połączony z zakazem zbliżania. Problem ten miał być rozwiązany dzięki wprowadzeniu w życie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Niestety z wniosków wpływających do Rzecznika od osób pokrzywdzonych wynika, że ofiary przestępstw wciąż muszą ratować się ucieczką z własnego domu, a organy postępowania nie podejmują żadnych działań w celu zapewnienia im bezpieczeństwa w toku postępowania karnego, mimo możliwości prawnych. Rzecznik, mając na względzie dane otrzymane z Sądów Apelacyjnych oraz fakt wpływania kolejnych wniosków osób pokrzywdzonych przestępstwem znęcania, zwrócił się o rozważenie podjęcia działań w celu zapewnienia efektywnej ochrony ofiarom przemocy.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (03.08.2007 r.) poinformował, że ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wprowadziła dodatkowo możliwość orzeczenia przez sąd wobec skazanego z warunkowym zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności, obowiązku powstrzymywania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym oraz obowiązku opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 72 § 1 pkt. 7a i 7b k.k.). Orzeczenia takie zapadają coraz częściej.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 powołanej ustawy, jeżeli zachodzą przesłanki dla zastosowania tymczasowego aresztowania wobec oskarżonego o przestępstwo, o którym mowa w art. 13 (a więc popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny), sąd może zamiast tymczasowego aresztowania zastosować dozór Policji, pod warunkiem, że oskarżony opuści lokal zajmowany wspólnie z pokrzywdzonym, w wyznaczonym przez sąd terminie i określi miejsce pobytu. Zgodnie zaś z art. 14 ust. 2 w razie opuszczenia lokalu, o którym mowa w ust. 1, ograniczenie przewidziane w art. 275 § 2 k.p.k. może także polegać na powstrzymywaniu się od kontaktu z pokrzywdzonym w określony sposób.

Warunkowy dozór Policji jest środkiem fakultatywnym, stosowanym wyłącznie przez sąd w stosunku do oskarżonego, w sytuacji

spełnienia przesłanek do zastosowania tymczasowego aresztowania. Ministerstwo Sprawiedliwości podjęło prace nad nowelizacją Kodeksu postępowania karnego zmierzającą do wprowadzenia tego środka do katalogu środków zapobiegawczych. Projekt znajduje się na etapie uzgodnień wewnątrzresortowych.

4. Komendanta Głównego Policji (RPO-526078-II/06) z dnia 4 lipca 2006 r. – w sprawie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa na drogach.

W dniu 9.03.2006 r. Rzecznik skierował wystąpienie do Komendanta Głównego Policji, w którym przedstawił spostrzeżenia Komisji Europejskiej dotyczące stanu bezpieczeństwa na polskich drogach. Ponadto zwrócił się o dokonanie oceny obowiązujących uregulowań prawnych pod kątem potrzeby zainicjowania ich nowelizacji, a także wdrażania i realizacji dotychczasowych dyrektyw Unii Europejskiej w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego. Współpraca Rzecznika z Komendantem Głównym Policji w tej dziedzinie zaowocowała wprowadzeniem uregulowań, które mają wpłynąć na poprawę bezpieczeństwa na drogach, m.in. dokonano nowelizacji art. 51 ust. 1 ustawy – Prawo o ruchu drogowym. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się o poinformowanie na temat podejmowanych i planowanych działań w tym zakresie.

Pierwszy Zastępca Komendanta Głównego Policji (03.08.2007 r.) poinformował, że w Krajowej Radzie Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego powstał projekt tzw. ustawy fotoradarowej, w znacznej części zmodyfikowany w Komendzie Głównej Policji. Zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji powołano zespół specjalistów, którzy poprowadzą dalsze prace przygotowawcze. Kolejna kwestia, która wymagała pilnej inicjatywy ustawodawczej dotyczyła Prawa bankowego. Banki, powołując się na tajemnicę bankową, odmawiają Policji jakichkolwiek informacji, gdy postępowanie dotyczy wykroczenia, a nie przestępstwa. W Komendzie Głównej Policji został przygotowany projekt ustawy o zmianie Prawa bankowego. Obecnie znajduje się on w trakcie międzyresortowych konsultacji.

Zagraniczne sądy nadsyłają bezpośrednio do polskich starostów prawomocne orzeczenia o zakazie prowadzenia pojazdów, które zapadły poza granicami Polski w stosunku do polskich obywateli, celem ich wykonania. Niestety, w obecnym stanie prawnym brak jest możliwości, aby w takim trybie orzeczenie zagraniczne w Polsce bezpośrednio egzekwować. W odpowiedzi wskazano również na ograniczenia, a niekiedy wręcz brak narzędzi do egzekwowania naruszeń przepisów

ruchu drogowego np. gdy kierowca posługuje się prawem jazdy wydanym przez inne państwo. Ponadto obowiązujące uregulowania nie dają Policji, jak również Straży Miejskiej, uprawnień do sankcjonowania na drogach wewnętrznych przepisów porządkowych. Brak jest dotychczas przesłanek wskazujących na to, by problem ten miał być w najbliższym czasie rozwiązany.

5. Ministra Sprawiedliwości (RPO-544990-IV/06) z dnia 5 lipca 2007 r. – w sprawie bezpłatnej pomocy prawnej.

Z orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wynika, że pewne wady świadczenia pomocy prawnej w Polsce mają charakter systemowy. W świetle polskich przepisów pełnomocnik z urzędu nie ma obowiązku sporządzenia pisemnej opinii prawnej oceniającej zasadność środka zaskarżenia. Przepisy nie określają standardów opinii wyjaśniającej odmowę sporządzenia kasacji. Tymczasem tylko pisemna forma odmowy sporządzenia kasacji pozwoliłaby na obiektywną ocenę, czy w konkretnej sprawie odmowa była uzasadniona i czy nie nosiła cech arbitralności. Odmowa pomocy prawnej z urzędu (odmowa sporządzenia kasacji) powinna być dokonana w takim terminie, aby nie pozbawić strony możliwości skorzystania z usług innego prawnika. Ponadto Rzecznik powrócił do kwestii regulacji art. 117 kpc, który uzależnia przyznanie pomocy prawnej od korzystania przez stronę ze zwolnienia od kosztów sądowych. Polemizując ze stanowiskiem Ministerstwa Sprawiedliwości w tej sprawie Rzecznik ponownie postuluje, aby przesłanką przyznania stronie pomocy prawnej była niemożność pokrycia wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego, a nie wyłącznie niemożność pokrycia kosztów sądowych. Obecna regulacja prawna może prowadzić do naruszenia prawa do właściwie ukształtowanej procedury, a nawet prawa do sądu.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (17.08.2007 r.) poinformowała, że w Ministerstwie podjęto prace nad stworzeniem spójnej regulacji w zakresie problematyki poruszonej w wystąpieniu Rzecznika. Za konieczne uznano wprowadzenie odpowiednich regulacji zapobiegających temu, aby odmowa wniesienia kasacji przez pełnomocnika stanowiła dla strony faktyczne zamknięcie drogi do sądu. Analizy wymaga art. 117 § 5 k.p.c., zgodnie z którym wyznaczenie konkretnego pełnomocnika należy do rady adwokackiej lub rady radców prawnych. Ewentualne uchybienia profesjonalnego pełnomocnika obciążają stronę. Dlatego należy umożliwić jej wybór osoby pełnomocnika, co którego ma ona zaufanie. Zasadne wydają się również wątpliwości odnoszące się do kwestii powiązania, na gruncie

postępowania cywilnego, instytucji udzielenia pomocy prawnej z urzędu z instytucją zwolnienia od kosztów sądowych.

6. Ministra Budownictwa (RPO-562607-V/07) z dnia 5 lipca 2007 r. – w sprawie potrzeby zapewnienia ochrony interesów klientów firm deweloperskich.

Na tle wpływających do Rzecznika skarg od osób poszkodowanych wskutek działań firm deweloperskich oraz na podstawie informacji w środkach masowego przekazu wskazujących na coraz powszechniejsze wymuszanie przez firmy deweloperskie na swoich klientach dopłaty do ustalonej ceny lub rozwiązywanie zawartych umów w celu ponownej sprzedaży mieszkań po nowej, znacznie wyższej cenie, wyłonił się problem braku regulacji prawnych zapewniających ochronę interesów klientów firm deweloperskich w procesie inwestycyjnym. Rzecznik wskazuje na konieczność wprowadzenia regulacji prawnych w szczególności określających wzajemne prawa i obowiązki stron umowy, sposób jej wykonania czy odpowiedzialność stron w razie niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, a także jej formę.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Budownictwa (14.08.2007 r.) poinformował, że Minister Budownictwa podjął próbę wykreowania norm powszechnie obowiązujących, które rozwiązałyby trudne kwestie związane z kupnem lokalu mieszkalnego od dewelopera. Głównym celem proponowanych przepisów ustawy o ochronie nabywcy w umowach deweloperskich jest zwiększenie bezpieczeństwa obrotu, przede wszystkim dla konsumenta, ale również dla deweloperów.

W celu zabezpieczenia interesu finansowego nabywcy przewiduje się obligatoryjne stosowanie rachunku powierniczego otwartego lub zamkniętego, gwarancji lub ubezpieczenia inwestycji. Projekt ustawy przewiduje również, że zawarcie umowy deweloperskiej będzie możliwe po uzyskaniu przez dewelopera pozwolenia na budowę. Klient będzie miał możliwość odstąpienia od umowy m.in. w przypadku braku koniecznych postanowień umownych czy różnicy w metrażu lub zmiany ceny. Zakłada się zapewnienie klientowi pełnej informacji o przedsięwzięciu budowlanym przed zawarciem umowy. Ochrona klienta polegać będzie także na nadaniu szczególnego statusu środkom wpłacanym przez niego na rachunek powierniczy w przypadku egzekucji skierowanej przeciwko deweloperowi, jak i w razie jego upadłości. Syndyk miałby obowiązek kontynuowania przedsięwzięcia budowlanego, jeśli nie zostanie z tego obowiązku zwolniony przez sędziego-komisarza. Projekt ustawy zostanie skierowany pod obrady Rady Ministrów w czwartym kwartale 2007 r.

7. Prezydenta RP (RPO-562822-I/07) z dnia 5 lipca 2007 r. – w sprawie nowelizacji z dnia 29.06.2007 r. ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Szereg regulacji wprowadzonych przez nowelizację przekształca sferę nadzoru administracyjnego nad sądami – zwiększają one w istotny sposób środki tego nadzoru przysługujące Ministrowi Sprawiedliwości. Niektóre z nich mogą jednak budzić poważne wątpliwości natury konstytucyjnej, dotyczące zasady trójpodziału władz (art. 10 Konstytucji RP), zasady niezawisłości sędziów (art. 178 ust. 1), zasady odrębności i niezależności sądów od innych władz (art. 173), oraz gwarancji nieusuwalności sędziów i immunitetu (art. 180 i 181 Konstytucji RP). Dotyczy to kwestii: wyboru prezesa sądu, delegowania sędziego, immunitetu sędziowskiego, oraz podmiotu przydzielającego zadania sędziom.

8. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (RPO-547814-I/06) z dnia 6 lipca 2007 r. - w sprawie niewykonywania wyroków Trybunału Konstytucyjnego.

Na podstawie przekazanej przez Trybunał Konstytucyjny informacji o następstwach orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, Rzecznik zasygnalizował, że dotychczas nie zostały wykonane wyroki dotyczące problematyki prawa prasowego: wyrok z dnia 20.03.2006 r. (sygn. akt K 17/05), w uzasadnieniu którego Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że zakres dopuszczalnego ujawnienia informacji o życiu prywatnym osób publicznych, określonych w art. 14 ust. 6 Prawa prasowego, pozostaje w kolizji z szeroko ujętym w Kodeksie karnym przestępstwem pomówienia oraz wyrok z dnia 5.05.2004 r. (sygn. akt P 2/03), w którym Trybunał Konstytucyjny między innymi uznał za niezgodny z Konstytucją art. 46 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 6 Prawa prasowego przez to, że nie zachowuje wymaganej precyzji określenia znamion czynu zagrożonego karą. Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska w tej kwestii przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz powiadomienie o podjętych lub projektowanych działaniach legislacyjnych zmierzających do wykonania wskazanych wyżej wyroków Trybunału Konstytucyjnego.

9. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-551707-VIII/07) z dnia 9 lipca 2007 r. – w sprawie prawa do zasiłku dla bezrobotnych dla osób, które będąc poborowymi pełniły służbę w formacjach uzbrojonych niewchodzących w skład Sił Zbrojnych.

Na tle badania indywidualnej sprawy ujawnił się ogólny problem dotyczący możliwości przyznania prawa do zasiłku dla bezrobot-

nych osobom, które będąc poborowymi pełniły służbę w formacjach uzbrojonych niewchodzących w skład Sił Zbrojnych. W sprawie tej prezentowane są dwie wykładnie art. 71 ust. 4 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Z poglądu przedstawionego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej wynika, że prawo do zasiłku przysługuje wyłącznie bezrobotnym zwolnionym po odbyciu zasadniczej służby wojskowej, zaś z interpretacji prezentowanej przez MSWiA wynika, iż w związku z art. 56 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP prawo do zasiłku należy się również osobom, które będąc poborowymi pełniły służbę w formacjach uzbrojonych niewchodzących w skład Sił Zbrojnych. Rzecznik, przychylając się do interpretacji prezentowanej przez MSWiA zwrócił się o przeanalizowanie przedstawionego zagadnienia i poinformowanie o zajętym stanowisku.

Zastępca Dyrektora Departamentu Rynku Pracy w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (23.08.2007 r.) poinformowała, że ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w aktualnym brzmieniu nie daje żadnej możliwości zaliczenia okresu pełnienia służby w formacjach uzbrojonych niewchodzących w skład Sił Zbrojnych do okresu uprawniającego do zasiłku dla bezrobotnych. Kwestia poruszona w wystąpieniu Rzecznika będzie przedmiotem analizy w trakcie ewentualnych prac nad zmianą ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy lub nad całkowicie nowym aktem prawnym regulującym kwestie związane z szeroko rozumianym rynkiem pracy.

10. Ministra Finansów (RPO-547640-VI/07) z dnia 9 lipca 2007 r. – w sprawie ujawniania informacji stanowiących tajemnicę skarbową.

Przepisy art. 299b Ordynacji podatkowej oraz art. 34 ust. 1a-1c ustawy o kontroli skarbowej nadały naczelnikom urzędów skarbowych, naczelnikom urzędów celnych, a także dyrektorom: izb skarbowych, izb celnych, urzędów kontroli skarbowej, uprawnienia polegające na możliwości ujawniania, w znacznie szerszym niż dotychczas zakresie informacji stanowiących tajemnicę skarbową. Ujawnienie takich informacji może nastąpić po uzyskaniu pisemnej zgody ministra właściwego do spraw finansów publicznych lub Generalnego Inspektora Kontroli Skarbowej, w przypadku gdy uznają, iż wniosek w tej sprawie jest uzasadniony. Ustawa stanowi, że wyrażenie zgody na ujawnienie tajemnicy skarbowej może nastąpić wyłącznie ze względu na ważny interes publiczny oraz gdy jest to konieczne dla

osiągnięcia celów kontroli podatkowej lub postępowania podatkowego lub jeżeli ujawnienie tych informacji urzeczywistni prawo obywateli do ich rzetelnego informowania o działaniach organów podatkowych i jawności życia publicznego.

Zarówno teoretycy prawa, jak i doradcy podatkowi wskazują, że przyjęte rozwiązania nie zapewniają wystarczającej ochrony interesów podatnika. Przesłanki do udzielenia zgody przez Ministra Finansów lub Generalnego Inspektora Kontroli Skarbowej na ujawnienie tajemnicy skarbowej są niejednoznaczne. Udzielenie zgody ma charakter czynności faktycznej, nie jest wyrażone w formie postanowienia lub decyzji, która mogłaby być poddana kontroli sądowej, co dawałoby gwarancje większego wyważenia podejmowanych rozstrzygnięć. Rzecznik wyraził obawę, że kwestionowane przepisy mogą być nadużywane.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (10.08.2007 r.) poinformował, że wprowadzenie regulacji pozwalających na ujawnienie danych będących tajemnicą skarbową miało na celu umożliwienie przekazywania informacji uzyskanych w wyniku kontroli lub postępowania naczelnym i centralnym organom administracji rządowej. Dotychczasowe regulacje uniemożliwiały w niektórych przypadkach przekazywanie tych informacji organom, które np. zlecały kontrole w przedsiębiorstwach państwowych lub spółkach Skarbu Państwa. Brak przepisu umożliwiającego uchylenie tajemnicy skarbowej w konkretnej sprawie, pozbawiał organy podatkowe, celne i organy kontroli skarbowej możliwości reakcji na publikacje prasowe i telewizyjne dotyczące ich działalności w tych sprawach.

Powierzenie kompetencji do wyrażenia zgody na ujawnienie informacji stanowiących tajemnicę skarbową Ministrowi Finansów i Generalnemu Inspektorowi Kontroli Skarbowej tj. organom sprawującym nadzór nad organami podatkowymi i organami kontroli skarbowej, gwarantuje brak dowolności w stosowaniu tej instytucji oraz zapobiegnie jej ewentualnemu nadużywaniu.

Również w innych przepisach regulujących zasady udostępniania informacji stanowiących tajemnicę skarbową nie jest przewidziana żadna szczególna forma tj. forma decyzji lub postanowienia. Postulat, aby informacje stanowiące tajemnicę skarbową były ujawniane po wydaniu decyzji ostatecznej lub po uprawomocnieniu się wyroku sądu administracyjnego jest nietrafny. Upływ czasu niezbędny dla wydania rozstrzygnięcia w II instancji oraz w postępowaniach przed sądami administracyjnymi niejednokrotnie powodowałby, iż reakcja organów podatkowych, celnych lub organów kontroli skarbowej na pojawiające

się publicznie zarzuty co prawidłowości postępowania, byłaby spóźniona i nieefektywna.

11. Ministra Sprawiedliwości (RPO-428351-V/07) z dnia 11 lipca 2007 r. – w sprawie zasad zwrotu różnicy w opłatach czynszowych z tytułu najmu lokali mieszkalnych Służby Więziennej (kontynuacja wystąpienia z dnia 11.03.2006 r.).

Z informacji udzielonej Rzecznikowi pismem z dnia 15.11.2006 r. wynikało, że projekt ustawy o zmianie ustawy z dnia 26.04.1996 r. o Służbie Więziennej, która przewiduje zmianę również w zakresie kwestionowanym przez Rzecznika tj. blankietowości upoważnienia zawartego w art. 95 ust. 2 ustawy o Służbie Więziennej, znajduje się na etapie uzgodnień międzyresortowych. Mimo zapowiedzi projekt nowelizacji dotychczas nie wypłynął do Sejmu RP. Rzecznik zwrócił się o poinformowanie o przyczynie opóźnień skierowania do Sejmu RP projektu ustawy o zmianie ustawy o Służbie Więziennej oraz o aktualnym stanie uzgodnień dotyczących tego projektu i przewidywanym terminie ich zakończenia.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (20.08.2007 r.) wyjaśnił, iż projekt ustawy o zmianie ustawy o Służbie Więziennej nie został przekazany do Sejmu RP we wskazanym terminie z powodu zaprzestania prac nad przedmiotową nowelizacją. Obecnie w Ministerstwie Sprawiedliwości trwają prace nad reformą Służby Więziennej. W związku z tym przygotowywany jest pakiet projektów ustaw realizujących założenia reformy więziennictwa: ustawy o ustanowieniu „Programu modernizacji Służby Więziennej", ustawy o Służbie Więziennej, ustawy o funkcjonariuszach i pracownikach Służby Więziennej. Wymienione projekty zawierają m.in. rozwiązania proponowane we wcześniejszym projekcie ustawy zmieniającej ustawę o Służbie Więziennej. Przewiduje się, iż uzgodnione projekty zostaną przedłożone do rozpatrzenia Radzie Ministrów w grudniu 2007r.

12. Ministra Sprawiedliwości (RPO-557037-I/07) z dnia 11 lipca 2007 r. – w sprawie ochrony danych osobowych w ramach procesu cywilnego.

Do Rzecznika zwróciła się osoba, przedstawiając następującą sytuację: w postępowaniu dotyczącym wspólnoty mieszkaniowej uczestnikami postępowania stali się wszyscy jej członkowie (80 osób). Gdy jeden z nich ubiegał się o zwolnienie od kosztów sądowych, postanowienie odmawiające takiego zwolnienia – wraz ze szczegółowo umotywowanym uzasadnieniem – doręczono wszystkim uczestnikom

postępowania. Sytuacja ta wzbudziła uzasadnione niezadowolenie skarżącego, który traktuje ją jako rażące naruszenie prywatności jego rodziny.

W ocenie Rzecznika, stan prawny regulujący kwestię doręczenia takiego postanowienia nie jest jednoznaczny, co w konsekwencji prowadzi do różnej praktyki sądowej. Najbardziej celowe wydaje się przyjęcie takiego rozwiązania, które w sposób wyraźny określi, że postanowienie w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych doręcza się stronom, jednak uzasadnienie tego postanowienia dołączane jest tylko do sentencji przesyłanej wnioskodawcy.

Rzecznik postuluje również uregulowanie kwestii doręczeń oświadczenia o stanie majątkowym przewidzianego przez art. 102 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (21.08.2007 r.) stwierdził, że nie zachodzi potrzeba wprowadzenia zmian legislacyjnych proponowanych w wystąpieniu Rzecznika.

Sąd I instancji doręcza uzasadnienie postanowienia w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych wyłącznie stronie (uczestnikowi postępowania), która wnosiła o przyznanie takiego zwolnienia. Regulacja w tym zakresie jest jasna i nie powinna budzić wątpliwości. Niestety, w niektórych sądach obserwuje się w tym zakresie błędną, niczym nie uzasadnioną praktykę, co należałoby wyeliminować, np. w drodze doszkalania kadr sędziowskich.

Inaczej wygląda kwestia doręczania uzasadnień sądu II instancji, który rozpoznaje zażalenie na postanowienie w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych. Sąd II instancji rozpoznaje zażalenie na posiedzeniu niejawnym. Na podstawie art. 397 § 1 (1) k.p.c. uzasadnia z urzędu każde postanowienie kończące to postępowanie. Postanowienie wraz z uzasadnieniem doręcza się stronom (uczestnikom postępowania) z urzędu w terminie tygodniowym od sporządzenia uzasadnienia. W sytuacji, gdy wniosek w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych rozpoznaje sąd II instancji, to wydane przez niego postanowienie nie podlega uzasadnieniu.

Na gruncie obowiązujących przepisów nie ma podstaw do szczególnego traktowania w toku postępowania sądowego danych osobowych o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów sądowych.

13. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-561595-VIII/07) z dnia 12 lipca 2007 r. – w sprawie obliczania wynagrodzenia nauczycieli za przeprowadzenie ustnych egzaminów maturalnych.

MEN przewidziało dofinansowanie wydatków szkół na przeprowadzenie części ustnej egzaminów maturalnych wyłącznie za standardowy czas przeznaczony na odpowiedź zdającego, określony w § 70 ust. 2 i § 71 ust.2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7.09.2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych. Rozporządzenie to przewiduje również dodatkowy czas dla zdającego na przygotowanie się do odpowiedzi i wylosowanie pytań. Egzaminator musi być obecny przy tych czynnościach, a także przygotować się do egzaminu, ocenić go oraz dokonać uzgodnienia oceny z pozostałymi członkami komisji egzaminacyjnej. Za dodatkowe czynności wykonywane przez egzaminatorów Ministerstwo nie przewidziało żadnej zapłaty. Otrzymywane przez egzaminatorów wynagrodzenie nie jest adekwatne do ilości i jakości wykonanej pracy w czasie ustnych egzaminów maturalnych.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (26.07.2007 r.) poinformował, że Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22.03.2007 r. uznał, że nauczyciele szkół publicznych przeprowadzający część ustną egzaminu maturalnego realizują zajęcia dydaktyczne w rozumieniu art. 42 ust. 2 pkt 1 Karty Nauczyciela (obowiązkowy tygodniowy wymiar zajęć). Jeżeli zatem ustne egzaminy maturalne są prowadzone przez nauczyciela w czasie przekraczającym tygodniowy obowiązkowy wymiar zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (pensum) stanowi to pracę w godzinach ponadnormatywnych. Wypłata wynagrodzenia nauczyciela, w tym za pracę w godzinach ponadwymiarowych, należy do pracodawcy. Szczegółowe zasady obliczania i wypłacania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe określają organy prowadzące, w regulaminach ustalanych na podstawie Karty Nauczyciela.

Ministerstwo wygospodarowało z rezerwy celowej kwotę na dotację celową wspomagającą działanie samorządów w realizacji obowiązku wypłaty wynagrodzenia. Podział dotacji celowej będzie proporcjonalny do czasu trwania ustnych egzaminów maturalnych w szkołach prowadzonych przez konkretną jednostkę samorządu terytorialnego.

Ponadto w Parlamencie znajduje się poselski projekt nowelizacji ustawy o systemie oświaty, który reguluje kwestię wynagradzania za ocenianie egzaminów ustnych oraz pisemnych.

14. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-534718-IV/06) z dnia 12 lipca 2007 r. – w sprawie nierówności poziomu ochrony prawnej wynagrodzeń za pracę i świadczeń emerytalno-rentowych w zakresie regulacji egzekucji świadczeń pieniężnych.

W przypadku egzekucji, zarówno sądowej jak i administracyjnej, pracownik może zachować kwotę wynagrodzenia ponad trzykrotnie wyższą niż osoba otrzymująca emeryturę lub rentę rodzinną czy z tytułu całkowitej niezdolności do pracy oraz ponad czterokrotnie wyższą niż osoba otrzymująca rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Konieczne są więc zmiany legislacyjne, które pozwoliłyby na zapewnienie emerytom i rencistom ochrony prawnej, w zakresie gwarancji otrzymania całego najniższego świadczenia, analogicznej do tej, z jakiej korzystają pracownicy.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (23.08.2007 r.) poinformowała, że ustalenie kwoty wolnej od egzekucji i potrąceń ze świadczeń rentowych na proponowanym przez Rzecznika poziomie – całego najniższego świadczenia – mogłoby doprowadzić do demontażu systemu ubezpieczeń.

W wielu przypadkach ograniczenie prowadzenia egzekucji i potrąceń ze świadczeń emerytalno - rentowych do kwoty stanowiącej równowartość całego najniższego świadczenia prowadziłoby do znacznego ograniczenia możliwości dochodzenia przez ZUS należności, a w niektórych przypadkach, wręcz do uniemożliwienia prowadzenia takiej egzekucji. Miałoby to miejsce w przypadku, gdy dłużnikiem byłby emeryt bądź rencista otrzymujący najniższe świadczenie. Takie uregulowanie wpłynęłoby niekorzystnie na kondycję finansową Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a w szczególności funduszy emerytalnego i rentowego, z którego wypłacane są te świadczenia. Spowodowałoby to również pokrzywdzenie wierzycieli emerytów i rencistów, którzy pobierają najniższe gwarantowane świadczenia. Takim pokrzywdzonym wierzycielem mógłby być również inny emeryt lub rencista.

W wielu przypadkach prowadzenie egzekucji ze świadczeń emerytalno-rentowych jest następstwem działania nie zasługującego na ochronę. Ma to miejsce np. w przypadku, gdy prowadzona jest egzekucja nienależnie pobranych świadczeń emerytalno-rentowych. Kolejnym przykładem zachowania nie zasługującego na ochronę jest sytuacja, w której ze świadczenia otrzymywanego przez emeryta/rencistę są potrącane lub egzekwowane należności, z których ta osoba, będąc w przeszłości płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne, nie wywiązywała się.

15. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (RPO-560090-IX/07) z dnia 12 lipca 2007 r. – w sprawie niewłaściwego postępowania Zastępcy Komendanta COSSW wobec funkcjonariuszy Służby Więziennej – słuchaczy kursów.

W wystąpieniu Rzecznik opisał nieprawidłowości występujące w Centralnym Ośrodku Szkolenia Służby Więziennej. Polegają one na niewłaściwym postępowaniu przez jednego z zastępców komendanta w stosunku do słuchaczy tej szkoły. Rzecznik zwrócił się o zbadanie tej sprawy oraz poinformowanie o zajętym stanowisku.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (30.07.2007 r.) poinformował, że do Biura Kadr i Szkolenia dotarły w I kwartale 2006 r. niepokojące sygnały dotyczące niewłaściwego postępowania zastępcy komendanta COSSW. W oparciu o powyższe informacje Dyrektor Generalny Służby Więziennej polecił przeprowadzić kontrolę COSSW, która częściowo potwierdziła stawiane zarzuty. W wystąpieniu pokontrolnym z dnia 20.09.2006 r. Dyrektor Generalny Służby Więziennej sformułował polecenia dla komendanta COSSW w zakresie wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości. W czerwcu 2007 r. przeprowadzono hospitację zajęć dydaktycznych oraz bezpośrednie rozmowy z kadrą dydaktyczną i słuchaczami. Pozyskane informacje wyraźnie wskazują na potrzebę dokonania zmian w stylu zarządzania COSSW.

16. Naczelnego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej (RPO-563418-X/07) z dnia 12 lipca 2007 r. – w sprawie odpowiedzialności zawodowej lekarzy, w związku z incydentami mającymi miejsce podczas akcji protestacyjnej.

Rzecznik ze zrozumieniem przyjmuje przedstawiane żądania dotyczące konieczności podniesienia wynagrodzeń, które powinny być adekwatne do wagi wykonywanego zawodu. Z aprobatą odnosi się również do zgłaszanych postulatów wprowadzenia zmian systemowych w obszarze ochrony zdrowia. Nie może jednak pozostać obojętny wobec podejmowanych form protestu, które godzą w prawo obywateli do ochrony zdrowia oraz prawa pacjentów, którzy stali się niejako zakładnikami trwającego konfliktu. Zgodnie z art. 73 Kodeksu etyki lekarskiej, lekarz decydujący się na uczestniczenie w zorganizowanej formie protestu nie jest zwolniony z obowiązku udzielania pomocy lekarskiej, o ile nieudzielanie tej pomocy może narazić pacjenta na utratę życia lub pogorszenie stanu zdrowia.

Rzecznik zwrócił się o przedstawienie informacji na temat prowadzonych postępowań w sprawach odpowiedzialności zawodowej lekarzy, w związku z okolicznościami, które wystąpiły w toku trwającej akcji protestacyjnej. Poprosił również o zajęcie stanowiska, czy niektóre ze stosowanych form protestu nie naruszają zasad etyki i deontologii zawodowej oraz przepisów o wykonywaniu zawodu lekarza.

Naczelny Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej (31.07.2007 r.) poinformowała, że akcja protestacyjna lekarzy, prowadzona od końca maja, została zainicjowana przez Ogólnopolski Związek Zawodowy Lekarzy. Samorząd lekarski popiera przedstawione żądania dotyczące przede wszystkim zmian systemu opieki zdrowotnej, ale nie prowadzi ani nie koordynuje tej akcji. W Biurze Naczelnego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej, jak i na terenie kraju, nie zaobserwowano wzrostu ilości skarg. Naczelny Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej podkreśliła, że ma stały kontakt z biurami okręgowych rzeczników odpowiedzialności zawodowej oraz z przewodniczącymi okręgowych rad lekarskich, do których zwróciła się z prośbą o informacje o skargach dotyczących akcji protestacyjnej lekarzy.

17. Prezesa Rady Ministrów (RPO-563290-I/07) z dnia 13 lipca 2007 r. – w sprawie braku zgodnego z Konstytucją RP, ustawowego wzorca oświadczenia lustracyjnego.

Ogłoszony w dniu 11.05.2007 r. wyrok Trybunału Konstytucyjnego uznał co do zasady zgodność idei lustracji z Konstytucją RP, kwestionując jednak wiele szczegółowych rozwiązań ustawowych, wymagających według Rzecznika jak najszybszej interwencji ustawodawcy. Trybunał Konstytucyjny zakwestionował zgodność z Konstytucją RP wzorów oświadczeń lustracyjnych, natomiast pozostawił w mocy art. 13 ustawy lustracyjnej dotyczący publikacji w obwieszczeniu wyborczym oświadczeń kandydatów stwierdzających „w części A załącznika nr 1" fakt pracy, służby lub współpracy z organami bezpieczeństwa państwa. Do art. 13 ustawy lustracyjnej, wyznaczającego zakres publikacji w obwieszczeniu wyborczym, odsyłają przepisy ustaw regulujących procedury wyborcze m.in. o wyborze Prezydenta RP, o wyborach do Parlamentu Europejskiego, a także o wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta. Po wyroku Trybunału Konstytucyjnego powstała więc sytuacja prawna uniemożliwiająca legalne przeprowadzenie jakichkolwiek wyborów powszechnych, zwłaszcza do Sejmu i Senatu.

Podobna sytuacja obejmuje osoby, które były zobowiązane jedynie do zawiadomienia Komisji Wyborczej o tym, że przed 15.05.2007 r. złożyły wymagane oświadczenie lustracyjne. Biuro Lustracyjne IPN nie może bowiem udostępniać Komisjom Wyborczym treści oświadczeń lustracyjnych kandydatów, złożonych wg zdelegalizowanego wzoru. Rzecznik zajmuje stanowisko neutralne wobec polityki, mając jednak na względzie misję instytucji Rzecznika Praw Obywatelskich zwraca się o zajęcie stanowiska.

18. Ministra Obrony Narodowej (RPO-406771-V/07) z dnia 13 lipca 2007 r. – w sprawie luki w przepisach prawa, która uniemożliwia przyznawanie w wyrokach eksmisyjnych uprawnień do lokalu socjalnego wobec osób zamieszkałych w lokalach pozostających w zasobach WAM, w przypadku gdy z powództwem występuje żołnierz zawodowy (kontynuacja wystąpienia z 28.05.2007 r.).

W odpowiedzi na wcześniejsze wystąpienie w tej sprawie Minister Obrony Narodowej poinformował, iż obowiązujące przepisy ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP nie pozbawiają wskazanych przez Rzecznika osób prawa do otrzymania lokalu socjalnego na mocy orzeczenia sądu. Dlatego też nie ma potrzeby podjęcia sugerowanych przez Rzecznika działań legislacyjnych. Rzecznik nie podziela tego stanowiska i dlatego zwrócił się o ponowne przeanalizowanie przedmiotowej kwestii.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej (09.08.2007 r.) poinformował, że przepisy ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP jednoznacznie wskazują na krąg osób, w stosunku do których Wojskowa Agencja Mieszkaniowa jest obowiązana realizować ich uprawnienia, wynikające z zapisów tej ustawy. Żaden z przepisów omawianej ustawy nie nakłada na Agencję obowiązku zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych osób, których zamieszkiwanie w lokalach mieszkalnych pozostających w zasobie Agencji było prawem pochodnym, a takiej sytuacji dotyczyło wystąpienie Rzecznika.

Ustawa o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP w brzmieniu obowiązującym od dnia 1.07.2004 r. kładzie przede wszystkim nacisk na realizację uprawnień żołnierzy zawodowych i w zasadzie nie odnosi się do uprawnień osób, których zamieszkiwanie w lokalach mieszkalnych stanowi prawo pochodne od prawa żołnierza. Ewentualne kwestie sporne o charakterze osobistym mogące powstać pomiędzy tymi osobami zostały pozostawione do samodzielnego rozwiązania przez zainteresowanych, bez udziału Wojskowej Agencji Mieszkaniowej.

Z tych względów brak jest przesłanek uzasadniających wprowadzenie do ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP regulacji dotyczącej uprawnień osób, o których mowa w art. 45 ust. 3 w przypadku, gdy z powództwem o opróżnienie lokalu wystąpi osoba uprawniona do zajmowania lokalu. Obecnie w resorcie obrony narodowej prowadzone są prace mające na celu ujęcie całości tzw. prawa wojskowego w dwie ustawy dotyczące zagadnień obronności i służby wojskowej, które obejmą również problematykę zakwaterowania żołnierzy zawodowych i ich rodzin. W związku z tym kwestia podnoszona w wystąpieniu Rzecznika zostanie również poddana pod rozwagę.

19. Marszałka Sejmu RP, do wiadomości Marszałka Senatu RP (RPO-563120-I/07) z dnia 14 lipca 2007 r. - w sprawie propozycji zorganizowania debaty mającej na celu polepszenie poszanowania przez władze państwowe praw człowieka w Polsce.

Komisarz Praw Człowieka Rady Europy w przygotowanym memorandum zwrócił uwagę na budzące niepokój kwestie dotyczące przestrzegania praw człowieka w Polsce, w tym tolerancji i niedyskryminacji, swobody wypowiedzi, a także funkcjonowania polskiego sądownictwa, policji i sytuacji w więziennictwie. Jednym z postulatów w powyższym dokumencie jest ustanowienie kompleksowego prawa antydykryminacyjnego oraz utworzenie jednego, wyspecjalizowanego organu do walki z dyskryminacją we wszystkich sferach. Ze względu na wagę problemów wskazane jest w opinii Rzecznika, aby do przedmiotowych kwestii odniósł się polski Parlament.

20. Marszałka Sejmu RP (RPO-563413-I/07) z dnia 17 lipca 2007 r. – w sprawie przedłużającej się procedury postępowania z pracami legislacyjnymi nad projektami zgłoszonymi z inicjatywy obywatelskiej.

Jednym z istotnych elementów demokratycznego państwa prawnego jest wynikające z art. 118 ust. 2 Konstytucji RP prawo obywateli do występowania z inicjatywą ustawodawczą. Konstytucyjny wymóg zebrania w takim przypadku 100.000 podpisów powoduje, że sprawa będąca przedmiotem inicjatywy wzbudza żywe zainteresowanie znacznej grupy obywateli. Terminy, w których Sejm powinien rozpocząć prace nad projektami zgłaszanymi z inicjatywy obywatelskiej, są stosunkowo krótkie. Zaniepokojenie Rzecznika budzi fakt, iż nie są podejmowane dalsze prace legislacyjne. Hamowanie prac legislacyjnych nad prawidłowo zgłoszonymi obywatelskimi projektami ustaw można odebrać jako naruszenie lub ograniczenie przez organy władzy podstawowych praw obywatelskich zapisanych w Konstytucji i ustawach.

21. Prezesa Rady Ministrów, do wiadomości Szefa Centralnego Biura Antykorupcyjnego (RPO-561125-II/07) z 17 lipca 2007 r. – w sprawie przepisów dotyczących stosowania środków przymusu bezpośredniego.

W wyniku badań przeprowadzonych w Biurze RPO ustalono, że problem podstaw prawnych stosowania środków przymusu bezpośredniego dotyka podstawowych, gwarantowanych konstytucyjnie praw i wolności obywatelskich: wolności i nietykalności osobistej. Rzecznik zwrócił uwagę na formalny aspekt ograniczania praw i wolności

obywatelskich, do jakiego dochodzi w wyniku stosowania środków przymusu bezpośredniego, a mianowicie wynikającą z Konstytucji RP zasadę, iż ograniczenie w zakresie korzystania z konstytucyjnej wolności wymaga formy ustawy.

Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego skoro ograniczenia mogą być ustanawiane wyłącznie w ustawie, to powstaje nakaz kompletności unormowania ustawowego, które powinno samodzielnie określać wszystkie podstawowe elementy ograniczenia danego prawa i wolności, tak aby na podstawie przepisów ustawy można było wyznaczyć kompletny zarys tego ograniczenia. Niedopuszczalne jest przyjmowanie w ustawie uregulowań blankietowych, pozostawiających swobodę normowania ostatecznego kształtu tych ograniczeń, a w szczególności wyznaczania zakresu ograniczeń.

Zdaniem Rzecznika, aby przepisy dotyczące stosowania środków przymusu bezpośredniego spełniały powyższe wymogi powinny zawierać możliwie najdokładniejsze określenie przesłanek użycia środków przymusu bezpośredniego, uzupełnione przez precyzyjne wskazanie celów stosowania tych środków, a także rodzaje środków dostępnych funkcjonariuszom poszczególnych służb oraz podstawowe zasady ich użycia

22. Ministra Zdrowia (RPO-559740-X/07) z dnia 18 lipca 2007 r. – w sprawie przepisu ustawy Prawo farmaceutyczne umożliwiającego dopuszczenie do obrotu leków nieposiadających pozwolenia na dopuszczenie do obrotu, nawet gdy w Polsce istnieją ich odpowiedniki.

Do Rzecznika zwróciła się Kancelaria Radcy Prawnego „§ Lex Specjalis" w Warszawie wskazując, iż przepis art. 4 ust. 3a Prawa farmaceutycznego stwarza niebezpieczną sytuację umożliwiającą sprowadzanie do Polski leku nieposiadającego pozwolenia na dopuszczenie do obrotu nawet wtedy, gdy w Polsce jest dostępny jego odpowiednik. Za kryterium sprowadzania niezarejestrowanych leków przyjęto ich cenę. Niezarejestrowany zagraniczny lek musi być tańszy niż jego odpowiednik w Polsce. Zdaniem wnioskodawcy, przepis ten wywołuje niebezpieczeństwo działania na szkodę pacjentów poprzez podawanie leków bez odpowiednich badań klinicznych przeprowadzonych w Polsce lub na obszarze Unii Europejskiej. Do czasu nowelizacji leki takie były sprowadzane tylko, gdy były niezbędne dla ratowania życia lub zdrowia pacjenta i na polskim rynku nie miały odpowiednika. Wnioskodawca wskazuje, że omawiany przepis jest sprzeczny z uregulowaniami, które chronią pacjenta przez wprowadzenie systemu rejestracji leków (art. 6 Dyrektywy 2001/83/WE) oraz z prawem Unii Europejskiej w sprawie sierocych produktów leczniczych.

Ponadto wnioskodawca wskazuje na błędy formalne w procesie legislacyjnym przy nowelizacji omawianego przepisu. Rzecznik zwrócił się o zbadanie omawianej sprawy i zajęcie stanowiska.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (28.08.2007 r.) poinformował, że przepisy ustawy Prawo farmaceutyczne (art. 4) umożliwiają stosowanie u pacjentów leków nieobjętych pozwoleniem na dopuszczenie do obrotu w Polsce, lecz zarejestrowanych za granicą, jeżeli ich zastosowanie jest niezbędne dla ratowania życia lub zdrowia pacjenta. Podstawą sprowadzenia z zagranicy produktu leczniczego jest zapotrzebowanie szpitala albo lekarza prowadzącego leczenie poza szpitalem, potwierdzone przez konsultanta z danej dziedziny medycyny. Decyzję o dopuszczeniu do obrotu produktu leczniczego podejmuje Minister Zdrowia.

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami, do obrotu mogą być sprowadzone z zagranicy produkty lecznicze bez konieczności uzyskania pozwolenia, pod warunkiem, że dany produkt jest zarejestrowany w kraju z którego jest sprowadzany i posiada ważne pozwolenie na dopuszczenie do obrotu. Poza tym podstawą sprowadzenia z zagranicy produktu leczniczego jest zapotrzebowanie szpitala albo lekarza poza szpitalem. Odpowiedzialność za zastosowanie leku zgodnie ze wskazaniami ponosi lekarz ordynujący lek.

Polskie przepisy dotyczące importu docelowego zostały oparte na postanowieniach art. 5 Dyrektywy 2001/83/WE, zgodnie z którym Państwo Członkowskie może, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz w celu zaspokojenia szczególnych potrzeb, wyłączyć z zakresu przepisów dyrektywy produkty lecznicze dostarczane na złożone w dobrej wierze zamówienie, sporządzone zgodnie ze specyfikacją upoważnionej osoby wykonującej zawód związany z ochroną zdrowia oraz do celów stosowania przez indywidualnego pacjenta na jej bezpośrednią osobistą odpowiedzialność. Kwestionowany przepis ustawy Prawo farmaceutyczne jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

23. Komendanta Głównego Policji (RPO-562850-II/07) z dnia 18 lipca 2007 r. – w sprawie informacji prasowych o przypadkach inwigilowania przez Policję pielęgniarek protestujących przed Kancelarią Prezesa Rady Ministrów.

Rzecznik zwrócił się do Komendanta Głównego Policji z prośbą o ustosunkowanie się do treści publikacji zamieszczonych w Gazecie Wyborczej w dniu 23.06.2007 r. pod tytułem „Policja sprawdza pielęgniarki w terenie" oraz w dniu 5.07.2007 r. pod tytułem „Spytaj swojego OZI, czy ma coś na pielęgniarki". W przypadku, gdyby opisane

działania Policji miały miejsce, Rzecznik poprosił o poinformowanie, jakie przesłanki zadecydowały o podjęciu tego typu działań.

p.o. Komendanta Głównego Policji (10.08.2007 r.) poinformował, że w odniesieniu do zgromadzenia publicznego zorganizowanego przez Zarząd Krajowy Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Pielęgniarek i Położnych w dniu 19.06.2007 r. działania Policji prowadzono na podstawie decyzji Komendanta Stołecznego Policji z dnia 14.06.2007 r. Decyzję o pozyskiwaniu informacji wprowadzono w oparciu o zarządzenie nr 213 Komendanta Głównego Policji z dnia 28.02.2007 r. w sprawie metod i form przygotowywania i realizacji zadań Policji w przypadkach zagrożenia życia i zdrowia ludzi lub ich mienia albo bezpieczeństwa i porządku publicznego. Zlecone czynności miały być ukierunkowane na zbieranie informacji na temat ewentualnych zakłóceń ładu i porządku publicznego, informacji istotnych z punktu widzenia bezpieczeństwa osób manifestujących oraz osób postronnych, a także informacji dotyczących planowanych działań przez protestujących i środowiska ich wspierające pod kątem zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego.

24. Ministra Finansów (RPO-535565-VI/06) z dnia 19 lipca 2007 r. – w sprawie zwolnienia od podatku dochodowego od osób fizycznych odszkodowań otrzymanych na podstawie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze.

Zgodnie z art. 21 ust. 3d ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych wolne od podatku dochodowego są odszkodowania otrzymane przez właściciela nieruchomości na podstawie przepisów prawa geologicznego i górniczego. W tej sytuacji podmioty inne podmioty niż właściciel (np. dzierżawcy), które otrzymały odszkodowanie w związku z identycznym zdarzeniem, od tego samego zakładu górniczego, są zobowiązane do zapłacenia podatku od uzyskanego odszkodowania. Regulacja taka jest niezgodna z konstytucyjną zasadą równości.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (22.08.2007 r.) poinformował, że ustawodawca miał prawo przyjąć za cechę różnicującą podmioty (adresatów) normy prawnej określonej w art. 21 ust. 1 pkt 3d ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, prawo własności nieruchomości zagrożonej ruchem zakładu górniczego. W chwili obecnej w resorcie finansów nie są prowadzone działania mające na celu włączenie do katalogu zwolnień przedmiotowych wszelkich odszkodowań otrzymanych na podstawie przepisów prawa geologicznego i górniczego. Przedmiotowa kwestia zostanie ponownie przeanalizowana podczas prac nad rządowym projektem nowelizacji ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

25. Szefa Centralnego Biura Antykorupcyjnego (RPO-563933-II/07) z dnia 19 lipca 2007 r. – w sprawie przeprowadzonej przez funkcjonariuszy CBA prowokacji dotyczącej zmiany charakteru gruntów rolnych.

Doniesienia mediów o przebiegu prowokacji przeprowadzonej przez funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego w sprawie dotyczącej zmiany charakteru gruntów rolnych budzą zaniepokojenie z punktu widzenia ochrony praw i wolności obywatelskich. Mając na uwadze powyższe, Rzecznik zwrócił się z prośbą o poinformowanie, jakie okoliczności uzasadniały zarządzenie „kontrolowanego" wręczenia korzyści majątkowej w tej sprawie.

Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego (27.07.2007 r.) wyraził przekonanie, że czynności zarządzone w trybie art. 19 ustawy o CBA były zasadne i celowe, a uzyskane przez Centralne Biuro Antykorupcyjne dowody przyczynią się do pociągnięcia do odpowiedzialności winnych przestępstwa płatnej protekcji.

W analizowanej sprawie funkcjonariusze CBA otrzymali wiarygodną informację, iż pewne osoby podejmują się pośrednictwa w załatwieniu spraw polegających na uzyskaniu - w zamian za korzyści majątkowe - zgody właściwych organów na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych, która to zgoda wymagana jest przepisami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Takie zachowanie jest wypełnieniem znamion typu czynu zabronionego spenalizowanego w art. 230 § 1 Kodeksu karnego, tj. płatnej protekcji, niezależnie od tego, czy dojdzie do wręczenia korzyści majątkowej, a także czy wpływy, na które powołuje się sprawca, okażą się rzeczywiste.

Czynności operacyjno-rozpoznawcze CBA podjęte w tej sprawie miały na celu sprawdzenie uzyskanych wcześniej wiarygodnych informacji oraz uzyskanie dowodów popełnienia przestępstwa płatnej protekcji, tak więc mieściły się w zakresie uprawnień CBA, określonych w art. 19 ust. 1 ustawy o CBA. Ten rodzaj czynności operacyjno-rozpoznawczych, zwany zakupem kontrolowanym, stanowi nierzadko jedyny skuteczny sposób wykrycia przestępstw typu korupcyjnego. Czynności te zarządzone były przez Szefa CBA za pisemną zgodą Prokuratora Generalnego, zgodnie z art. 19 ust. 2 ustawy o CBA.

26. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-474868-XI/07) z dnia 23 lipca 2007 r. – w sprawie braku przestrzegania podstawowych praw dzieci oraz młodzieży do wychowania, opieki terapeutycznej i nauki, ze względu na niewystarczającą ilość miejsc w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych.

Przepis art. 26 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz treść rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26.07.2004 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym oraz młodzieżowym ośrodku socjoterapii wyraźnie wskazuje na konieczność natychmiastowego umieszczania w młodzieżowym ośrodku wychowawczym nieletnich zagrożonych demoralizacją. Z korespondencji kierowanej do Rzecznika wynika zaś, że nieletni często przez wiele lat oczekują na miejsce we wskazanym ośrodku. Rzecznik zwrócił się z prośbą o informację o stanie zapotrzebowania na miejsca w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych oraz o ewentualnych działaniach podjętych dla poprawy obecnej sytuacji.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (31.08.2007 r.) poinformował, że zgodnie ze stanem wskazanym przez Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, na dzień 15.06.2007 r., na umieszczenie w młodzieżowym ośrodku wychowawczym oczekuje 1572 nieletnich, a w młodzieżowym ośrodku socjoterapii – 393 nieletnich. Tworzenie i prowadzenie młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii należy do kompetencji jednostek samorządu terytorialnego stopnia powiatowego. Finansowanie tych jednostek jest realizowane z części oświatowej subwencji ogólnej. Ministerstwo przygotowało „Rządowy program wspierania i rozwoju społecznego uczniów", który będzie realizowany w okresie wrzesień-grudzień 2007 r. Jest on ukierunkowany na wsparcie placówek wychowawczo-resocjalizacyjnych, poprawę jakości ich pracy oraz lepsze wykorzystanie możliwości organizacyjno-kadrowych tych jednostek. Wstępne dane wskazują na możliwość zwiększenia liczby miejsc w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych oraz młodzieżowych ośrodkach socjoterapii o około 500. Samo zwiększenie ilości miejsc w placówkach resocjalizacyjno-wychowawczych nie stanowi rozwiązania kwestii narastania zachowań problemowych dzieci i młodzieży. Istotna jest przede wszystkim praca w środowisku rodzinnym dzieci i młodzieży, zwłaszcza w tych przypadkach, gdzie pojawia się niewydolność wychowawcza rodziców i przejawy patologii społecznej.

27. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-564289-XI/07) z dnia 24 lipca 2007 r. - w sprawie odmowy przyjęcia do gimnazjum chłopca cierpiącego na hemofilię.

W „Gazecie Wyborczej" z dnia 19.07.2007 r. opisano przypadek odmowy przyjęcia do gimnazjum chłopca cierpiącego na hemofilię. Odmowy dokonano wbrew opinii lekarza specjalisty prowadzącego le-

czenie dziecka oraz opinii pielęgniarki szkolnej. Jednocześnie dyrektor nadzoru pedagogicznego Kuratorium Oświaty zażądał od rodziców dziecka pisemnego poinformowania o sprawie, co ma być warunkiem zbadania sprawy.

Chorzy na hemofilię podlegają opiece regionalnej Poradni Specjalistycznej Skaz Krwotocznych/Hematologicznej, która, w przypadku uczniów, wydaje zalecenia dla szkoły dotyczące możliwości lub ograniczenia uczestniczenia dziecka w zajęciach sportowych, nauczania indywidualnego w domu oraz realizacji szczepień. Według danych uzyskanych przez Rzecznika, w wielu szkołach w Polsce dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi związanymi z hemofilią były dotychczas otoczone właściwą opieką pedagogiczną i medyczną. Rzecznik zwrócił się o podjęcie stosownych działań w celu załatwienia sprawy z korzyścią dla dziecka i jego rodziców.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (01.08.2007 r.) poinformował, że przepisy prawa oświatowego umożliwiają dzieciom przewlekle chorym, w tym chorym na hemofilię, dostosowanie procesu kształcenia do ich potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych.

Dzieciom przewlekle chorym, którym stan zdrowia utrudnia lub uniemożliwia uczęszczanie do szkoły, stwarza się warunki realizowania obowiązku szkolnego w zakładach opieki zdrowotnej bądź też na podstawie orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dyrektor szkoły organizuje indywidualne nauczanie w szczególności w miejscu pobytu tego dziecka (w domu rodzinnym).

W przeciwieństwie do uczniów niepełnosprawnych, zakwalifikowanych do kształcenia specjalnego orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, wydanym przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, uczniowie przewlekle chorzy uczęszczający do szkół ogólnodostępnych, nie wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki i wprowadzania innych niż dla zdrowych rówieśników metod pracy dydaktycznej. Posiadanie przez nich orzeczenia o niepełnosprawności, wydanego przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, uprawnia ich wyłącznie do uzyskiwania pomocy socjalnej i rehabilitacyjnej w jednostkach podlegających resortowi pracy i polityki społecznej oraz resortowi zdrowia.

Minister Edukacji Narodowej zleci wszystkim kuratorom oświaty zintensyfikowanie współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego prowadzącymi szkoły i placówki, w zakresie zaspokajania potrzeb uczniów przewlekle chorych w szkołach.

28. Ministra Zdrowia (RPO-555872-X/07) z dnia 24 lipca 2007 r. – w sprawie pobierania przez publiczne szpitale od pacjentek oddziałów położniczych opłat, które nie znajdują umocowania w obowiązujących przepisach prawa.

Na podstawie skarg kierowanych do Rzecznika i postępowań prowadzonych w tych sprawach oraz doniesień środków masowego przekazu, a także raportów Fundacji „Rodzić po Ludzku" ustalono, że opłaty od pacjentek pobierane są również za świadczenia zdrowotne objęte umowami z Narodowym Funduszem Zdrowia, jak również mają wpływ na poziom udzielanych świadczeń zdrowotnych związanych z porodem i opieką okołoporodową. Zdaniem Rzecznika konieczne jest zapewnienie każdej rodzącej kobiecie prawa do godnego porodu i opieki nad noworodkiem oraz poszanowania obowiązującego prawa. Wprowadzenie opłat za niektóre świadczenia zdrowotne w tej sytuacji wymaga stosownych zmian legislacyjnych, a szczególnie ustalenia podstawowego zakresu świadczeń, umożliwiającego publicznym szpitalom legalne pobieranie opłat za tzw. świadczenia „ponadstandardowe". Wewnętrzne regulacje kierowników poszczególnych publicznych szpitali nie mogą bowiem decydować o prawach pacjentek i ubezpieczonych.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (28.08.2007 r.) poinformował, że NFZ zabezpiecza świadczenia opieki zdrowotnej związane z porodem zawierając stosowne umowy z publicznymi i niepublicznymi zakładami opieki zdrowotnej w zakresie ginekologii, położnictwa i neonatologii. „Świadczenia bezlimitowe" tj. poród i opieka nad noworodkiem są traktowane jako świadczenia w trybie nagłym, stąd nie ma przypadku, w którym świadczenia te nie zostałyby zrealizowane na rzecz pacjentki i jej dziecka.

Katalog świadczeń kontraktowanych i finansowanych przez NFZ określają umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej podpisane przez oddziały wojewódzkie Funduszu z poszczególnymi świadczeniodawcami na określone rodzaje świadczeń. Świadczeniodawca pobierający opłaty za świadczenia opieki zdrowotnej finansowane przez Fundusz podlega karze grzywny (art. 193 ust. 4 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych).

Ministerstwo Zdrowia, uwzględniając postulat Rzecznika, prowadzi prace nad powołaniem Zespołu ds. opracowania projektu rozporządzenia w sprawie standardów opieki okołoporodowej. Dodatkowe wyjaśnienia zostaną przekazane Rzecznikowi w późniejszym terminie.

29. Ministra Sprawiedliwości (RPO-563683-I/07) z dnia 24 lipca 2007 r.- w sprawie odmowy wyznaczenia dodatkowego terminu

egzaminu na aplikację radcowską osobie należącej do Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego.

Do Rzecznika zwróciła się osoba starająca się o przyjęcie na aplikację radcowską, będąca wierną Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego. Przepisy wiary obligują ją do powstrzymania się od pracy i nauki w sobotę i w związku z tym nie mogła przystąpić do egzaminu konkursowego decydującego o naborze, który wyznaczono właśnie na ten dzień. Mimo prośby kandydatki na aplikację radcowską o wyznaczenie innego terminu oraz poparcia jej prośby przez władze Kościoła i Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, zainteresowana nie uzyskała zgody Ministra Sprawiedliwości. Odmówiono też wydania w tej sprawie formalnej decyzji, co uniemożliwiło zainteresowanej rozpatrzenie sprawy przez niezawisły sąd.

Rzecznik powołując się na art. 53 Konstytucji RP, art. 2 pkt 2 ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, oraz art.11 ustawy z dnia 30.06.1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego w Rzeczpospolitej Polskiej wskazał, iż zgodnie z jej postanowieniami wiernym tego Kościoła przysługuje ustawowe prawo powstrzymania się w soboty od nauki i pracy. Rzecznik zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości o zainicjowanie zmian w ustawie o radcach prawnych i innych ustawach „korporacyjnych", które uwzględniałyby takie szczególne przypadki.

30. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia (RPO-564111--X/07) z dnia 24 lipca 2007 r. – w sprawie ograniczenia praw pacjentów w wyniku trwających protestów pracowników medycznych.

Do Rzecznika wpływa wiele skarg związanych z problemami na jakie napotykają pacjenci w związku z protestami pracowników medycznych ochrony zdrowia. Rzecznik zaniepokojony sytuacją w obszarze ochrony zdrowia zwrócił się do Ministra Zdrowia z prośbą o wyjaśnienia, jakie działania podejmuje obecnie i przewiduje Ministerstwo Zdrowia w celu przeciwdziałania ograniczaniu praw obywateli do ochrony zdrowia.

31. Prezesa Rady Ministrów (RPO-527889-III/06) z dnia 25 lipca 2007 r. – w sprawie problemu posługiwania się konstrukcją wygaśnięcia stosunku pracy przy reformowaniu administracji publicznej.

Ustawodawca, przy przeprowadzaniu reform ustrojowych, jest uprawniony do ingerencji w sferę wcześniej ukształtowanych stosunków pracy. W dotychczasowej praktyce ustawowej zbyt często przy redukcji zatrudnienia wykorzystywana jest instytucja wygaśnięcia

stosunku pracy. Zjawisko to, zdaniem Rzecznika, generalnie zasługuje na krytyczną ocenę. W świetle przyjmowanych regulacji prawnych instytucja wygaśnięcia stosunku pracy staje się – wbrew swej naturze – substytutem rozwiązania stosunku pracy, skoro uprawniony organ decyduje, którym pracownikom przedstawić nowe warunki zatrudnienia, a wobec których „zastosować" wygaśnięcie.

Zastosowana konstrukcja wygaśnięcia stosunku pracy uniemożliwia zapewnienie pracownikom należytej ochrony, zarówno o charakterze powszechnym, związanej z obowiązkiem przedstawienia uzasadnienia wypowiedzenia umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony, czy skonsultowania zamiaru wypowiedzenia takiej umowy z zakładową organizacją związkową, jak i o charakterze szczególnym, polegającej na zakazie złożenia oświadczenia woli o wypowiedzeniu lub rozwiązaniu stosunku pracy w szczególnych okresach (wiek przedemerytalny, usprawiedliwiona nieobecność w pracy). Szczególnie krytycznie oceniana jest w skargach do Rzecznika regulacja pozbawiająca pracowników uprawnień socjalnych, w szczególności prawa do odprawy pieniężnej.

Rzecznik zwrócił się o rozważenie możliwości zahamowania dotychczasowej praktyki ustawodawczej, polegającej na nadużywaniu instytucji wygaśnięcia stosunku pracy przy reformowaniu administracji publicznej i pozbawianiu pracowników tracących zatrudnienie odpowiedniej ochrony prawnej i socjalnej.

32. Wiceprezesa Rady Ministrów – Przewodniczącego Międzyresortowego Zespołu do Spraw Nadzoru Ubezpieczeń Społecznych (RPO-564027-III/07) z dnia 25 lipca 2007 r. – w sprawie pakietu ustaw emerytalnych.

Rzecznik przedstawił Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej w dniu 19.02.2007 r. stanowisko w sprawie emerytur pomostowych, podkreślając konieczność pilnego zakończenia prac nad brakującymi regulacjami ustawowymi zamykającymi proces reformowania systemu emerytalnego. Jedną ze szczególnie kontrowersyjnych kwestii okazała się ostatnio sprawa rodzajów świadczeń wypłacanych przez zakłady emerytalne. Dużo dyskusji wywołała także kwestia utworzenia zakładów o charakterze prywatnym i publicznym oraz rola ZUS przy realizacji zadania wypłaty świadczeń z otwartych funduszy emerytalnych.

Z zapowiedzi wynika, że zakłady emerytalne wypłacać będą trzy rodzaje świadczeń: indywidualne emerytury dożywotnie, indywidualne emerytury z gwarantowanym okresem wypłaty (10 lat) oraz emerytury małżeńskie. Ten ostatni rodzaj świadczeń wzbudza liczne wątpliwo-

ści. Pojawiły się bowiem zastrzeżenia, że nie otrzymają ich rodziny najbiedniejsze: niewiele zarabiający mąż po podzieleniu się składką z niepracującą żoną miałby emeryturę poniżej minimalnego świadczenia, co oznaczałoby, że po jego śmierci żona pozostawałaby bez środków do życia.

Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w tej sprawie oraz informacji o szacunkowych wyliczeniach wysokości świadczeń po wprowadzeniu trzech rodzajów emerytury wypłacanej ze środków gromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych.

33. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-563151-I/07) z 25 lipca 2007 r. – w sprawie wprowadzenia obowiązkowych strojów jednolitych w szkołach podstawowych i gimnazjach („mundurków").

Uzasadnieniem zmian w ustawie o systemie oświaty wprowadzających tzw. „mundurki" była chęć obudzenia wśród uczniów poczucia wspólnoty, równości, solidarności, ale przede wszystkim zniwelowanie różnic w sytuacji materialnej poszczególnych uczniów. Tymczasem publikacje prasowe, jakie pojawiły się na przełomie czerwca i lipca opisują sytuacje wskazujące, że w niektórych szkołach rodzicom uczniów proponowane są różne wersje mundurków, często w różnych cenach. Wprowadzenie w szkole zróżnicowanych cen strojów powoduje uwypuklenie różnic między uczniami i jest przejawem dyskryminacji właśnie ze względu na ich sytuację materialną. Budzi to uzasadnione wątpliwości w kontekście zasady równości (art. 32 Konstytucji RP) oraz poszanowania godności ludzkiej (art. 30). Ponadto Rzecznik zwrócił się o poinformowanie, jak wygląda realizacja rządowego projektu dofinansowania zakupu strojów jednolitych i czy przewidziane dofinansowanie jest wystarczające.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (06.09.2007 r.) poinformował, że wprowadzając zgodnie z art. 64a ustawy o systemie oświaty obowiązek noszenia na terenie publicznej szkoły podstawowej i publicznego gimnazjum jednolitych strojów przez uczniów ustawodawca kierował się przede wszystkim walorem wychowawczym.

Prezes Rady Ministrów podpisał uchwałę i rozporządzanie w sprawie Rządowego programu pomocy uczniom w 2007 r. „Dofinansowanie zakupu podręczników dla dzieci rozpoczynających roczne przygotowanie przedszkolne lub naukę w klasach I-III szkoły podstawowej i w klasach I-III ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia oraz dofinansowanie zakupu jednolitego stroju dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów". Pomoc w ramach programu otrzymają ucznio-

wie szkół podstawowych i gimnazjów, pochodzący z rodzin, w których dochód na osobę nie przekracza kryterium dochodowego określonego w art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej, tj. 351 zł. Środki na dofinansowanie zakupu jednolitego stroju, w wysokości 50 zł, otrzyma każdy uczeń spełniający kryteria wskazane w programie.

34. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-533352-XI/06) z 25 lipca 2007 r. – w sprawie problemu umieszczania wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych w szpitalach psychiatrycznych.

Na podstawie art. 9 ust. 4 w związku z art. 12 pkt 1 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich dokonano w Biurze RPO analizy dokumentacji pobytu wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych w szpitalach psychiatrycznych w latach 2004-2006. Wyniki analizy zebranych informacji wskazują na liczne nieprawidłowości. Przymusowe umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym jest okolicznością szczególną, wymagającą precyzyjnego przestrzegania przepisów, gdyż jest to ingerencja w podstawowe prawa i wolności człowieka. Wobec wychowanków placówek pozbawionych bezpośredniej opieki rodziców państwo ma szczególny obowiązek ochrony ich praw. W praktyce jednak umieszczenie dziecka w szpitalu psychiatrycznym niejednokrotnie jest traktowane niemal jak dodatkowy „środek wychowawczy". Rzecznik przedstawił Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej wyniki analizy dokonanej na podstawie danych z 16 województw, z prośbą o ustosunkowanie się do zawartych w niej informacji i wniosków oraz podjęcie niezbędnych działań mających na celu poprawę stanu przestrzegania praw dzieci – wychowanków placówek.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (6.09.2007 r.) poinformowała, że po zapoznaniu się z materiałem przesłanym przez Rzecznika, Ministerstwo wystosowało pismo z zaleceniami do dyrektorów Wydziałów Polityki Społecznej wszystkich Urzędów Wojewódzkich. Mają oni zobowiązać dyrektorów wszystkich całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych w województwie do stałego informowania o każdym przypadku umieszczania dziecka w szpitalu psychiatrycznym. W trakcie kontroli w placówce szczególnie dokładnie należy sprawdzać dokumenty dzieci, które były już kierowane do szpitala psychiatrycznego. W piśmie zobowiązano do zorganizowania szkoleń dla dyrektorów placówek na temat zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży z udziałem lekarza psychiatry, psychologa klinicznego oraz prawnika.

35. Prokuratora Krajowego (RPO-564026-II/07) z dnia 25 lipca 2007 r. – w sprawie opisywanych przez środki masowego przekazu

przypadków odmowy udzielenia pomocy przez strajkujących lekarzy osobom znajdującym się w położeniu grożącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia albo ciężkim uszczerbkiem na zdrowiu.

Rzecznik zwrócił się z prośbą o informacje, czy w opisywanych sprawach zostały wszczęte postępowania przygotowawcze oraz czy jednostki organizacyjne prokuratury prowadzą inne postępowania karne, których przedmiotem jest kwestia nieudzielania pacjentom pomocy.

Prokurator Krajowy – Zastępca Prokuratora Generalnego (5.09.2007 r.) poinformował, że w związku z artykułami, jakie ukazały się w „Dzienniku" z dnia 19.07.2007 r. dotyczącymi odmowy przyjęcia pacjenta przez lekarzy trzech warszawskich szpitali, Prokuratura Apelacyjna w Warszawie z urzędu zdecydowała o wdrożeniu postępowania w tej sprawie. Obecnie śledztwo jest kontynuowane. Ponadto Prokuratura Rejonowa w Bełchatowie przeprowadziła postępowanie sprawdzające na podstawie publikacji prasowej zamieszczonej w „Dzienniku Łódzkim" z dnia 6.07.2007 r., opisującej sprawę mieszkanki Bełchatowa, której odmówiono przyjęcia do szpitala. Wobec przyjętych ustaleń wydano postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego. Decyzja ta nie jest prawomocna. Wdrożono ponadto 10 postępowań z zawiadomienia innych podmiotów niż środki masowego przekazu, a dotyczących odmowy udzielenia opieki lekarskiej z uwagi na akcję strajkową.

36. Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego (RPO-564712-I/07) z dnia 30 lipca 2007 r. – w sprawie przewozu osób niepełnosprawnych przez przewoźników lotniczych.

W związku z koniecznością stosowania w Polsce regulacji rozporządzenia WE nr 1107/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5.07.2006 r. w sprawie praw osób niepełnosprawnych oraz osób o ograniczonej sprawności ruchowej podróżujących drogą lotniczą, Rzecznik zwrócił się o udzielenie informacji, w jakim stopniu polscy przewoźnicy oraz porty lotnicze są przygotowane do stosowania jego przepisów.

37. Ministra Sprawiedliwości (RPO-428774-V/03) z dnia 31 lipca 2007 r. – w sprawie braku przepisów regulujących działalność zrzeszeń właścicieli i zarządców domów utworzonych w przeszłości na podstawie przepisów Prawa lokalowego.

Na tle skarg wpływających do Biura Rzecznika pojawiły się wątpliwości co do sytuacji prawnej zrzeszeń właścicieli domów, których status na gruncie obowiązujących przepisów jest niejasny i powodu-

je liczne trudności w ich funkcjonowaniu. Zrzeszenia te jako osoby prawne nie tylko zarządzają nieruchomościami, ale także mogą nabywać i zbywać prawa majątkowe. To zaś w praktyce prowadzi do szeregu konfliktów, których prawidłowe i sprawne rozwiązanie jest bardzo trudne z powodu braku regulacji prawnych określających zasady ich działania.

Aktualnie nie jest prawnie dopuszczalne tworzenie przedmiotowych zrzeszeń. Niemniej, żaden przepis nie pozbawił osobowości prawnej zrzeszeń utworzonych przed dniem 5.06.1990 r., czyli przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 23.03.1990 r. o zmianie ustawy – Prawo lokalowe. W konsekwencji, w obrocie funkcjonują osoby o nieuregulowanym statusie prawnym, co stanowi istotne zagrożenie dla uczestników owego obrotu oraz narusza prawa osób tworzących te zrzeszenia. W szczególności dotkliwie odczuwalny jest brak regulacji prawnych w zakresie prowadzenia rejestru zrzeszeń, nadzoru nad zrzeszeniami, przekształceń, a także trybu likwidacji zrzeszeń.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości o przedstawienie stanowiska w sprawie, a także – w sytuacji, w której Minister podzieliłby przedstawione wątpliwości – o podjęcie stosownych prac legislacyjnych w celu stworzenia przepisów regulujących sytuację prawną zrzeszeń właścicieli i zarządców domów.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (5.09.2007 r.) poinformował, że jakkolwiek wątpliwości, na które wskazał Rzecznik w swoim wystąpieniu uznać należy za uzasadnione, Minister Sprawiedliwości nie wydaje się być właściwym organem do podjęcia inicjatywy ustawodawczej w tym zakresie. Zgodnie z art. 9a ust. 1 pkt 6 i 7 ustawy o działach administracji rządowej, problematyka mieszkalnictwa oraz gospodarki nieruchomościami wchodzi w skład działu budownictwo, gospodarka przestrzenna i mieszkaniowa. Działem tym kieruje Minister Budownictwa.

38. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (RPO-555334--VI/07) z dnia 31 lipca 2007 r. – w sprawie zwolnień z opłat abonamentowych.

W związku z informacjami, iż Poczta Polska wezwała do zapłaty zaległości w płatności opłaty abonamentowej wraz z odsetkami osoby, które były zwolnione z tego obowiązku na podstawie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie ustawy z dnia 21.04.2005r. o opłatach abonamentowych, a które utraciły to prawo, gdyż nie złożyły w terminie do dnia 16.12.2005 r. oświadczenia o spełnianiu warunków do korzystania ze zwolnień, Rzecznik zwrócił się do Krajowej

Rady Radiofonii i Telewizji o wyjaśnienia. W odpowiedzi Rzecznik otrzymał informację, iż KRRiT wystąpiła do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o zmianę art. 12 ustawy o opłatach abonamentowych, w ten sposób, by otrzymał on następujące brzmienie: „Zachowują prawo do zwolnień od opłat abonamentowych osoby, które korzystają z tego prawa na podstawie dotychczasowych przepisów". W związku z powyższym, Rzecznik zwrócił się o poinformowanie, czy zgłoszona przez KRRiT propozycja zostanie uwzględniona.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego (14.08.2007 r.) poinformował, że w bieżącym roku, wg informacji na dzień 24.05.2007 r., do Biura Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji wpłynęło około 60 tysięcy listów od abonentów w sprawie umorzenia zaległości, w tym około 43 tysięcy od abonentów zwolnionych od opłat abonamentowych, którzy w ustawowym terminie nie złożyli oświadczeń wymaganych ustawą o opłatach abonamentowych. Przewodnicząca KRRiT zadeklarowała, że umorzy w całości zaległości tych osób, wraz z odsetkami. KRRiT wydała w tej sprawie Komunikat z dnia 28.03.2007 r.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego dostrzega potrzebę kompleksowej nowelizacji ustawy o opłatach abonamentowych, która może objąć również zagadnienie zwolnienia z opłat. Działania podejmowane w tym kierunku nastąpią w porozumieniu z KRRiT.

39. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-549375-III/07) z dnia 1 sierpnia 2007 r. – w sprawie potrzeby przywrócenia regulacji prawnej stwarzającej podstawy do pozbawienia prawa do świadczeń emerytalno-rentowych albo do takich świadczeń w wyższym wymiarze osób, które wywołały przestępstwem umyślnym okoliczności powstania tego prawa.

Do 31.12.1998 r., tj. do dnia obowiązywania przepisów ustawy z dnia 14.12.1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, funkcjonował przepis art. 77 ust. 1 tej ustawy, zgodnie z którym prawa do świadczeń albo świadczeń w wyższym wymiarze nie nabywała osoba, która wywołała przestępstwem umyślnym okoliczności uzasadniające powstanie tego prawa. Ustawa z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie przewiduje takiego rozwiązania.

Brak takiej regulacji w obowiązującym stanie prawnym doprowadził do legalizacji przypadku, opisanego w jednej ze skarg do Rzecznika, w którym osoba doprowadzająca swoim działaniem do pozbawienia życia małżonka, przy spełnieniu warunków określonych w art. 70

ustawy o emeryturach i rentach z FUS, pobiera po jego śmierci rentę rodzinną. W ocenie Rzecznika konieczne jest wprowadzenie do ustawy o emeryturach i rentach odpowiedniej regulacji prawnej o treści zbliżonej do poprzednio obowiązującego art. 77 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (6.09.2007 r.) poinformowała, że przy najbliższej nowelizacji ustawy o emeryturach i rentach z FUS zaproponuje wprowadzenie przepisu stanowiącego, że prawa do świadczeń albo do świadczeń w wyższym wymiarze nie nabywa osoba, która wywołała przestępstwem umyślnym okoliczności uzasadniające powstanie tego prawa.

40. Ministra Budownictwa (RPO-534593-IV/06) z dnia 2 sierpnia 2007 r. – w sprawie potrzeby wprowadzenia środka zaskarżenia od postanowienia w przedmiocie wstrzymania robót budowlanych (kontynuacja wystąpienia z dnia 22.11.2006 r.).

W projekcie nowej ustawy Prawo budowlane odpowiednikiem art. 48 dotychczasowej ustawy jest zasadniczo art. 99 i 100 projektu ustawy, regulujący czynności organów w przypadku stwierdzenia budowy obiektu budowlanego lub jego części bez wymaganej zgody budowlanej.

Organ nadzoru wstrzymuje wówczas, w drodze postanowienia, prowadzenie robót budowlanych oraz określa wymagania dotyczące niezbędnych zabezpieczeń budowy. Następnie prowadzone jest postępowanie wyjaśniające. W zależności od ustaleń, organ nadzoru wydaje decyzję nakazującą rozbiórkę obiektu bądź wszczyna postępowanie w sprawie legalizacji obiektu budowlanego. W postępowaniu legalizacyjnym na inwestora nakładany jest w drodze postanowienia obowiązek przedłożenia 3 egzemplarzy projektu budowlanego wraz z operatem szacunkowym wartości obiektu. W razie konieczności uzupełnienia lub zmiany projektu budowlanego organ nakłada na inwestora, w drodze postanowienia, obowiązek uzupełnienia lub zmiany projektu budowlanego.

Dopiero na tym etapie inwestor może złożyć zażalenie na postanowienie dotyczące uzupełnienia lub zmiany projektu budowlanego. Strona postępowania administracyjnego nie może kwestionować oceny organu w zakresie tego, czy budowa stanowi samowolę budowlaną, ani w zakresie zasadności nałożonych na stronę wymogów. W związku z powyższym Rzecznik ponownie zwraca się o rozważenie możliwości dokonania zmian w projekcie ustawy.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Budownictwa (14.09.2007 r.) poinformowała, że przedstawiona propozycja dotyczą-

ca przyznania inwestorowi prawa do wniesienia zażalenia na postanowienia wydawane w trakcie procedury legalizacyjnej jest zasadna. Dlatego też, w przedłożonym pod obrady stałego Komitetu Rady Ministrów projekcie ustawy - Prawo budowlane zostały dokonane stosowne zmiany.

Na podstawie art. 98 ust. 2 projektu ustawy, zażalenie będzie przysługiwało na postanowienie organu nadzoru budowlanego nakazujące wstrzymanie prowadzenia robót budowlanych i bezzwłoczne usunięcie stanu zagrożenia, jeżeli w wyniku prowadzenia robót budowlanych występuje stan zagrożenia życia lub zdrowia ludzi. Ponadto, stosownie do art. 100 ust. 3 projektu, w postępowaniu w sprawie legalizacji obiektu budowlanego lub jego części, zażalenie będzie przysługiwało także na postanowienie organu nadzoru budowlanego nakładające na inwestora obowiązek uzupełnienia lub zmiany projektu budowlanego.

41. Prezesa Rady Ministrów (RPO-308964-VIII/99) z dnia 3 sierpnia 2007 r. – w sprawie wypłaty rent wyrównawczych w związku z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową w przypadku likwidacji lub upadłości zakładu pracy.

Problem ten Rzecznik przedstawiał od 1999 r. kolejnym Prezesom Rady Ministrów i ministrom resortu pracy. Sprawa ta dotychczas nie znalazła jednak rozwiązania.

Renta wyrównawcza z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej jest wprawdzie roszczeniem ze stosunku pracy, jednakże przyznawana i wypłacana jest na zasadach przewidzianych w przepisach prawa cywilnego. Obowiązek wypłacania renty spoczywa na pracodawcy zobowiązanym do tego ugodą lub wyrokiem sądowym. Obowiązujące przepisy nie przewidują odpowiedzialności Skarbu Państwa za zobowiązania zakładów pracy po ustaniu ich bytu prawnego.

Głównym problemem w tej sprawie jest brak rozwiązania w obowiązującym prawie kwestii następstwa prawnego podmiotu dotychczas zobligowanego do wypłaty świadczenia, w razie ustania bytu prawnego zakładu pracy, który pierwotnie świadczył rentę wyrównawczą (cywilną). Rozstrzygnięcia wymaga więc kwestia ustanowienia następstwa prawnego zakładów pracy, na których ciążyły zobowiązania cywilnoprawne. Osoby poszkodowane w wyniku wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, mimo posiadanych wyroków sądowych zasądzających renty wyrównawcze, na skutek braku odpowiedniej regulacji prawnej, pozbawione są możliwości realizacji należnych im świadczeń.

42. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-563156-II/07) z dnia 3 sierpnia 2007 r. – w sprawie działań organów prokuratury związanych z apelem Stowarzyszenia Prokuratorów RP o nieuleganie przez prokuratorów naciskom politycznym oraz o zachowanie przez nich apolityczności i niezależności.

Rzecznik zwrócił się z prośbą o udzielenie informacji, czy inne jednostki organizacyjne prokuratury, poza Wojskową Prokuraturą Okręgową w Warszawie prowadzą postępowania (karne, ewentualnie dyscyplinarne) związane z apelem Stowarzyszenia Prokuratorów RP, a jeżeli tak, to jaki jest ich obecny stan, a nadto o poinformowanie o stanowisku zajętym wobec treści pisma Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w tej kwestii, skierowanego na ręce Ministra Sprawiedliwości, do wiadomości Rzecznika.

Zastępca Naczelnego Prokuratora Wojskowego (21.08.2007 r.) poinformował, że wdrożone w dniu 5 lipca br. przez Wojskową Prokuraturę Okręgową w Warszawie postępowanie sprawdzające dotyczyło tylko weryfikacji informacji przekazanych dziennikarzowi „Gazety Wyborczej" przez Prezesa Stowarzyszenia Prokuratorów RP, sugerujących, iż mógł on dysponować wiedzą o – ściganych z urzędu – czynach zabronionych, wyczerpujących znamiona występków z art. 231 § 1 kk, a polegających m.in. na wykorzystywaniu prokuratury do działań sprzecznych z ustawowymi wymogami. W toku postępowania ustalono, że inspiracją do zredagowania apelu były publikacje prasowe, a nie osobista wiedza lub doświadczenie podpisujących go prokuratorów. Wobec tego rodzaju ustaleń postanowieniem z dnia 31.07.2007 r. odmówiono prawomocnie wszczęcia śledztwa w przedmiotowej sprawie.

Przeprowadzone postępowanie nie było zamachem na konstytucyjną wolność stowarzyszeń, ani też próbą wywarcia presji i zastraszania prokuratorów. Stanowiło jedynie wykonanie obowiązku wynikającego z dyspozycji art. 2 ustawy z dnia 20.06.1985 r. o prokuraturze, wyrażającego się w nakazie wdrażania procedury karnej w każdym przypadku powzięcia przez prokuratora informacji mogących świadczyć o zaistnieniu przestępstwa ściganego z urzędu. Było to jedyne postępowanie w tym zakresie prowadzone przez wojskowe jednostki organizacyjne prokuratury. Nikt z sygnatariuszy przedmiotowego apelu nie został też pociągnięty do odpowiedzialności dyscyplinarnej lub służbowej.

Poinformowano również, że pismo Prezesa Zarządu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka nie zawierało żądania udzielenia odpowiedzi, w związku z czym zostało dołączone do akt sprawy.

43. Ministra Spraw Zagranicznych (RPO-565316-X/07) z dnia 3 sierpnia 2007 r. – w sprawie nieprawidłowości przy wydawaniu wiz w konsulacie RP we Lwowie.

Rzecznik zaniepokojony jest informacjami zawartymi w publikacjach prasowych zamieszczonych w Gazecie Wyborczej z dnia 2.08.2007 r. Jak wynika z treści tych publikacji, konieczność długiego oczekiwania na rozpatrzenie wniosku wizowego spowodowana znaczną liczbą wpływających aplikacji, sprzyja działaniu „pośredników", którzy odpłatnie oferują osobom zainteresowanym pomoc w uzyskaniu wizy poza kolejnością. Informacje przytoczone w artykule świadczyć mogą, że konsulat RP we Lwowie nie funkcjonuje w sposób prawidłowy i nie zapewnia sprawnego rozpatrywania wniosków o wydanie wizy. Rzecznik przyjął do wiadomości fakt, że MSZ podjęło działania kontrolne w konsulacie RP we Lwowie. Mając powyższe na uwadze Rzecznik zwrócił się z prośbą o informacje o wynikach przedmiotowej kontroli. W przypadku potwierdzenia nieprawidłowości Rzecznik prosi o wyjaśnienie, jakie działania zamierza podjąć Minister Spraw Zagranicznych w celu eliminacji tych nieprawidłowości i przeciwdziałaniu powstawania opisanych sytuacji w przyszłości.

Minister Spraw Zagranicznych (12.09.2007 r.) poinformowała, że w dniach 1-3.08.2007 r. przeprowadzono kontrolę spraw konsularnych w Konsulacie Generalnym RP we Lwowie, w trakcie której ustalono, że tryb przyjmowania i rozpatrywania wniosków wizowych stosowany w konsulacie w wystarczającym stopniu zabezpiecza przed możliwością ewentualnej korupcji wewnątrz urzędu. Stwierdzono także, że Konsulat nie ma wpływu na działania podejmowane na zewnątrz urzędu przez pośredników. Między innymi w wyniku zaleceń pokontrolnych podjęto decyzję o wprowadzeniu dwuzmianowego systemu pracy działu wizowego. Przyznano też 8 dodatkowych etatów ryczałtowych. Dwuzmianowy system pracy działu wizowego uruchomiony został 13 sierpnia br.

44. Ministra Zdrowia (RPO-563259-X/07) z dnia 3 sierpnia 2007 r. – w sprawie odmowy refundacji przez NFZ wózka inwalidzkiego aluminiowego (lekkiego).

Skargi dotyczące odmowy refundacji przez NFZ wózka inwalidzkiego aluminiowego (lekkiego) skłoniły Rzecznika do przyjrzenia się przepisom obowiązującym w tym zakresie. Z analizy przepisów wynika, że rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17.12.2004 r. w sprawie limitu cen dla wyrobów medycznych będących przedmiotami ortopedycznymi i środków pomocniczych, o takim samym zastosowaniu, ale różnych cenach, oraz limitu cen dla napraw przedmiotów ortopedycznych wy-

kracza poza zakres upoważnienia art. 40 ust. 4 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Ponadto wykaz przedmiotów i środków ustalony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17.12.2004 r. w sprawie szczegółowego wykazu wyrobów medycznych będących przedmiotami ortopedycznymi i środków pomocniczych, wysokości udziału własnego świadczeniobiorcy w cenie ich nabycia, kryteriów ich przyznawania, okresów użytkowania, a także wyrobów medycznych będących przedmiotami ortopedycznymi podlegającymi naprawie w zależności od wskazań medycznych oraz wzoru zlecenia na zaopatrzenie w te wyroby i środki, nie zawiera pełnego asortymentu przedmiotów i środków wymienionych w rozporządzeniu ustalającym limity cen.

Rzecznik zwrócił się o spowodowanie zbadania omawianej sprawy i zajęcie stanowiska, a także podjęcie działań w kierunku zapewnienia zgodności wymienionych rozporządzeń z art. 40 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (13.08.2007 r.) poinformował, że problem braku spójności zapisów rozporządzeń Ministra Zdrowia wydanych na podstawie art. 40 ust. 4 i 5 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych został dostrzeżony w Ministerstwie Zdrowia. Do Ministerstwa wpływało bowiem wiele propozycji zmian ww. rozporządzeń, zarówno od świadczeniobiorców, jak i organizacji pozarządowych.

Obecnie trwają prace w ramach utworzonego w Ministerstwie roboczego zespołu ekspertów w zakresie zasad zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Pierwszym etapem prac tego zespołu będzie nowelizacja rozporządzeń z dnia 17.12.2004 r. Postulaty zgłoszone przez Rzecznika zostaną wzięte pod uwagę przy projektowaniu nowych rozwiązań.

45. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-541353-III/06) z dnia 3 sierpnia 2007 r. – w sprawie niesprawiedliwego zróżnicowania uprawnień do odprawy pośmiertnej.

W świetle art. 93 § 1 Kodeksu pracy odprawa pośmiertna przysługuje rodzinie od pracodawcy, w przypadku śmierci pracownika w czasie trwania stosunku pracy lub w czasie pobierania po jego rozwiązaniu zasiłku z tytułu niezdolności do pracy wskutek choroby. Z brzmienia tego przepisu wynika także, że odprawa pośmiertna nie przysługuje rodzinie od pracodawcy w przypadku śmierci pracownika w czasie pobierania świadczenia rehabilitacyjnego.

Obecne rozwiązania prawne prowadzą do niesprawiedliwego zróżnicowania uprawnień rodziny do odprawy pośmiertnej. Prawo do tego jednorazowego świadczenia pracodawcy na rzecz rodziny przysługiwać będzie w razie śmierci osoby po rozwiązaniu z nią stosunku pracy w tzw. okresie ochronnym, natomiast z prawa tego nie skorzysta rodzina pracownika, z którym z powodu długotrwałej niezdolności do pracy z tytułu choroby, powstałej jeszcze w czasie trwania stosunku pracy, została rozwiązana umowa o pracę na podstawie art. 53 § 1 pkt 1 lit. b Kodeksu pracy. Przyczyną takiej sytuacji jest brak dostosowania brzmienia art. 93 § 1 lit. b Kodeksu pracy do zmienionego katalogu świadczeń pieniężnych z tytułu choroby.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (12.09.2007 r.) poinformowała, że zaproponuje przy okazji najbliższej nowelizacji Kodeksu pracy odpowiednią zmianę art. 93 § 1, zgodnie z sugestią Rzecznika.

46. Ministra Finansów (RPO-562574-IX/07) z dnia 6 sierpnia 2007 r. – w sprawie obowiązku zwrotu równowartości składników umundurowania przed upływem okresu, na jaki zostało wydane.

Do Rzecznika zwrócił się funkcjonariusz Służby Celnej kwestionujący istnienie obowiązku zwrotu składników umundurowania przed upływem okresu, na jaki zostało przeznaczone, w wyniku zwolnienia funkcjonariusza ze służby. W ocenie wnioskodawcy obowiązek ten został wprowadzony w sprzeczności z art. 92 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu. Zdaniem Rzecznika § 12 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20.04.2006 r. w sprawie umundurowania funkcjonariuszy celnych został wydany z przekroczeniem delegacji zawartej w art. 40 ust. 3 ustawy o Służbie Celnej, gdyż w przepisie tym nie ma mowy o obowiązku zwrotu równowartości składników umundurowania przed upływem okresu, na jaki zostało ono wydane. Przepisy ustawowe regulują jedynie kwestie zasad przydziału, okresów zużycia, wysokość i warunki przyznawania równoważnika pieniężnego w zamian za umundurowanie oraz za okresowe czyszczenie munduru.

47. Ministra Sprawiedliwości (RPO-512517-V/05) z dnia 6 sierpnia 2007 r. – w sprawie potrzeby ustawowego uregulowania kwestii podziału spółdzielni (kontynuacja wystąpienia z dnia 13.10.2006 r.).

Od prawie dwóch lat Rzecznik prowadzi korespondencję z Ministrem Sprawiedliwości dotyczącą kwestii znaczenia prawnego stwierdzenia przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 20.04.2005 r. (sygn. akt K 42/02) niekonstytucyjności art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 19.12.2002 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw, który to przepis uchylał art. 108a Prawa spółdzielczego. Rzecznik podkreślał, że w uzasadnieniu wyroku Trybunał uznał za wskazane, dla zapewnienia jasności stanu prawnego, wydanie przez ustawodawcę przepisu o treści opartej na zasadach przyjętych w art. 108a. W piśmie z dnia 10.11.2006 r. Minister Sprawiedliwości poinformował, że zostaną podjęte prace nad stosownym projektem ustawy.

W dniu 13.07.2007 r. została opublikowana ustawa z dnia 14.06.2007 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Stosownie do art. 2 pkt 5 tej ustawy, w ustawie – Prawo spółdzielcze po art. 108a dodaje się art. 108b w brzmieniu (...). Z powyższego wynika, że ustawodawca działał w przekonaniu, że przepis art. 108a Prawa spółdzielczego obowiązuje. Sytuacja ta jedynie pogłębia dotychczasowe wątpliwości co do kształtu prawa obowiązującego w tym zakresie. Rzecznik prosi o wskazanie, czy w Ministerstwie Sprawiedliwości zostały podjęte zapowiadane wcześniej prace legislacyjne i na jakim są etapie.

48. Ministra Zdrowia (RPO-564201-X/07) z dnia 6 sierpnia 2007 r. – w sprawie ucieczek z zakładów psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających.

Zaniepokojenie budzi sprawa ucieczek z zakładów psychiatrycznych osób umieszczonych w tych zakładach w ramach środka zabezpieczającego bądź obserwacji sądowo-psychiatrycznej, opisanych w „Trybunie" z dnia 19.07.2007 r. Spostrzeżenia zawarte w artykule znajdują potwierdzenie w wynikach wizytacji prowadzonych w zakładach psychiatrycznych. Oddziały wyznaczone do wykonywania środków zabezpieczających o wzmocnionym zabezpieczeniu na ogół nie spełniają warunków technicznych określonych w Kodeksie karnym wykonawczym oraz rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 10.08.2004 r. w sprawie wykazu zakładów psychiatrycznych i zakładów leczenia odwykowego przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających oraz składu, trybu powoływania i zadań komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających.

Oddziały o wzmocnionym zabezpieczeniu powinny zapewniać stały nadzór nad sprawcami przebywającymi w zakładzie. Jednak żaden z wi-

zytowanych oddziałów nie zatrudniał personelu w odpowiedniej liczbie, a większość z nich nie ma możliwości wydzielania 10-20 łóżkowych pododdziałów. Wątpliwości budziła jakość systemów telewizji wewnętrznej oraz elektronicznego systemu sygnalizującego niekontrolowane otwarcie drzwi i okien stosowanych na oddziałach o wzmocnionym zabezpieczeniu. Część zakładów nie ma opracowanych procedur postępowania na wypadek wystąpienia buntu lub ucieczki z oddziału, co stanowi naruszenie § 6 Regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania środków zabezpieczających. Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska wobec przedstawionego problemu oraz udzielenie informacji na temat podejmowanych i przewidywanych działań resortu w celu poprawy sytuacji.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (20.08.2007 r.) poinformował, że z danych przedstawionych przez Rzecznika, problem nie leży po stronie wadliwych przepisów lub ewentualnie braku norm prawnych, a wynika raczej z braku respektowania ich przez kierujących zakładami przeznaczonymi do wykonywania środków zabezpieczających bądź braku nadzoru ze strony uprawnionych organów. W przeważającej liczbie przypadków uchybienia te dotyczą zakładów psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających w warunkach wzmocnionego zabezpieczenia. Przyczyny takiego stanu są różnorodne, ale jako najczęstszą wskazuje się niedofinansowanie takich jednostek. O wiele lepsza sytuacja panuje w zakładach psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających w warunkach maksymalnego zabezpieczenia.

W celu zapewnienia pełnego bezpieczeństwa oraz wyeliminowania wskazanych nieprawidłowości Minister Zdrowia zwróci się do wojewodów o wystosowanie pisma do organów założycielskich zakładów, w których wykonywany jest środek zabezpieczający z prośbą o szczegółowe informacje w przedmiotowej sprawie, a także o wzmocnienie stałego nadzoru nad tymi jednostkami.

Trwają prace nad nowelizacją ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, których celem jest stworzenie podstawy prawnej dla Rady Ministrów do podjęcia działań w zakresie ochrony zdrowia psychicznego przez określenie, w drodze rozporządzenia, Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego. Program ten przewiduje przeznaczenie środków finansowych między innymi na restrukturyzację i rozbudowę infrastruktury, jak i zwiększenie zatrudnienia w tej dziedzinie opieki zdrowotnej.

49. Ministra Budownictwa (RPO-500684-IV/05) z dnia 6 sierpnia 2007 r. – w sprawie regulacji prawnej dotyczącej wywłaszczania

nieruchomości (kontynuacja wystąpienia do Ministra Sprawiedliwości z dnia 25.05.2007 r.).

Obowiązujące przepisy – w świetle ustalonego orzecznictwa NSA – nie chronią w należyty sposób praw obywateli w ich relacjach z władzą publiczną (organami właściwymi w sprawach wywłaszczenia). Zastrzeżenia budzą trzy zasadnicze kwestie. Po pierwsze, istnieje możliwość „faktycznego" wywłaszczenia bez realizacji jakiegokolwiek interesu publicznego. Po drugie, w trakcie załatwiania tej samej sprawy obywatela dochodzi do niedopuszczalnego przekształcenia trybu administracyjnego na cywilny. Organ administracyjny oraz sąd rozstrzygają sprawę nie tylko według innych reguł, ale przede wszystkim, według całkowicie odmiennych przesłanek. Inne względy uzasadniają wywłaszczenie, inne zaś mogą doprowadzić do przymusowego wykupu zabudowanej działki na podstawie art. 231 § 2 k.c. W konsekwencji możliwa jest sytuacja, w której właściciel, nie mogąc wykazać przed sądem przesłanek z art. 231 § 2 k.c. znajdzie się w sytuacji bez wyjścia, a stan prawny pozostaje trwale nieuregulowany. Niekiedy może dojść do odebrania własności na cel publiczny wprost na podstawie przepisu ustawy, ale już bez żadnego odszkodowania dla właściciela. Po trzecie wreszcie, szczególnie dotkliwe dla właściciela jest obarczenie go ciężarem samodzielnego prowadzenia sprawy cywilnej, a także obowiązkiem ponoszenia znacznych w tym wypadku kosztów.

Rzecznik zwrócił się z prośbą o ponowne przeanalizowanie przedstawionej kwestii i rozważenie możliwości podjęcia inicjatywy ustawodawczej zmierzającej do zmiany regulacji prawnej dotyczącej wywłaszczenia nieruchomości.

50. Prokuratora Krajowego (RPO-565007-II/07) z dnia 6 sierpnia 2007 r. – w sprawie przypadków stwierdzenia u noworodków ponad 1 promila alkoholu we krwi.

Z doniesień mediów wynika, iż w ostatnich dniach odnotowano dwa przypadki urodzenia przez kobiety znajdujące się w stanie nietrzeźwości dzieci, u których stwierdzono 1,2 promila alkoholu we krwi oraz 1,8 promila alkoholu we krwi, a także przypadek śmierci dziecka, w którego organizmie stwierdzono obecność morfiny. Rzecznik prosi o poinformowanie, czy w wymienionych sprawach zostały wszczęte postępowania przygotowawcze. Zdaniem Rzecznika zasadnym jest rozważenie przez organy procesowe dokonania oceny zachowania matek w płaszczyźnie odpowiedzialności karnej za nieumyślne spowodowanie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia dzieci.

Prokurator Krajowy – Zastępca Prokuratora Generalnego (7.09.2007 r.) poinformował, że w sprawach wskazanych w wystąpieniu Rzecznika wdrożone zostały postępowania przygotowawcze. W pismach do Prokuratur Apelacyjnych w Katowicach i Gdańsku wskazano na potrzebę odniesienia się podczas analizy materiału dowodowego w tych sprawach do przepisów art. 160 kk. oraz art. 157a k.k., jak również do propozycji kwalifikacji prawnej czynu przedstawionej przez Rzecznika.

51. Ministra Budownictwa, Przewodniczącego Sejmowej Komisji Infrastruktury (RPO-564282-V/07) z dnia 7 sierpnia 2007 r. – w sprawie zbyt krótkiej vacatio legis ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw.

W dniu 14.06.2007 r. Sejm uchwalił ustawę o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie po 19 dniach. Jeszcze przed dniem jej opublikowania, do Biura Rzecznika zaczęły napływać skargi kwestionujące poszczególne zapisy ustawy. Do dnia dzisiejszego wpłynęło ponad 250 pism w tej sprawie; w większości są to skargi zbiorowe.

Kwestionowane są najczęściej finansowe zasady przenoszenia na członków, którym służą spółdzielcze lokatorskie prawa do lokali, odrębnej własności zajmowanych mieszkań. Równie dużo skarg dotyczy problematyki związanej z zasadniczą ingerencją ustawodawcy w organizację spółdzielni mieszkaniowych jako podmiotów gospodarczych posiadających osobowość prawną oraz ingerencji ustawodawcy w sferę praw majątkowych członków spółdzielni. Szczególnie dużo kontrowersji wywołało wprowadzenie w trakcie roku obrachunkowego zmian zasad rozliczania wpływów na fundusz remontowy spółdzielni. Powtarzają się zarzuty, że może to spowodować utratę stabilności finansowej spółdzielni, brak możliwości wywiązania się z zawartych już umów o roboty budowlane i dokończenia zaplanowanych remontów. Ponadto wprowadzony przez ustawę obowiązek dokonania zmian w statutach nie później niż do dnia 30.11.2007 r. będzie w praktyce bardzo trudny do wykonania.

W tym wypadku ustanowienie 19-dniowej vacatio legis, jakkolwiek formalnie zgodne z art. 4 ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych pozostaje jednak w sprzeczności z art. 2 Konstytucji RP.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Budownictwa (24.08.2007 r.) podziela opinię Rzecznika, że stan faktyczny, jaki powstał w związku z uchwaleniem i wejściem w życie ustawy o zmianie ustawy o spół-

dzielniach mieszkaniowych, nie zapewnił stosownego okresu na dostosowanie się do treści aktu prawnego i uzasadnia to podejrzenie o sprzeczność z art. 2 Konstytucji RP. Podkreślił jednocześnie, że znaczna część wprowadzanych przez nią regulacji uznawana jest za uzasadnioną i wychodzącą naprzeciw oczekiwaniom wielu członków spółdzielni, co znajduje wyraz w korespondencji kierowanej do resortu budownictwa.

52. Ministra Rozwoju Regionalnego (RPO-560674-VI/07) z dnia 7 sierpnia 2007 r. – w sprawie procedur obowiązujących przy rozpatrywaniu wniosków o dofinansowanie projektów inwestycyjnych ze środków unijnych.

Licznie wpływające do Biura Rzecznika skargi osób ubiegających się o dofinansowanie przedsiębiorców wskazują, że w tym zakresie nie nastąpiła istotna poprawa. Aktualnie przedmiotem skarg jest Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego – Działanie 2.5. „Promocja Przedsiębiorczości". Zarzuty podnoszone przez skarżących wskazują, że nadal oceny wniosków w sprawie dopłat unijnych dokonuje się jedynie pod kątem formalnym, nie zaś celowości projektu zaproponowanego przez inwestora. Wciąż brak jest środka zaskarżenia dokonanej oceny, z którą zainteresowani się nie zgadzają. Słusznym byłoby przy formułowaniu warunków kolejnych Programów uwzględnienie możliwości finansowych grupy, do której Program jest skierowany. Zastrzeżenia budzi również wypłata dotacji dla beneficjentów projektów. Rzecznik prosi o ustosunkowanie się do zarzutów i przedstawienie stanowiska w sprawie. W ocenie Rzecznika niezbędne jest dokonanie zmian w zakresie określania procedur zintegrowanych programów.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego (31.08.2007 r.) poinformował, że ocena wniosków o przyznanie wsparcia w ramach Działania 2.5. ZPORR dokonywana jest pod kątem formalnym i merytorycznym. W przypadku wykrycia uchybień w realizacji projektów odpowiednie instytucje zaangażowane w system wdrażania ZPORR starają się rozwiązywać problemy kierując się przede wszystkim dobrem projektu i jego uczestników.

53. Ministra Budownictwa (RPO-525228-X/07) z dnia 7 sierpnia 2007 r. – w sprawie nieprecyzyjnej ustawowej definicji przyłącza kanalizacyjnego.

Rzecznik zwrócił się o rozważenie możliwości podjęcia inicjatywy legislacyjnej zmierzającej do doprecyzowania definicji przyłącza kanali-

zacyjnego, zawartej w art. 2 pkt 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Interpretacja tego pojęcia przez organy jednostek samorządu terytorialnego oraz Ministerstwo Budownictwa jest rozbieżna w przypadkach, gdy podłączenie nieruchomości do sieci wiąże się z wykonaniem studzienki kanalizacyjnej.

Organy jednostek samorządu przyjmują stanowisko, że w tego typu przypadkach na odbiorcy usług spoczywa obowiązek budowy przewodu odprowadzającego ścieki do studzienki kanalizacyjnej, a także realizacji wykonania i pokrycia kosztów określanego jako przyłącze odcinka prowadzącego od studzienki do sieci głównej, wykraczającego poza granicę nieruchomości gruntowej. W myśl odmiennego stanowiska Ministerstwa Budownictwa odbiorca usług zobowiązany jest do realizacji budowy przyłącza kanalizacyjnego na własny koszt wyłącznie w granicach swojej nieruchomości gruntowej. Odpowiedzialność za budowę przewodów kanalizacyjnych znajdujących się poza granicami tej nieruchomości spoczywać ma na właściwej jednostce samorządu terytorialnego.

Brak precyzyjnych regulacji ustawowych i stwierdzone rozbieżności w ich interpretacji powodują, że osoby zainteresowane podłączeniem nieruchomości do kanalizacji pozostają w niepewności co do faktycznego zakresu obowiązku wykonania i pokrycia kosztów przyłączy kanalizacyjnych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Budownictwa (3.09.2007 r.) poinformowała, że w Ministerstwie zostaną podjęte prace zmierzające do przygotowania zmiany definicji przyłącza kanalizacyjnego.

54. Naczelnego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej (RPO-565332-III/07) z dnia 8 sierpnia 2007 r. – w sprawie konsekwencji zaniechania wypełniania zaświadczeń przez lekarzy biorących udział w akcji protestacyjnej.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich napływają skargi pacjentów, którzy z powodu akcji protestacyjnej pracowników służby zdrowia zostali pozbawieni środków utrzymania. Jedną z form prowadzonej akcji protestacyjnej jest bowiem zaniechanie wypełniania zaświadczeń lekarskich na formularzach ZUS ZLA, które zgodnie z art. 53 i 55 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa są jedynym dowodem do uzyskania wypłaty świadczeń pieniężnych z tytułu choroby (wynagrodzenia z tytułu choroby oraz zasiłków).

55. p.o. Komendanta Głównego Policji (RPO-529191-II/06) z dnia 10 sierpnia 2007 r. – w sprawie stosowania przez sprawców

przestępstw substancji psychoaktywnych mających na celu doprowadzenie swoich ofiar m.in. do utraty przytomności.

W związku z wciąż pojawiającymi się informacjami o łatwej dostępności na „czarnym rynku" środków psychoaktywnych używanych do rozbojów czy też wymuszania aktów seksualnych, oraz wobec faktu, że Zgromadzenie Rady Europy wezwało do podjęcia stanowczych działań w celu wyeliminowania tych substancji z rynku, Rzecznik prosi o przedstawienie informacji o podejmowanych i projektowanych działaniach w tej sprawie. Rzecznika interesuje szczególnie, czy do Polski faktycznie dociera coraz większa liczba paranarkotyków oraz nowych substancji oszałamiających używanych do popełniania szeregu przestępstw i czy w ocenie Policji ma to związek z niedostatecznymi uregulowaniami prawnymi.

Komendant Główny Policji (27.08.2007 r.) poinformował, że substancje wykorzystywane przez sprawców do popełniania m.in. przestępstw rozbojów, czy też wymuszania aktów seksualnych, w większości pochodzą z nielegalnego źródła lub pozyskiwane są w nielegalny sposób z legalnego rynku obrotu farmaceutykami (np. poprzez sfałszowanie recepty). Policja w latach 2005-2006 rozbiła zorganizowaną grupę przestępczą zajmującą się przemytem i wprowadzaniem na terytorium RP znacznych ilości „pigułek gwałtu". Jednocześnie na terenie Polski zlikwidowano nielegalną linię produkcyjną kwasu gamma-hydroksymasłowego (GHB).

Działania Policji, podejmowane w zakresie zahamowania i zwalczania przestępstw popełnianych „przy użyciu substancji chemicznych", są identyczne jak w zakresie zwalczania przestępczości narkotykowej. Wszelki nielegalny obrót substancjami, które w ustawie z dnia 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii zostały umieszczone na liście substancji psychotropowych, traktowany jest i ścigany tak samo, jak w przypadku narkotyków. Natomiast obrót i wytwarzanie substancji, które podlegają regulacjom ustawy z dnia 6.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne kwalifikowany jest jako przestępstwo spenalizowane w rozdziale 9 wskazanej ustawy.

56. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (RPO-553747-IV/07) z dnia 13 sierpnia 2007 r. – w sprawie braku upoważnienia ustawowego do wprowadzenia w drodze rozporządzenia wzorów wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich do gruntów rolnych.

W ocenie Rzecznika w chwili obecnej przepisy rozporządzenia określające wzór wniosku o przyznanie płatności bezpośrednich do gruntów rolnych są pozbawione podstawy prawnej.

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25.01.2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wzorów wniosków o przyznanie płatności oraz szczegółowych warunków przyznawania płatności wydane zostało na podstawie art. 5 ust. 6 ustawy z dnia 28.11.2003 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej oraz art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 18.12.2003 r. o płatnościach bezpośrednich do gruntów rolnych i oddzielnej płatności z tytułu cukru.

Druga ze wskazanych ustaw została uchylona przez ustawę z dnia 26.01.2007 r. o płatnościach do gruntów rolnych i płatności cukrowej. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 2 ust. 6 i art. 6 ust. 10 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 18.12.2003 r. zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie nowej ustawy, nie dłużej niż przez 2 lata od dnia wejścia w życie tej ustawy. Wynika stąd, że przepisy wykonawcze wydane na postawie innych przepisów uchylonej ustawy tracą moc obowiązującą. Nie można również uznać, że wystarczającą podstawą prawną do wydania rozporządzenia jest art. 5 ust. 6 ustawy z dnia 28.11.2003 r. Przepis ten bowiem nie spełnia wymogów zawartych w art. 92 ust. 1 Konstytucji RP.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi (24.08.2007 r.) poinformował, że minister właściwy do spraw rolnictwa został upoważniony, na podstawie art. 25 ust. 6 ustawy z dnia 26.01.2007 r. o płatnościach do gruntów rolnych i płatności cukrowej, do określenia w drodze rozporządzenia szczegółowych wymagań, jakie powinny spełniać wnioski w sprawach dotyczących płatności i płatności cukrowej. Upoważnienie to zostało zrealizowane w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14.03.2007 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakie powinny spełniać wnioski w sprawach dotyczących płatności do gruntów rolnych i płatności cukrowej.

Stosownie do brzmienia art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 26.01.2007 r. o płatnościach do gruntów rolnych i płatności cukrowej, rolnik składa wnioski w sprawach dotyczących płatności i płatności cukrowej na formularzach opracowanych i udostępnionych przez Agencję. Jednakże zgodnie z § 6 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14.03.2007 r., wniosek o przyznanie płatności do gruntów rolnych i płatności cukrowej na rok 2007 składa się na formularzu sporządzonym zgodnie ze wzorem określonym na podstawie przepisów dotychczasowych.

Upoważnienie ustawowe do określenia przez ministra właściwego do spraw rolnictwa wzoru wniosku o przyznanie płatności do gruntów

rolnych i płatności cukrowej straciło moc prawną z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 26.01.2007 r. o płatnościach do gruntów rolnych i płatności cukrowej. Jednak podkreślono, nie zgadzając się z uwagami Rzecznika, że Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zrealizował obowiązek wynikający z kompetencji do wydania rozporządzenia na podstawie art. 25 ust. 6 w/w ustawy wydając rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14.03.2007 r.

57. Ministra Skarbu Państwa (RPO-376474-IV/01) z dnia 13 sierpnia 2007 r. – w sprawie opóźnień w uruchomieniu wypłat rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami państwa.

Do Rzecznika wpływają liczne listy od obywateli, w których podnoszą, iż od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 8.07.2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej do chwili obecnej nie zostały uruchomione wypłaty rekompensaty w formie pieniężnej za mienie nieruchome pozostawione poza obecnymi granicami państwa. Sytuacja taka trwa pomimo tego, że ustawą z dnia 8.09.2006 r. o zmianie ustawy o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej wprowadzono do ustawy z dnia 8.07.2005 r. regulacje prawne, które miały na celu przyspieszenie i rozpoczęcie owych wypłat. Rzecznik zwrócił się o poinformowanie, kiedy przewiduje się faktyczne uruchomienie wypłat rekompensaty na rzecz osób uprawnionych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu Państwa (13.09.2007 r.) poinformował, że uruchomienie rekompensat nastąpiło w grudniu 2006 r. Do dnia 31.08.2007 r. Ministerstwo Skarbu Państwa przekazało do Banku Gospodarstwa Krajowego dane osób uprawnionych umożliwiające wypłatę 1730 rekompensat. Dotychczas wypłatami zostały objęte osoby uprawnione, wyłonione z grona skarżących Rzeczpospolitą Polską do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu oraz zarejestrowane przez wojewodów. Dane osób uprawnionych przesyłane są do Banku Gospodarstwa Krajowego według kolejności ich wpływu do Ministerstwa Skarbu Państwa. Ministerstwo rozpoczęło działania mające na celu wdrożenie jednolitego systemu elektronicznego rejestrów zawierających dane dotyczące decyzji lub zaświadczeń potwierdzających prawo do rekompensaty osób, którym prawa te przysługują oraz stanu i formy realizacji tych praw. Pozwoli to na przyspieszenie tempa wypłaty rekompensat.

58. Ministra Sprawiedliwości (RPO-560232-V/07) z dnia 13 sierpnia 2007 r. – w sprawie rozwiązań przyjętych w znowelizowanej ustawie o spółdzielniach mieszkaniowych.

Do Rzecznika wpływa wiele skarg dotyczących nowych rozwiązań przyjętych w ustawie z dnia 14.06.2007 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw, która weszła w życie z dniem 31.07.2007 r. Ustawodawca przewidział co do zasady trzymiesięczny termin realizacji roszczeń członków spółdzielni w zakresie przekształceń własnościowych. Gwarancją realizacji tych roszczeń mają być przepisy wprowadzające odpowiedzialność karną członków zarządu spółdzielni, pełnomocników, prokurentów, syndyków lub likwidatorów za dopuszczenie do tego, że spółdzielnia nie zawiera umowy o przeniesienie własności lokalu. Wprowadzenie odpowiedzialności karnej za dopuszczanie do niezawierania umów o przeniesienie własności lokalu nie wydaje się konieczne w demokratycznym państwie, a w konsekwencji budzi wątpliwości co do zgodności z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji RP.

W skargach do Rzecznika zwraca się uwagę, iż trzymiesięczny termin na dokonanie przekształceń własnościowych jest w wielu przypadkach - z powodów obiektywnych – niemożliwy do dotrzymania. Skarżący słusznie wskazują, iż ustawodawca nakładając obowiązek, którego spełnienie może być niewykonalne z przyczyn niezależnych od zobowiązanego, naruszył zasadę zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez niego prawa.

W wyniku kolejnych zmian ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych doszło do sytuacji, w której dochodzenie tego samego roszczenia możliwe jest w dwóch odrębnych trybach postępowania – procesowym i nieprocesowym. Zasadnym byłoby rozważenie podjęcia działań legislacyjnych dla jednoznacznego określenia, w jakim trybie postępowania cywilnego należy dochodzić przewidzianych w ustawie roszczeń.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (19.09.2007 r.) poinformował, że stosownie do ustawy o działach administracji rządowej, problematyka mieszkalnictwa wchodzi w skład działu budownictwo, gospodarka przestrzenna i mieszkaniowa. Działem tym kieruje Minister Budownictwa. Minister Sprawiedliwości nie wydaje się zatem właściwym organem do podjęcia inicjatywy ustawodawczej zmierzającej do nowelizacji ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych w zakresie przepisów zakwestionowanych w wystąpieniu.

Jednocześnie nie zgodził się z zarzutem niekonstytucyjności wprowadzonych do tej ustawy przepisów karnych sankcjonujących niewywiązywanie się przez władze spółdzielni z obowiązku w zakresie prze-

kształcenia spółdzielczych praw do lokalu. Zakwestionowana regulacja może przyczynić się do zdyscyplinowania członków władz spółdzielni, co pozwoli na przyspieszenie procesów wyodrębniania lokali na rzecz członków spółdzielni. Ponadto stosowana będzie w ramach procedury sądowej, co oznacza, że sposób jej realizacji w konkretnych sprawach będzie poddany kontroli sądu.

Stwierdził również, że wprowadzenie w ustawie trzymiesięcznego terminu na realizację roszczenia nie podważa zasady zaufania obywateli do prawa. Zgodził się natomiast z postulatem podjęcia działań legislacyjnych zmierzających do stworzenia jednoznacznego stanu prawnego w zakresie trybu rozpoznawania roszczeń o przeniesienie odrębnej własności lokalu.

59. Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (RPO-564015-III/07) z dnia 13 sierpnia 2007 r. – w sprawie wydłużonych okresów oczekiwania na badania przez lekarzy orzeczników ZUS.

Do Rzecznika wpłynęła skarga dotycząca przewlekłości postępowania w zakresie terminu badania przez lekarza orzecznika ZUS w związku z wnioskiem o ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Z wyjaśnień udzielonych Rzecznikowi przez Oddział ZUS w P. wynika, że „bardzo trudna sytuacja w służbie zdrowia i brak chętnych do pracy jako orzeczników ZUS spowodowały, że od półtora roku Oddział boryka się z niepełną obsadą etatową". Taka sytuacja powoduje wydłużenie okresu oczekiwania na badanie lekarskie nawet powyżej 60 dni, a w konsekwencji opóźnia wydanie decyzji i wypłatę świadczenia. Rzecznik nie posiada informacji, czy problemy z zapewnieniem pełnej obsady etatowej lekarzy orzeczników nie mają charakteru bardziej generalnego, wymagającego podjęcia działań ze strony Prezesa ZUS. Rzecznik zwrócił się o przedłożenie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Członek Zarządu ZUS (4.09.2007 r.) poinformowała, że problemy z zapewnieniem pełnej obsady etatowej lekarzy orzeczników w ZUS mają charakter incydentalny. ZUS dokłada wszelkich starań, aby postępowanie dotyczące ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, w tym postępowanie związane z wydaniem orzeczenia przez lekarza orzecznika lub komisję lekarską ZUS, prowadzone było bez zbędnej zwłoki.

60. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-560436-II/07) z dnia 14 sierpnia 2007 r. – w sprawie praktyki stosowania wobec obywateli polskich europejskiego nakazu aresztowania.

Rzecznik zwrócił się o dokonanie oceny realizowania europejskich nakazów aresztowania przez polskie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości, zwłaszcza przez pryzmat interpretacji unormowań w tej materii w praktyce orzeczniczej, a nadto oceny współpracy z organami państw członkowskich Unii Europejskiej, także w zakresie realizacji nakazów kierowanych przez polskie organy.

61. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-538666-III/06) z dnia 14 sierpnia 2007 r. – w sprawie problemu nielegalnego prowadzenia placówek opieki całodobowej dla osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych lub w podeszłym wieku (kontynuacja wystąpień z dnia 23.08.2006 r. i 24.05.2007 r.).

Z analizy kierowanych do Rzecznika skarg wynika, że zdarzają się przypadki prowadzenia w ramach działalności gospodarczej placówki zapewniającej całodobową opiekę, bez zezwolenia. Jedyną możliwością działania wojewody w takiej sytuacji jest nałożenie kary pieniężnej w wysokości 10.000 zł (art. 130 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej). Wojewoda nie ma możliwości prawnych zastosowania innych środków celem wyegzekwowania obowiązku uzyskania zezwolenia na prowadzenie działalności oraz poddania się kontroli.

Rzecznik sygnalizował potrzebę rozważenia zmiany ustawy o swobodzie działalności gospodarczej poprzez wprowadzenie ustawy o pomocy społecznej do katalogu ustaw, których przepisy reglamentują podejmowanie i wykonywanie działalności gospodarczej. W odpowiedzi zapewniono, że sugestie Rzecznika zostaną rozważone w trakcie opracowywania nowelizacji przepisów ustawy o pomocy społecznej. Rzecznik został również poinformowany, że Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zwróciło się do Ministerstwa Gospodarstwa o opinię w zakresie możliwości ingerencji organów administracji publicznej w konstytucyjną zasadę swobody działalności gospodarczej. Rzecznik zwrócił się o udzielenie informacji, na jakim etapie znajdują się prace dotyczące podniesionego problemu.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (19.08.2007 r.) poinformowała, że obecnie Departament Pomocy i Integracji Społecznej analizuje propozycje nowelizacji ustawy o pomocy społecznej i opracowuje przepisy poszerzające katalog uprawnień wojewody w zakresie reglamentacji działalności polegającej na prowadzeniu placówek zapewniających opiekę całodobową. Rozważana jest propozycja znacznego podniesienia wysokości kary za prowadzenie placówki bez zezwolenia.

62. Sekretarza Stanu w Ministerstwie Transportu (RPO-559829-I/07) z dnia 16 sierpnia 2007 r. – w sprawie uprawnień studentów do korzystania z ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (kontynuacja wystąpienia z dnia 4.06.2007 r.).

Ustawa z dnia 20.06.1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego stanowi, iż uprawnionymi do korzystania z ulg przy przejazdach są „studenci do ukończenia 26 roku życia". Ustawa nie dzieli studentów na obywateli polskich i obcych, ani na studentów uczelni polskich i zagranicznych. Podziału takiego dokonuje rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25.10.2002 r. w sprawie rodzajów dokumentów poświadczających uprawnienia do korzystania z ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego. W ten sposób następuje – niedopuszczalne zdaniem Rzecznika – zawężenie uprawnień przyznanych ustawą.

W § 9 rozporządzenia uprawnienia przyznaje się studentom posługującym się legitymacją wydaną przez polską uczelnię wyższą. Ten zapis nie budzi zastrzeżeń. Natomiast zgodnie z § 10 tego rozporządzenia dokumentami poświadczającymi uprawnienie studentów – obywateli polskich studiujących za granicą, są: legitymacja studencka wydana przez polską szkołę wyższą, międzynarodowa legitymacja studencka ISIC okazywana wraz z legitymacją studencką uczelni zagranicznej, dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.

Upoważnienie ustawowe do wydania rozporządzenia nie daje podstaw do wprowadzenia wskazanych ograniczeń. Wątpliwości budzi także fakt, iż ulgi nie dotyczą posiadaczy karty EURO 26 Student. Nie ma żadnych podstaw do preferowania jednej tylko organizacji. Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie dodatkowych wyjaśnień w uzupełnieniu odpowiedzi z dnia 22.06.2007 r.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Transportu (20.09.2007 r.) nie zgodził się z zarzutem preferowania na podstawie przepisów rozporządzenia organizacji wydającej legitymację ISIC. Karta EURO<26 ma węższy zasięg zastosowania od legitymacji ISIC, ponadto stwarza jeszcze większe możliwości pozaustawowego korzystania z ulg przejazdowych przez uczniów w Polsce, gdyż Kartę EURO<26 Student może kupić każdy uczeń i student w wieku od 7 do 30 lat.

Pomimo, iż Minister Transportu nie zamierza wnosić inicjatywy ustawodawczej w zakresie rozszerzania prawa do ulg, w tym na studentów zagranicznych, w związku z prowadzoną przez Rząd polityką zmierzającą do ograniczania wydatków budżetowych, przy najbliższej

nowelizacji ustawy z dnia 20.06.1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego oraz powołanego na wstępie rozporządzenia, zgłoszone przez Rzecznika uwagi dotyczące uprawnień studentów do ulg przy przejazdach oraz sposobu ich dokumentowania zostaną rozpatrzone z udziałem ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego.

63. Ministra Sprawiedliwości (RPO-563130-I/07) z dnia 20 sierpnia 2007 r. – w sprawie trybu odwoływania ławników.

W związku z wpływającymi skargami dotyczącymi trybu odwołania ławnika, Rzecznik zwrócił się z wnioskiem o rozważenie zasadności wystąpienia z inicjatywą zmiany w tym zakresie przepisów ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych. W myśl art. 166 § 2 tej ustawy, ławnika można odwołać w przypadku, gdy nie wykonuje swoich obowiązków, zachowuje się w sposób godzący w powagę sądu lub jest niezdolny do wykonywania obowiązków.

Jedynym środkiem przysługującym przeciwko uchwale rady gminy jest skarga do sądu administracyjnego na podstawie art. 101 ustawy o samorządzie gminnym. Badanie przez sąd administracyjny obejmuje w zasadzie wyłącznie legalność aktu administracyjnego, co – przy znacznej uznaniowości przesłanek odwołania ławnika – nie wydaje się kontrolą wystarczającą. Skarga nie wstrzymuje skreślenia ławnika z listy, a więc także odsunięcia go od spraw, w których zasiadał w składzie orzekającym. Taka regulacja, w szczególnych przypadkach, może potencjalnie prowadzić do prób wywarcia nacisku na orzekającego ławnika, a w konsekwencji zaprzeczenia jego niezawisłości i zagrożenia prawa stron do sprawiedliwego rozpoznania sprawy przez niezawisły sąd. Budzi więc wątpliwości z punktu widzenia zagwarantowania obywatelom prawa deklarowanego w art. 45 ust. 1 Konstytucji.

W opinii Rzecznika należy rozważyć takie ukształtowanie procedury odwołania ławnika, aby na pewnym jej etapie ławnik mógł zająć stanowisko i złożyć wyjaśnienia. Ponadto należałoby zapewnić udział w postępowaniu (np. w formie opiniowania) kolegialnych organów sądów powszechnych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (13.09.2007 r.) przychylił się do stanowiska, że obowiązujący tryb odwoływania ławników nie zawiera dostatecznych elementów gwarancyjnych. Przedstawił jednocześnie propozycję nowelizacji przepisów art. 166 i art. 167 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, wprowadzającej możliwość wysłuchania odwoływanego ławnika przez radę gminy oraz zasięgnięcie w oznaczonym terminie opinii rady

ławniczej działającej przy sądzie, w którym pełni funkcje odwoływany ławnik. Projekt nowelizacji art. 167 § 1 wymienionej ustawy przewiduje odstąpienie od powoływania ławnika do rozpoznawania spraw w czasie trwania kadencji, w razie wszczęcia postępowania o odwołanie ławnika, do czasu powzięcia uchwały przez radę gminy.

64. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-566957-X/07) z dnia 21 sierpnia 2007 r. – w sprawie wymiany dowodów osobistych.

Zaniepokojenie Rzecznika budzą doniesienia środków masowego przekazu o problemach związanych z wykonaniem ustawowego obowiązku wymiany „książeczkowych" dowodów osobistych. Według przytaczanych przez media szacunków, na wymianę dowodów czeka 7 milionów obywateli, zaś możliwości wydania do końca roku nowych dowodów osobistych liczone są na nieco ponad 6 mln egzemplarzy. Oznacza to, że od początku 2008 r., gdy dotychczasowe dowody osobiste utracą ważność, około miliona osób nie będzie posiadało dokumentów stwierdzających tożsamość. Rzecznik ma świadomość, że wpływ na spiętrzenie zadań związanych z wymianą dowodów osobistych ma związek z odkładaniem „na ostatnią chwilę" wniosku o wydanie nowego dowodu osobistego. Można to oceniać jako przejaw braku zapobiegliwości, nie sposób jednak uznać by nie mieściło się to w granicach obowiązującego prawa. Rzecznik zwrócił się o wyjaśnienia dotyczące przewidywanych działań na rzecz rozwiązania problemu.

Dyrektor Departamentu Spraw Obywatelskich MSWiA (21.09.2007 r.) poinformował, że z danych zebranych na koniec sierpnia 2007 r. wynika, że do wymiany pozostało 5 mln 466 tysięcy 682 dowodów osobistych. Ponieważ wiele osób pozostawiło wymianę dokumentu na ostatni moment, co może spowodować wydłużenie terminu realizacji dowodów osobistych, Prezydent RP wystąpił z projektem ustawy umożliwiającym obywatelom wykorzystywanie książeczkowych dowodów osobistych do załatwiania urzędowych spraw na terytorium RP między 1 stycznia a 31 marca 2008 r. Ustawa (prezydencki projekt) została przyjęta przez Senat RP uchwałą z dnia 14.09.2007 r. i obecnie oczekuje na podpis Prezydenta RP.

65. Ministra Środowiska (RPO-538505-X/06) z dnia 21 sierpnia 2007 r. – w sprawie przebiegu prac nad wydaniem rozporządzenia na podstawie art. 222 ust. 5 ustawy – Prawo ochrony środowiska (kontynuacja wystąpienia z dnia 8.12.2006 r.).

W dniu 8.12.2006 r. Rzecznik skierował do Ministra Środowiska wystąpienie, w którym zwrócił się z prośbą o udzielenie informacji o etapie prac nad wydaniem rozporządzenia na podstawie art. 222 ust. 5 ustawy z dnia 27.04.2001 r. - Prawo ochrony środowiska. W szczegółowej odpowiedzi z dnia 19.12.2006 r., podpisanej przez Sekretarza Stanu w Ministerstwie Środowiska, poinformowano Rzecznika o złożoności przedmiotowej materii i konieczności prowadzenia dalszych prac w tym zakresie. Rzecznik podziela powyższy pogląd, tym nie mniej zainteresowany jest etapem prac nad przedmiotowym rozporządzeniem. Wobec powyższego, zwrócił się do Ministra Środowiska o udzielenie Rzecznikowi wyjaśnień w tym zakresie.

66. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (RPO-555871-IV/07) z dnia 22 sierpnia 2007 r. – w sprawie braku upoważnienia ustawowego do wprowadzenia w drodze rozporządzenia wymogów warunkujących przyznanie płatności zwierzęcych.

Nałożenie w § 4 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13.03.2007 r. w sprawie rodzajów roślin objętych płatnością uzupełniającą oraz szczegółowych warunków i trybu przyznawania tej płatności, dodatkowego warunku, jakim jest przyznanie rolnikowi płatności uzupełniającej na podstawie wniosku złożonego w 2006 r., przekracza upoważnienie zawarte w art. 17 ust. 1 pkt 2 lit. a oraz art. 23 ustawy z dnia 26.01.2007 r. o płatnościach do gruntów rolnych i płatności cukrowej.

Regulacja podustawowa zawężająca krąg podmiotów uprawnionych do dopłat zwierzęcych sprzeczna jest z wyrażoną w art. 32 ust. 1 Konstytucji zasadą równego traktowania przez władze publiczne, bowiem w sposób wyraźny dyskryminuje grupę rolników, którzy w 2006 r. nie składali wniosków o przyznanie płatności do gruntów rolnych oraz takiej płatności uzupełniającej na podstawie złożonego wniosku nie otrzymali. W ocenie Rzecznika powyższe zróżnicowanie sytuacji prawnej podmiotów ubiegających się o płatności uzupełniające w żadnej mierze nie znajduje uzasadnienia.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi (25.09.2007 r.) udzielając odpowiedzi z upoważnienia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, nie zgodził się z zarzutami podniesionymi w wystąpieniu Rzecznika.

67. Ministra Zdrowia (RPO-565686-X/07) z dnia 22 sierpnia 2007 r. – w sprawie sytuacji osób chorych na stwardnienie rozsiane.

Rzecznik otrzymał wniosek o podjęcie działań zmierzających do

przeciwdziałania naruszaniu praw obywatelskich osób cierpiących na stwardnienie rozsiane. Zdaniem wnioskodawcy, obecną sytuację tej grupy społecznej należy uznać za sprzeczną z – gwarantowanym konstytucyjnie i ustawowo – prawem obywateli do równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. Brak kompleksowego planu leczenia tego schorzenia powoduje rażąco nierównomierny na terenie kraju dostęp do metod terapii odpowiednich do dzisiejszego poziomu wiedzy medycznej. Zdaniem wnioskodawcy, dostęp do nowoczesnych metod leczenia podlega całkowicie arbitralnym ograniczeniom. Kryterium wieku w kwalifikowaniu osób chorych do udziału w programach lekowych skazuje na niepełnosprawność niejednokrotnie osoby w wieku produkcyjnym, aktywne zawodowo.

W lipcu 2005 r. Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego złożyło w Ministerstwie Zdrowia – opracowany przez zespół ekspertów – Narodowy Program Leczenia Chorych ze Stwardnieniem Rozsianym. Program ten, mimo wysokich ocen merytorycznych, nie uzyskał dotychczas formalnej akceptacji kompetentnych organów władzy publicznej. Rzecznik zwrócił się z prośbą o spowodowanie zbadania omawianej sprawy oraz zajęcie stanowiska odnośnie kwestii podnoszonych we wniosku. Poprosił również o przekazanie stanowiska w sprawie projektu Narodowego Programu Leczenia Chorych ze Stwardnieniem Rozsianym, w tym odnośnie potrzeby i możliwości wdrożenia tego Programu oraz ewentualnego terminu jego wprowadzenia.

68. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-563617-X/07) z dnia 23 sierpnia 2007 r. – w sprawie niezgodnych z Konstytucją kryteriów dla kandydatów do Nauczycielskich Kolegiów Języków Obcych.

Rzecznik, na podstawie publikacji prasowej pt. „Nauczyciel – nie brzydal" (dodatek do Gazety Wyborczej – „Gazeta Rzeszów" z dnia 16.07.2007 r.), podjął z urzędu postępowanie wyjaśniające w sprawie możliwości dyskryminowania kandydatów do Nauczycielskich Kolegiów Języków Obcych.

Aplikujący na słuchaczy kolegiów zobowiązani są do przedkładania „Zaświadczenia lekarskiego o przydatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego dla kandydatów do Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych". Wśród przeciwwskazań do uznania danej osoby za predysponowaną do zawodu nauczycielskiego wskazano m.in. „widoczne zmiany chorobowe skóry, zwłaszcza części odkrytych" oraz „zniekształcenia lub zeszpecenia powodujące odrażający wygląd".

Wskazana praktyka, nie znajdująca podstawy w obowiązującym prawie (wzór „zaświadczenia" nie został wprowadzony ustawą lub

rozporządzeniem) budzi poważne zastrzeżenia Rzecznika. Stanowi ona naruszenie zasad określonych w art. 31 i art. 32 Konstytucji (zakaz dyskryminacji w życiu społecznym i zmuszanie do podejmowania działań nie nakazanych przez obowiązujące prawo), a także art. 65 ust. 1 Konstytucji (wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wymóg określenia wyjątków w drodze ustawy). Rzecznik zwrócił się o podjęcie stosownych działań legislacyjnych w celu zapewnienia skutecznej ochrony praw i wolności obywatelskich.

69. Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego (RPO-545954-VIII/06) z dnia 24 sierpnia 2007 r. – w sprawie wypadku w Kopalni Węgla Kamiennego „Halemba" w Rudzie Śląskiej.

Rzecznik zwrócił się o przedstawienie raportu powstałego w wyniku prac Komisji do zbadania przyczyn i okoliczności zapalenia i wybuchu metanu oraz wypadku zbiorowego w Kopalni Węgla Kamiennego „Halemba" w Rudzie Śląskiej, a także o przedstawienie wyników dochodzenia w sprawie tego wypadku.

Wiceprezes Wyższego Urzędu Górniczego (26.09.2007 r.) przekazał Rzecznikowi Sprawozdanie Komisji powołanej dla zbadania przyczyn i okoliczności zapalenia i wybuchu metanu oraz wypadku zbiorowego, zaistniałych w dniu 21.11.2006 r. Kompanii Węglowej S.A. Oddział Kopalnia Węgla Kamiennego „Halemba" w Rudzie Śląskiej oraz kopię orzeczenia powypadkowego sporządzonego przez Okręgowy Urząd Górniczy w Gliwicach – w sprawie zapalenia metanu i pyłu węglowego oraz wypadku zbiorowego, zaistniałych w dniu 21.11.2006 r. w Kompanii Węglowej S.A. Oddział Kopalnia Węgla Kamiennego „Halemba" w Rudzie Śląskie

70. Prezesa Rady Ministrów (RPO-565318-IV/07) z dnia 28 sierpnia 2007 r. – w sprawie problemu odzyskiwania przez obywateli niemieckich nieruchomości położonych na obszarach tzw. Ziem Odzyskanych i byłego Wolnego Miasta Gdańska.

Stan prawny nieruchomości, które na mocy aktów normatywnych wydanych po II wojnie światowej, a w szczególności dekretów nacjonalizacyjnych z lat 40-tych, przeszły na własność Państwa i następnie zostały rozdysponowane w drodze nadania na własność osobom fizycznym lub poprzez ustanowienie na nich wieczystego użytkowania bądź oddanie w zarząd państwowym jednostkom organizacyjnym, jest niepodważalny, nawet jeśli do tej pory nie dokonano odpowiednich wpisów w księgach wieczystych.

Odmiennie może przedstawiać się sytuacja nieruchomości „porzuconych" w latach 70-tych XX w. Część z nich mogła przejść na wła-

sność Skarbu Państwa na mocy art. 38 ustawy o gospodarce terenami w miastach i osiedlach, inne z kolei mogły podlegać zasiedzeniu. W pozostałych wypadkach możliwe jest przywrócenie władztwa na rzecz osoby, która pozostawiła swą nieruchomość wyjeżdżając za granicę.

Rzecznik zwrócił się o udzielenie informacji odnośnie etapu, na jakim znajdują się prace nad projektem ustawy, której zadaniem miałoby być uporządkowanie spraw wieczystoksięgowych, a ściślej ujawnienie Skarbu Państwa jako podmiotu posiadającego tytuł prawny do nieruchomości przejętych zgodnie z powojennymi dekretami albo stosownie do art. 38 ustawy o gospodarce terenami w miastach i osiedlach. Poprosił też o poinformowanie, czy Rada Ministrów planuje podjęcie działań ukierunkowanych na zapewnienie bytu socjalnego (zagwarantowanie mieszkania) tym osobom, które zajęły określone nieruchomości działając w zaufaniu do władz publicznych, a teraz będą zmuszone je opuścić wobec roszczeń wysuwanych przez prawowitych właścicieli tychże gruntów.

71. Komendanta Głównego Policji (RPO-567906-II/07) z dnia 30 sierpnia 2007 r. – w sprawie podsłuchów.

W „Dzienniku" z dnia 30.08.2007 r. ukazał się artykuł zatytułowany „Sprawdzają podsłuchy". Z jego treści wynika, że Policja sprawdza, czy znajdujące się w się w jej strukturze Centralne Biuro Śledcze nielegalnie podsłuchiwało dziennikarzy i polityków.

Z uwagi na niejawność kontroli operacyjnej szczególnego znaczenia nabiera kwestia rygorystycznego przestrzegania wszelkich przewidzianych przez prawo procedur przez organy stosujące ową kontrolę. Z tego punktu widzenia niepokój muszą budzić informacje o nadużyciach związanych ze stosowaniem art. 19 ust. 3 ustawy o Policji. Z przepisu tego wynika, że w przypadkach niecierpiących zwłoki, jeżeli mogłoby to spowodować utratę informacji lub zatarcie albo zniszczenie dowodów przestępstwa, Komendant Główny Policji lub komendant wojewódzki Policji może zarządzić, po uzyskaniu zgody właściwego prokuratora, kontrolę operacyjną, zwracając się do właściwego miejscowo sądu okręgowego z wnioskiem o wydanie postanowienia w tej sprawie. W razie nieudzielania przez sąd zgody w terminie 5 dni od dnia zarządzenia kontroli operacyjnej, organ zarządzający wstrzymuje kontrolę operacyjną i dokonuje protokolarnego, komisyjnego zniszczenia materiałów zgromadzonych podczas jej stosowania.

Rzecznik prosi o wyjaśnienie, czy zarządzając kontrolę organy Policji jednocześnie zwracały się do sądu o zgodę na jej stosowanie. Wyjaśnienia wymaga także, czy stosowana była opisywana w prasie prak-

tyka polegająca na przerywaniu kontroli przed upływem 5 dni od jej zarządzenia i na jej powtórnym stosowaniu po krótkiej przerwie.

Komendant Główny Policji (05.09.2007 r.) poinformował, że w dniu 27.08.2007 r. Biuro Kontroli KGP rozpoczęło doraźną kontrolę w sprawie zbadania prawidłowości i zasadności stosowania kontroli operacyjnej przez komórki organizacyjne Centralnego Biura Śledczego KGP. Po zakończeniu czynności kontrolnych Rzecznik zostanie poinformowany o ustaleniach poczynionych w przedmiotowej sprawie.

72. Prokuratora Okręgowego w Warszawie (RPO-567949-II/07) z dnia 30 sierpnia 2007 r. – w sprawie zatrzymania byłego Prokuratora Krajowego i Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, byłego Komendanta Głównego Policji oraz Prezesa PZU S.A.

W związku z informacjami w mediach o zatrzymaniach w dniu 30.08.2007 r. przez funkcjonariuszy ABW byłego Prokuratora Krajowego i Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, byłego Komendanta Głównego Policji oraz Prezesa PZU S.A., Rzecznik poprosił o poinformowanie o powodach, przesłankach i okolicznościach zatrzymania tych osób, a także o przedstawienie danych, czy i jakie środki przymusu bezpośredniego zastosowano wobec zatrzymanych podczas realizacji tych czynności.

W przypadku użycia środków przymusu bezpośredniego, Rzecznik zwrócił się o wskazanie okoliczności uzasadniających ich stosowanie, w kontekście unormowań zawartych w art. 25 ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu. Ponadto Rzecznik zainteresowany jest informacjami o aktualnym stanie postępowania przygotowawczego prowadzonego w sprawie dotyczącej wymienionych osób.

Prokurator Okręgowy w Warszawie (3.09.2007 r.) poinformowała, że powodem zatrzymania osób wymienionych w wystąpieniu Rzecznika były okoliczności wynikające z art. 244 § 1 w zw. art. 247 § 1 kpk. Podejrzani w dniu 31.08.2007 r. po wykonaniu z ich udziałem czynności procesowych i ogłoszeniu postanowień o zastosowaniu środków zapobiegawczych w postaci poręczenia majątkowego i zakazu opuszczania kraju zostali zwolnieni. Postępowanie prowadzone przeciwko Januszowi Kaczmarkowi i innym, podejrzanemu o czyn z art. 233 § 1 kk i inne, jest w toku i wykonywane są zaplanowane czynności procesowe.

73. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-568089-I/07) z dnia 1 września 2007 r. – w sprawie rad rodziców w szkołach publicznych.

Obowiązujące od 1 września 2007 r. regulacje ustawowe wyposażają rady rodziców szkół publicznych prowadzonych przez organ władzy publicznej w uprawnienia gwarantujące tym radom wpływanie na funkcjonowanie szkoły ich dzieci. Jest to ważne rozstrzygnięcie, długo oczekiwane przez środowiska i organizacje reprezentujące społeczny ruch edukacyjny.

Obecnie najważniejsze jest odpowiednie przygotowanie rodziców i nauczycieli z 30 tysięcy szkół publicznych do korzystania z obowiązującego prawa. W celu właściwego wdrożenia tych nowych instytucji ustroju szkolnego, jakimi są rady rodziców, niezbędne jest tworzenie lokalnych i ogólnokrajowych programów edukacyjnych inspirujących wszystkich zainteresowanych do działań opartych o te regulacje. Programy te powinny być realizowane przede wszystkim przez organizacje obywatelskie, przy finansowej i merytorycznej pomocy ze strony władz publicznych. Rzecznik zwrócił się o rozważenie możliwości podjęcia stosownych działań wspierających organizowane w tym celu akcje informacyjne i edukacyjne.

Wystąpienia w tej sprawie Rzecznik skierował również do Prezesa Zarządu Związku Miast Polskich, Prezesa Zarządu Unii Metropolii Polskich, Prezesa Zarządu Związku Powiatów Polskich, Prezesa Zarządu Unii Miasteczek Polskich oraz Przewodniczącego Związku Gmin Wiejskich RP.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (24.09.2007 r.) poinformował, że Departament Młodzieży, Wychowania i Bezpieczeństwa w Szkołach ogłosił otwarty konkurs ofert na realizację zadania zleconego pn. „Zorganizowanie w terminie od 20 września do 15 listopada 2007 r. szkoleń i kursów doskonalących dla dyrektorów szkół i nauczycieli oraz rodziców uczniów i rad rodziców".

Ponadto w 2007 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej dofinansuje działania Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej mające na celu przygotowanie rodziców i nauczycieli do współpracy na nowych zasadach.

74. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-496786-II/05) z dnia 3 września 2007 r. – w sprawie kontroli operacyjnej rozmów telefonicznych.

Rzecznik zwrócił się o udostępnienie danych dotyczących ilości wniosków kierowanych do Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego i prokuratorów okręgowych o wyrażenie zgody na zarządzenie kontroli operacyjnej rozmów telefonicznych, składanych przez uprawnione podmioty. W szczególności chodzi o wskazanie, czy

w 2007 r. liczba wniosków w tej materii ma tendencję wzrostową, czy też malejącą w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego.

Rzecznik poprosił również o informację, w ilu przypadkach Prokurator Generalny i prokuratorzy okręgowi nie wydali zgody na zarządzenie kontroli operacyjnej, a także w jakiej ilości spraw zapadły postanowienia sądów okręgowych o zarządzeniu bądź odmowie zastosowania kontroli i utrwalania rozmów telefonicznych.

Kwestia rygorystycznego przestrzegania wszelkich przewidzianych przez prawo procedur ze strony organów stosujących ową kontrolę wymaga stałego zainteresowania Rzecznika. Tym bardziej, że publikacje w mediach zawierają sugestie o możliwym naruszeniu swobód obywatelskich w tym zakresie.

75. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-548554-I/07) z dnia 3 września 2007 r. – w sprawie realizacji przez obywateli prawa do informacji publicznej.

Rzecznik, uwzględniając treść wpływających do niego skarg oraz treść opublikowanego w grudniu 2006 r. „Krajowego raportu z realizacji prawa do informacji publicznej" przygotowanego przez Transparency International Polska, przedstawił uwagi dotyczące obowiązujących przepisów oraz problemów występujących w praktyce uzyskiwania informacji publicznej.

Stosowanie ustawy o dostępie do informacji publicznej utrudniają wątpliwości interpretacyjne (brak precyzyjnych definicji niektórych pojęć ustawowych). Występują także problemy związane z przewlekłością postępowania dotyczącego udzielania informacji. Raport Transparenty International Polska wskazuje, że treść ustawy nie jest znana nie tylko obywatelom, ale także bardzo wielu urzędnikom. Problemy rodzi także nieznajomość ustawy o ochronie danych osobowych i wzajemnych relacji obu aktów prawnych. W efekcie zdarza się, że organy administracji odmawiają udzielania informacji publicznej bez wydania decyzji administracyjnej oraz nie informują o środkach odwoławczych przysługujących osobie starającej się o uzyskanie interesujących ją danych. Także sama procedura odwoławcza powoduje wiele trudności w praktyce.

Rzecznik zwrócił się o poinformowanie o podejmowanych lub planowanych działaniach dla usprawnienia realizacji obywatelskiego prawa do informacji, a zwłaszcza, czy planowane jest podjęcie prac nad przygotowaniem projektu zmian w obowiązujących przepisach, jak również upowszechnienie wiedzy o prawie do informacji publicznej.

76. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-568110-I/07) z dnia 4 września 2007 r. – w sprawie nauki religii w szkołach.

W dniu 1.09.2007 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13.07.2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych. Zgodnie z tym rozporządzeniem uczniowi, który uczęszczał na dodatkowe zajęcia edukacyjne lub religię albo etykę, do średniej ocen wlicza się także roczne oceny uzyskane z tych przedmiotów. W pełni respektowane powinny być także przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14.04.1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach.

Rzecznik wyraził oczekiwanie, że prowadzenie lekcji, jak i sprawowanie nadzoru nad realizacją programów nauczania będzie odbywało się zgodnie z obowiązującymi przepisami, w duchu konstytucyjnie zagwarantowanej zasady wolności sumienia i religii, z pełnym poszanowaniem zasad tolerancji.

Minister Edukacji Narodowej (25.09.2007 r.) poinformował, że opracowanie i zatwierdzenie programów nauczania religii leży w kompetencjach władz zwierzchnich kościołów i związków wyznaniowych. Programy te są przedstawiane Ministrowi Edukacji Narodowej do wiadomości. Z uzyskanych informacji wynika, że żadne kuratorium oświaty nie otrzymało skarg ani sygnałów o uchylaniu się przez szkołę lub organ prowadzący od zorganizowania zajęć z etyki. Trzy kuratoria zasygnalizowały nieliczne przypadki (około 10 w skali kraju) niezorganizowania zajęć z etyki, z uwagi na fakt, że zgłoszenia dotyczyły niewielkiej liczby uczniów. W tych przypadkach podjęto działania w sprawie utworzenia grup międzyszkolnych. Jedynie 4 szkoły na terenie całego kraju zgłosiły do kuratoriów brak nauczycieli etyki. Główne przyczyny uniemożliwiające zapewnienie każdemu zainteresowanemu uczniowi udział w zajęciach z etyki to, według kuratorów oświaty, późny termin wejścia w życie przepisów zmieniających zasadę liczenia średniej ocen, oraz konieczność podjęcia przez dyrektorów szkół dodatkowych działań organizacyjnych na początku roku szkolnego. Występują też trudności organizacyjne z powodu małej liczby zainteresowanych uczniów.

77. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-515967-VII/05) z dnia 5 września 2007 r. – w sprawie przeludnienia zakładów karnych i aresztów śledczych.

W związku z wszczętym przed Trybunałem Konstytucyjnym postępowaniem w sprawie skargi konstytucyjnej p. Jacka G. (sygn. akt SK 25/07), Rzecznik zwrócił się o rozważenie zmiany rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19.04.2006 r. w sprawie trybu postępowania właściwych organów w wypadku gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów, wydanego na podstawie art. 248 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego. Zmiana powinna uwzględniać potrzebę zakreślenia okresu umieszczenia osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m^2.

Wątpliwości Rzecznika budzi, czy spełnione zostaną założenia przyjęte w rządowym „Programie pozyskania 17.000 miejsc w jednostkach organizacyjnych więziennictwa w latach 2006-2009". Jak bowiem wynika ze statystyki Centralnego Zarządu Służby Więziennej, w latach 2006-2007 rozmiary przeludnienia zakładów karnych i aresztów śledczych nie uległy zmniejszeniu, zaś liczba miejsc zakwaterowania więźniów nie wzrasta znacząco. Dotyczy to zwłaszcza roku bieżącego. Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska w tej kwestii.

78. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-474052-III/04) z dnia 6 września 2007 r. – w sprawie potrzeby wprowadzenia w przepisach definicji rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem.

Rzecznik zwrócił się z wnioskiem o wprowadzenie w przepisach definicji rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem, w szczególności poprzez dookreślenie stopnia pokrewieństwa z odpowiednim wykorzystaniem regulacji prawnej w zakresie obowiązku alimentacyjnego. Pozwoli to na wyeliminowanie sytuacji przedstawianych w skargach do Rzecznika, w których rodzina zastępcza spokrewniona z wychowankiem np. w trzecim pokoleniu w linii bocznej będzie uznawana za krewnych dziecka i pozbawiona będzie możliwości uzyskania podwyższonej pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania wychowywanego w tej rodzinie dziecka.

79. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-557670-IX) z dnia 10 września 2007 r. – w sprawie niewydawania legitymacji emeryta-rencisty policyjnego osobom uprawnionym do policyjnej renty rodzinnej.

Do Biura Rzecznika wpłynęła skarga dotycząca niewydawania legitymacji emeryta-rencisty policyjnego osobom uprawnionym do policyjnej renty rodzinnej po zmarłym funkcjonariuszu, emerycie lub

renciście policyjnym. Zamiast legitymacji renciści rodzinni otrzymują od organu emerytalnego stosowne zaświadczenie. Brak legitymacji poważnie utrudnia korzystnie z przysługujących im świadczeń medycznych publicznej służby zdrowia. Duże trudności sprawia również korzystanie z ulg ustawowych w ramach przejazdów środkami komunikacji miejskiej.

Rzecznik zwrócił się z prośbą o rozważenie możliwości zmiany rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18.10.2004 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organu w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin, w celu rozwiązania przedstawionego problemu.

80. Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (RPO-565934-I/07) z dnia 10 września 2007 r. – w sprawie różnego sposobu uregulowania w przepisach spraw stypendiów doktoranckich.

Warunki i zasady funkcjonowania instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk i instytutów naukowo-badawczych działających na podstawie przepisów o jednostkach badawczo-rozwojowych i wyższych uczelni, są zróżnicowane. Tym samym inaczej będą organizowane studia doktoranckie w tych placówkach, mimo że wiele zagadnień zostało uregulowanych w sposób identyczny lub podobny. Wątpliwości budzi jednak odmienny sposób uregulowania kwestii stypendiów doktoranckich i innych świadczeń wypłacanych doktorantom.

Na przykład, Prawo o szkolnictwie wyższym przewiduje możliwość otrzymania pomocy materialnej w formie stypendium socjalnego, stypendium na wyżywienie czy stypendium mieszkaniowego. Takich możliwości nie przewidują przepisy dotyczące słuchaczy studiów doktoranckich w instytutach naukowo-badawczych. Z drugiej strony, z rozporządzenia dotyczącego studiów doktoranckich w instytutach wynika możliwość dalszego, przejściowego wypłacania stypendium doktoranckiego uczestnikowi studiów, który ukończył studia w terminie krótszym niż określony w akcie o utworzeniu tych studiów i uzyskał wyróżniającą ocenę rozprawy doktorskiej. Takiej możliwości nie przewidują natomiast przepisy o studiach doktoranckich na wyższych uczelniach. Rzecznik zwrócił się o poinformowanie o argumentach przemawiających za tak rozbieżnymi sposobami unormowania sprawy stypendiów doktoranckich i możliwości ujednolicenia przepisów w tym zakresie.

81. Ministra Przedsiębiorczości, Handlu i Zatrudnienia Republiki Irlandii, Prezesa Trybunału ds. Równości Republiki Irlandii (RPO-558646-VIII/07) z dnia 10 września 2007 r. – w sprawie naruszeń prac pracowniczych Polaków pracujących w Irlandii (kontynuacja wystąpienia do Ombudsmana Irlandii z dnia 29.05.2007 r.).

Rzecznik zwrócił się z prośbą o otoczenie opieką i udzielenie wszelkiej możliwej pomocy Polakom mieszkającym i pracującym na terenie Irlandii, którzy padli ofiarą naruszeń praw pracowniczych. Jednocześnie zaapelował o podjęcie działań wynikających z kompetencji Ministra Przedsiębiorczości, Handlu i Zatrudnienia oraz Trybunału ds. Równości, które pozwoliłyby uniknąć takich lub innych podobnych zdarzeń na przyszłość.

82. Prezesa Rady Ministrów (RPO-566243-X/07) z dnia 11 września 2007 r. – w sprawie wspólnej z Ombudsmanem Ukrainy wizytacji przejścia granicznego między Polską a Ukrainą w Medyce.

W dniu 6.09.2007 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wspólnie z Pełnomocnikiem Rady Najwyższej Ukrainy ds. Praw Człowieka przeprowadził wizytację przejścia granicznego pomiędzy Rzeczypospolitą Polską i Ukrainą w Medyce - Szegini. Celem tej wizytacji było zapoznanie się ze stanem przestrzegania praw oraz standardami obsługi podróżnych przekraczających granicę, a także warunkami pełnienia służby przez funkcjonariuszy Straży Granicznej i funkcjonariuszy celnych.

Rzecznik przesłał Prezesowi Rady Ministrów Apel będący wynikiem przeprowadzonej wizytacji z prośbą o zajęcie stanowiska wobec zawartych w nim wniosków. W Apelu zwrócono się z wnioskami m.in. o przyspieszenie wykonania programu rozbudowy infrastruktury na granicy państwowej Polski z Ukrainą w celu stworzenia dodatkowych przejść granicznych, stworzenie takich samych warunków do przekraczania granicy przez obywateli Polski, Ukrainy i innych państw, przeprowadzenie w terminie do 1.01.2009 r. unifikacji i uproszczenia przepisów prawnych dotyczących przekraczania granicy, poprawę warunków wydawania wiz w polskich urzędach konsularnych na Ukrainie i podjęcie wspólnych działań na rzecz zwalczania nielegalnego biznesu przy otrzymywaniu wiz.

83. Ministra Budownictwa (RPO-428774-V/03) z dnia 11 września 2007 r. – w sprawie braku przepisów regulujących działalność zrzeszeń właścicieli i zarządców domów utworzonych w przeszłości na podstawie przepisów Prawa lokalowego (kontynuacja wystąpienia do Ministra Sprawiedliwości z dnia 31.07.2007 r.).

Na tle skarg wpływających do Biura Rzecznika pojawiły się wątpliwości co do sytuacji prawnej zrzeszeń właścicieli domów, których status na gruncie obowiązujących przepisów jest niejasny i powoduje liczne trudności w ich funkcjonowaniu. Zrzeszenia te jako osoby prawne nie tylko zarządzają nieruchomościami, ale także mogą nabywać i zbywać prawa majątkowe. To zaś w praktyce prowadzi do szeregu konfliktów, których prawidłowe i sprawne rozwiązanie jest bardzo trudne z powodu braku regulacji prawnych określających zasady ich działania.

Rzecznik zwrócił się w dniu 31.07.2007 r. do Ministra Sprawiedliwości o podjęcie prac legislacyjnych, których celem byłoby stworzenie przepisów regulujących sytuację prawną zrzeszeń właścicieli i zarządców domów. W odpowiedzi poinformowano Rzecznika, że inicjatywa w przedmiotowej sprawie należy do Ministra Budownictwa.

84. Ministra Sprawiedliwości (RPO-383896-IV/01) z dnia 13 września 2007 r. – wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie zasad przeprowadzania badań DNA w cywilnych postępowaniach sądowych.

Rzecznik zwrócił się z prośbą o poinformowanie o wynikach spotkania roboczego przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości i Ministerstwa Zdrowia w sprawie zasad przeprowadzania badań DNA w cywilnych postępowaniach sądowych, jak również o sformułowanych wnioskach co do potrzeby podjęcia inicjatywy ustawodawczej oraz planowanych dalszych działaniach w tej sprawie.

85. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-521164-III/05) z dnia 17 września 2007 r. – w sprawie osób, które ze względu na konieczność zapewnienia opieki niepełnosprawnym dorosłym członkom ich rodzin rezygnują z pracy zawodowej i nie posiadają prawa do ubiegania się o świadczenie pielęgnacyjne.

Przepis art. 17 ustawy o świadczeniach rodzinnych wyklucza możliwość nabycia prawa do świadczenia pielęgnacyjnego osobie zdolnej do pracy, niepozostającej w zatrudnieniu ze względu na konieczność sprawowania opieki nad innym niż jej dziecko niepełnosprawnym, pełnoletnim członkiem rodziny, wobec którego obciąża ją obowiązek alimentacyjny (rodzeństwo oraz krewni w linii prostej). Zdaniem Rzecznika przepisowi temu można zarzucić niezgodność z konstytucyjnymi zasadami równości i sprawiedliwości społecznej, a także naruszenie konstytucyjnych nakazów w zakresie ochrony i opieki nad rodziną w ogólności oraz szczególnej pomocy władz publicznych rodzinom

w trudnej sytuacji materialnej i społecznej. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

86. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-568486-I/07) z dnia 17 września 2007 r. - w sprawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23.08.2007 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.

W związku z licznie napływającą do Rzecznika korespondencją, a także artykułami prasowymi, Rzecznik zwrócił się do Ministra Edukacji Narodowej o wyjaśnienie, dlaczego decyzja o zmianie programu nauczania w szkołach zapadła na kilka dni przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego. Zmiany te spowodowały, iż znajdujące się w użyciu podręczniki z jednej strony nie zawierają materiału wprowadzonego do programu, z drugiej zaś mogą zawierać materiał zbędny. Wprowadzenie w tak pilnym trybie zmian budzi niepokój Rzecznika również ze względu na treść przepisu art. 22 f ustawy z dnia 7.09.1991 r. o systemie oświaty stanowiącego, że szkolny zestaw programów nauczania i zestaw podręczników obowiązuje przez 3 lata szkolne. Rzecznik zwrócił się również o poinformowanie, jakie działania podjęto na rzecz pomocy dla uczniów i nauczycieli w zaistniałej sytuacji.

87. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-554323-IX/07) z dnia 17 września 2007 r. – w sprawie przepisów uniemożliwiających pełnienie służby w Policji osobom zakażonym wirusem HIV i chorym na AIDS (kontynuacja wystąpienia z dnia 31.05.2007 r.).

Rzecznik zwrócił się o poinformowanie o ostatecznym stanowisku w kwestii możliwości zmiany rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9.07.1991 r. w sprawie właściwości i trybu postępowania komisji lekarskich podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

88. Ministra Sprawiedliwości (RPO-555340-III/07) z dnia 17 września 2007 r. – w sprawie wyników kontroli NIK wykonywania przez gminy zadań wynikających z ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej

Z publikacji prasowej wynika, że w styczniu 2007 r. Najwyższa Izba Kontroli opublikowała Informację o wynikach kontroli wykonywania przez gminy zadań wynikających z ustawy z dnia 22.04.2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej. W wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Ministra Sprawiedliwości, Prezes NIK wnioskował o uwzględnienie w działa-

niach nadzorczych resortu problematyki rzetelnego wykonywania przez komorników zadań nałożonych wymienioną wyżej ustawą. W odpowiedzi Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości poinformował, że Departament Wykonywania Orzeczeń i Probacji zwróci się do prezesów sądów okręgowych o przeprowadzenie lustracji komorniczych pod kątem prawidłowości stosowania przez komorników przepisów wymienionych w wystąpieniu pokontrolnym oraz przepisu art. 3 ust. 4 ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych i zaliczce alimentacyjnej. Rzecznik zwrócił się o poinformowanie o wynikach przeprowadzonej lustracji kancelarii komorniczych, a także o podjętych przez resort działaniach mających na celu wyeliminowanie uchybień, o których mowa w Informacji NIK.

89. Prezesa Naczelnej Rady Adwokackiej (RPO-564695-I/07) z dnia 18 września 2007 r. – w sprawie przepisów uchwały Naczelnej Rady Adwokackiej nr 22/2005 z dnia 3 września 2005 r.: Regulamin aplikacji adwokackiej.

W korespondencji kierowanej do Rzecznika aplikanci adwokaccy skarżą się na to że, w trakcie odbywania aplikacji nie mają możliwości podjęcia pracy zarobkowej. W myśl § 14 uchwały Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 3.09.2005 r., podjęcie innego zajęcia przez aplikanta – poza zajęciami wynikającymi z odbywania aplikacji pod kierunkiem patrona w okresie aplikacji – wymaga zgody patrona i dziekana właściwej okręgowej rady adwokackiej, po zasięgnięciu opinii kierownika szkolenia aplikantów adwokackich. Skarżący podkreślają, iż w praktyce organy adwokatury odmawiają im zgody na podjęcie dodatkowego zatrudnienia.

Powyższa regulacja budzi zastrzeżenia Rzecznika z tego względu, że stanowi w istocie ograniczenie wolności wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy, gwarantowanej przez art. 65 ust. 1 Konstytucji RP. Wolność ta, nie będąc jednak absolutną, może podlegać ograniczeniu jedynie na mocy ustawy (art. 31 ust. 3 Konstytucji). Tymczasem ani ustawa Prawo o adwokaturze z dnia 26.05.1982 r., ani żaden inny akt normatywny tej rangi nie ustanawia takiej formy ograniczeń wolności pracy w stosunku do aplikantów adwokackich. Rzecznik podkreślił, że regulamin aplikacji adwokackiej powinien uwzględniać zarówno wymogi wynikające z art. 65 ust. 1 oraz 31 ust. 3 Konstytucji, jak i realia życiowe i finansowe młodych adwokatów zwłaszcza w sytuacji, gdy opłaty za aplikację aktualnie wynoszą czterokrotność płacy minimalnej. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska Naczelnej Adwokatury w tej sprawie.

90. Prezydenta RP (RPO-568818-I/07) z dnia 19 września 2007 r. – w sprawie konstytucyjnej prerogatywy powoływania sędziów przez Prezydenta na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.

Rzecznik zwrócił się o poinformowanie o powodach i okolicznościach nieskorzystania przez Prezydenta RP z konstytucyjnej prerogatywy powołania na stanowiska sędziowskie osób, których kandydatury zostały przedstawione Prezydentowi przez Krajową Radę Sądownictwa. Do Rzecznika wpłynęła bowiem skarga jednego z asesorów, który został poinformowany przez Krajową Radę Sądownictwa o niepowołaniu go na stanowisko sędziego. Prezydent nie skorzystał z konstytucyjnej prerogatywy powołania na stanowiska sędziowskie również pozostałych ośmiu osób.

Omawiana prerogatywa nie ma jednoznacznego charakteru prawnego. Według jednego poglądu, uchwały Krajowej Rady Sądownictwa stawiające wniosek o powołanie sędziego są dla prezydenta wiążące. Natomiast według innych poglądów, ujęcie uprawnienia Prezydenta w formę prerogatywy akcentuje, iż nie ma on prawnego obowiązku uwzględnienia wniosku Krajowej Rady Sądownictwa. Od 1989 r. Prezydent RP w każdym przypadku uwzględniał wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, co pozwala na wyrażenie poglądu, iż utrwalił się w ten sposób pewien konstytucyjny zwyczaj.

Niezawisłość sędziów i niezależność sądów stanowi gwarancję wykonywania konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) co powoduje, że kwestiom tym Rzecznik poświęca szczególną uwagę.

91. Ministra Spraw Zagranicznych (RPO-569280-I/07) z dnia 20 września 2007 r. – w sprawie utrudnień w realizacji konstytucyjnego prawa do udziału w głosowaniu obywateli polskich przebywających za granicą, w szczególności w Wielkiej Brytanii i Irlandii.

Zgodnie z art. 36 Konstytucji RP, podczas pobytu za granicą obywatel polski ma prawo do opieki ze strony Rzeczypospolitej Polskiej. Tymczasem masowa migracja obywateli polskich do niektórych państw spowodowała zachwianie proporcji miedzy zakładaną wydolnością placówek konsularnych a potrzebami polskich migrantów. Problem ten wydaje się być szczególnie aktualny w obliczu zbliżających się wyborów do Sejmu i Senatu RP.

Z rozporządzenia Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 11.08.2005 r. w sprawie utworzenia obwodów głosowania dla obywateli polskich przebywających za granicą w wyborach do Sejmu i Senatu wynika, że w Wielkiej Brytanii utworzono tylko trzy obwody głosowania

(dwa w Londynie i jeden w Edynburgu), a w Irlandii tylko jeden (wyłącznie w Dublinie). Jak wynika z kierowanych do Rzecznika skarg obywateli polskich przebywających na terenie Wielkiej Brytanii i Irlandii, umiejscowienie obwodów głosowania z dala od ich miejsca zamieszkania stanowi poważne utrudnienie i niejednokrotnie może uniemożliwić realizację konstytucyjnego prawa do udziału w głosowaniu. Rzecznik zwrócił się w związku z powyższym o podjęcie wszelkich możliwych środków zmierzających do ułatwienia obywatelom polskim przebywającym za granicą oddania głosu w zbliżających się wyborach.

92. Komendanta Głównego Policji (RPO-569284-IX/07) z dnia 21 września 2007 r. – w sprawie informacji prasowych wskazujących na trudną sytuację finansową Policji uniemożliwiającą m.in. wypłatę odpraw dla wszystkich uprawnionych policjantów.

W dniach 12 i 18 września br. na łamach Internetowego Forum Policyjnego oraz Gazety Wyborczej ukazały się artykuły prasowe „Policji brakuje pieniędzy na odprawy" oraz „Finansowa zapaść Policji". W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się o zbadanie problemu przedstawionego w tych artykułach i poinformowanie o dokonanych ustaleniach.

93. Komendanta Głównego Policji (RPO-552897-IX/07) z dnia 21 września 2007 r. – w sprawie nieprawidłowości w trakcie postępowania dyscyplinarnego w Komendzie Miejskiej Policji oraz naruszenia obowiązku przestrzegania zasad etyki zawodowej policjanta.

W dniach 27-28.06.2007 r. w Komendzie Miejskiej Policji w Toruniu przeprowadzono kontrolę przestrzegania praw obywatelskich funkcjonariuszy Policji. Przedmiotowa wizyta spowodowana była artykułem „Komendant Policji bierze odwet za Złotą Pałę", który ukazał się na łamach Gazety Wyborczej. W toku postępowania wyjaśniającego poprzedzającego postępowanie dyscyplinarne, doszło do nieprawidłowości związanych z otwarciem szafy służbowej obwinionego. Z czynności tej nie został sporządzony protokół. Braki w dokumentacji zabranej z szafy stały się podstawą do sformułowania zarzutu w postępowaniu dyscyplinarnym. Tego rodzaju praktyka stanowi naruszenie określonej w art. 7 Konstytucji RP zasady legalizmu. Jednocześnie w kontekście zamieszczania w Internetowym Forum Policyjnym „postów" o charakterze obraźliwym dla organów Policji, Rzecznik przypomniał o obowiązku przestrzegania zasad etyki zawodowej policjanta, w szczególności § 23 zgodnie z którym, obowiązkiem policjanta jest dbanie o społeczny wizerunek Policji jako formacji, w której służy i podejmo-

wanie działań służących budowaniu zaufania do niej. Rzecznik zwrócił się do Komendanta Głównego Policji o spowodowanie przypomnienia podległym funkcjonariuszom o obowiązku przestrzegania zasad legalizmu oraz etyki zawodowej policjanta.

94. Ministra Budownictwa (RPO-562954-V/07) z dnia 24 września 2007 r. – w sprawie sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, stanowiącej wielomieszkaniowy budynek mieszkalny.

Problem opisany w wystąpieniu sprowadza się do trudności w jednoczesnym zastosowaniu przepisów art. 13 ust. 4 oraz 34 ust. 7 ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz wzajemnej relacji tych przepisów w sytuacji, gdy konserwator zabytków odmawia udzielenia zgody na sprzedaż poszczególnych lokali w budynku wpisanym do rejestru zabytków.

W obowiązującym stanie prawnym jednostka samorządu terytorialnego wyrażająca wolę zbycia nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, oprócz wypełnienia przewidzianego w art. 13 ust. 4 powołanej ustawy obowiązku uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na sprzedaż, musi jeszcze uwzględnić dyspozycję art. 34 ust. 7 ustawy o gospodarce nieruchomościami, tj. zapewnić najemcom lokali mieszkalnych przy zbywaniu nieruchomości realizację prawa pierwszeństwa w nabyciu zajmowanych lokali mieszkalnych.

Na tle przedstawionych regulacji zachodzą wątpliwości co do dopuszczalności zbycia przez jednostkę samorządu terytorialnego nieruchomości w całości z pominięciem prawa pierwszeństwa najemców lokali mieszkalnych w sytuacji, gdy wojewódzki konserwator zabytków nie wyrazi zgody na sprzedaż poszczególnych lokali mieszkalnych. Opisany problem pojawia się nie tylko przy sprzedaży nieruchomości stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego, ale również własność Skarbu Państwa. W ocenie Rzecznika kwestia ta wymaga jednoznacznego uregulowania.

95. Komendanta Głównego Policji (RPO-555066-II/07) z dnia 24 września 2007 r. – w sprawie zapewnienia świadkom przestępstw skutecznej ochrony Policji (kontynuacja wystąpienia z 24.04.2007 r.).

Rzecznik nawiązując do wcześniejszego wystąpienia w przedmiotowej kwestii zwrócił się o uściślenie odpowiedzi z dnia 22.05.2007 r. Nadal nie wiadomo, czy w świetle zdarzeń opisanych w powoływanym przez Rzecznika artykule prasowym, zarządzenie z dnia 15.07.2005 r. Komendanta Głównego Policji w sprawie metod i form ochrony udzielanej przez Policję osobom zagrożonym spełnia swą rolę w sposób wystar-

czający oraz czy funkcjonowanie i wiedza policyjnych koordynatorów jest na poziomie gwarantującym skuteczną ochronę osób zagrożonych.

Do Rzecznika wpływają skargi osób, które wskazują na ich nieefektywne przesłuchiwanie, przekraczające racjonalne ramy czasowe i łączące się z koniecznością ponawiania tej czynności dowodowej. Wydaje się zatem istotne wyjaśnienie, czy programy szkoleń policjantów przewidują również zajęcia praktyczne np. symulacje przesłuchania świadka i zajęcia z komunikacji, w ramach których przybliża się techniki zadawania pytań.

96. Szefa Centralnego Biura Antykorupcyjnego (RPO-563933-II/07) z dnia 25 września 2007 r. – w sprawie przeprowadzonej przez funkcjonariuszy CBA prowokacji dotyczącej zmiany charakteru gruntów rolnych (kontynuacja wystąpienia z dnia 19.07.2007 r.).

Rzecznik zwrócił się o wyjaśnienie kwestii, czy w istocie, jak wynikało z doniesień mediów, funkcjonariusze CBA podejmując działania operacyjno-rozpoznawcze w związku z podejrzeniem korupcji w sprawie uzyskania zgody właściwych organów na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych, posługiwali się podrobionymi dokumentami, w tym stanowiącymi decyzje administracyjne, a jeśli tak, to o wskazanie podstawy prawnej takich działań.

97. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-568816-I/07) z dnia 26 września 2007 r. – w sprawie lekcji religii dla uczniów należących do innych kościołów i związków wyznaniowych niż Kościół rzymskokatolicki.

Z listów kierowanych do Rzecznika wynika, iż nałożony na szkoły lub organy prowadzące szkołę obowiązek organizowania lekcji religii dla uczniów należących do innych kościołów i związków wyznaniowych niż Kościół rzymskokatolicki nie zawsze jest realizowany. Nie dotyczy to dużych skupisk wiernych danego wyznania, ale przypadków, gdy liczba uczniów wierzących, lecz należących do innych, będących w mniejszości, wyznań jest niewielka. Uczniowie ci, nie mając możliwości brania udziału w lekcjach szkolnych swojej religii, nie chcą, ze zrozumiałych powodów, uczestniczyć w lekcjach religii katolickiej. Zmuszanie ich do tego byłoby naruszeniem konstytucyjnej zasady wolności sumienia i religii. Lekcje etyki byłyby dla wspomnianej grupy uczniów tylko niesatysfakcjonującym rozwiązaniem zastępczym. Z tych powodów uczniowie ci będą mieli obliczaną średnią ocen z mniejszej ilości przedmiotów niż ich koledzy. Stanowić to może naruszenie zasady równości wobec prawa.

98. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-569167-X/07) z dnia 26 września 2007 r. – w sprawie trudności, na jakie napotykają obywatele polscy zamieszkali za granicą, w związku z ustawowym obowiązkiem wymiany dowodów osobistych.

Obywatele polscy zamieszkali za granicą, aby złożyć wniosek o wydanie nowego dowodu osobistego i odebrać dokument tożsamości, zmuszone są dwukrotnie przyjeżdżać do Polski. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się o rozważenie możliwości dokonania zmiany przepisów określających tryb postępowania w sprawach wydawania dowodów osobistych i wprowadzenie regulacji, które pozwolą Polakom zamieszkałym za granicą składać wnioski o wydanie nowego dokumentu tożsamości za pośrednictwem właściwego miejscowo konsula i odbierać dowody osobiste w polskim konsulacie.

99. Głównego Lekarza Weterynarii (RPO-569019-X/07) z dnia 26 września 2007 r. – w sprawie informacji prasowych o procederze skupowania chorych krów do uboju w celu wprowadzenia mięsa tych zwierząt na rynek spożywczy

W „Dzienniku" z dnia 6 września br. ukazała się notatka zatytułowana „Rzeźnie kupują niezbadane mięso". W notatce zasygnalizowano istnienie procederu polegającego na skupowaniu chorych krów do uboju w celu wprowadzenia mięsa tych zwierząt na rynek spożywczy. Zarzucono istnienie „luk w systemie kontroli" umożliwiających obrót wyrobami pochodzącymi z mięsa chorych zwierząt, co stanowi realne zagrożenie dla zdrowia i życia konsumentów. Rzecznik zwrócił się o spowodowanie zbadania sprawy i przedstawienie stosownych wyjaśnień.

100. Ministra Środowiska (RPO-565317-IV/07) z dnia 28 września 2007 r. – w sprawie stanu bezpieczeństwa zapory we Włocławku.

Z informacji udzielonych Rzecznikowi przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej wynika, że wskutek zaniechania budowy kaskady Dolnej Wisły stopień we Włocławku jest eksploatowany od 1970 r. w warunkach odmiennych od tych, na jakie został zaprojektowany. Brak stopnia poniżej Włocławka skutkuje powstawaniem zjawiska przyspieszonej i nadmiernej erozji koryta rzeki. Według Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej nadmierna erozja poniżej stopnia spowodowała obniżenie współczynników bezpieczeństwa oraz niekorzystne zjawiska filtracji. Jak poinformowano Rzecznika, trwałym zabezpieczeniem stopnia wodnego Włocławek jest budowa poniżej progu stałego lub stopnia podpierającego.

Rzecznik zwrócił się o udzielenie wyjaśnień odnośnie realizacji opracowanej przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie Koncepcji programowo przestrzennej trwałego zabezpieczenia stopnia wodnego Włocławek, którą przekazano w 2005 r. Ministrowi Środowiska oraz o ewentualnych dodatkowych projektach eliminacji zagrożenia zapory we Włocławku.

III. KASACJE I SKARGI KASACYJNE DO SĄDU NAJWYŻSZEGO

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł następujące kasacje do Sądu Najwyższego:

RPO-544808-II/06 z dnia 3 lipca 2007 r. – kasacja na rzecz Marcina K. od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego uchylającego wyrok Sądu Okręgowego.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 569 § 1 Kpk w związku z art. 85 Kk poprzez błędną wykładnię art. 85 Kk polegającą na przyjęciu przez sąd drugiej instancji, iż możliwe jest zaistnienie tylko jednego realnego zbiegu przestępstw, uzasadniającego wydanie wyroku łącznego, podczas gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu prowadzi do wniosku, że możliwe jest także wystąpienie kilku realnych zbiegów przestępstw, co w efekcie doprowadziło do niezasadnego uchylenia przez sąd drugiej instancji orzeczenia Sądu Okręgowego i umorzenia postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 4.09.2007 r., sygn. akt V KK 261/07).

RPO-516259-II/05 z dnia 12 lipca 2007 r. - kasacja na rzecz Renaty T. od prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w sprawie zarządzenia wykonania warunkowo zawieszonej kary pozbawienia wolności.

Rzecznik zarzucił temu postanowieniu rażące naruszenie prawa procesowego (art. 22 § 1 Kkw w związku z art. 178 § 2 Kkw), mające istotny wpływ na treść orzeczenia, polegające na zarządzeniu wykonania warunkowo zawieszonej kary pozbawienia wolności bez wysłuchania skazanej, która o terminie posiedzenia nie została prawidłowo powiadomiona, co w konsekwencji stanowiło naruszenie przynależnego skazanej prawa do obrony. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i umorzenie postępowania wykonawczego wobec zatarcia skazania.

RPO-459256-II/03 z 23 lipca 2007 r. – kasacja na rzecz Tadeusza W., Jana S. i Władysława Z. od prawomocnego wyroku Sądu Powiatowego z 1965 r.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące naruszenie prawa, polegające na umorzeniu postępowania karnego wobec skazanych, na podstawie dekretu o amnestii, pomimo braku w ich działaniu znamion przestępstwa określonego w tym przepisie.

Czyn skazanych polegał na sporządzaniu i rozpowszechnianiu wierszy „o treści antypaństwowej, zawierających fałszywe wiadomości mogące wyrządzić istotną szkodę interesom Państwa i obniżyć powagę naczelnych organów państwowych". Zdaniem Rzecznika sąd orzekający powinien uniewinnić wszystkich oskarżonych, ponieważ ich czyn nie wyczerpywał znamion art. 23 § 1 mkk. Rzecznik wniósł o uchylenie wyroku Sądu Powiatowego i uniewinnienie Tadeusza W., Jana S. i Władysława Z. od popełnienia przypisanego mu czynu.

RPO-548532-II/07 z 25 lipca 2007 r. – kasacja na rzecz Krzysztofa K. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 6 Kpk i art. 139 § 1 Kpk polegające na rozpoznaniu sprawy przez sąd pierwszej instancji pod nieobecność oskarżonego Krzysztofa K. i wydaniu wyroku skazującego, w sytuacji gdy nie był on prawidłowo powiadomiony o terminie rozprawy, przebywał bowiem w tym czasie w zakładzie karnym i nie mógł uczestniczyć w postępowaniu sądowym, co w efekcie naruszało jego prawo do obrony. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w części dotyczącej oskarżonego i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 30.08.2007 r., sygn. akt IV KK 291/07).

RPO-540066-II/06 z dnia 31 lipca 2007 r. – kasacja na rzecz Piotra K. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego oraz na rzecz Pawła S., Macieja S. i Adama S. od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego.

Rzecznik zarzucił wyrokowi Sądu Okręgowego rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego (art. 109 § 2 kpw w związku z art. 443 § 2 kpk) poprzez nienależyte rozważenie zarzutu wskazanego w apelacji Piotra K., który dotyczył bezpodstawności orzeczenia w stosunku do niego środka karnego w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości, co doprowadziło do utrzymania

w mocy wyroku sądu pierwszej instancji, który zapadł z rażącym naruszeniem prawa materialnego (art. 28 § 1 pkt 5 Kw w związku z art. 28 § 2 Kw) polegającym na orzeczeniu wobec tego obwinionego wymienionego wyżej środka karnego, w sytuacji gdy za popełnienie wykroczenia z art. 51 § 2 Kw i art. 141 Kw żaden przepis nie przewiduje możliwości orzeczenia tego środka.

Wyrokowi sądu I instancji Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego (art. 28 § 1 pkt 5 Kw w związku z art. 28 § 2 Kw) polegające na orzeczeniu wobec pozostałych obwinionych w tej sprawie środka karnego w postaci podania orzeczenia o ukaraniu do publicznej wiadomości w szczególny sposób, w sytuacji gdy za popełnienie wykroczenia z art. 51 § 2 Kw i art. 141 Kw żaden przepis szczególny nie przewiduje możliwości orzeczenia tego środka.

Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia sądu I i II instancji w części dotyczącej orzeczonego wobec Piotra K. i pozostałych obwinionych w tej sprawie środka karnego.

RPO-558936-II/07 z dnia 8 sierpnia 2007 r. – kasacja na rzecz Stefanii B. i Janiny P. od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego utrzymującego w mocy zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego.

Wyrokiem Sądu Okręgowego oddalono wniosek Stefanii B. i Janiny P. o odszkodowanie i zadośćuczynienie za represje radzieckich organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości wobec ich rodziców, skazanych w 1951 r. przez Wojenny Trybunał Wojsk MSW Okręgu Grodno na mocy Kodeksu karnego BSSR za współpracę w latach 1949-1951 z członkami Armii Krajowej na kary 25 lat pozbawienia wolności w obozach pracy poprawczej, pozbawienia praw publicznych na 5 lat oraz konfiskatę mienia.

Sąd I instancji oddalając wniosek o odszkodowanie i zadośćuczynienie za represje nie dążył do wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy i oparł swoje orzeczenie na niepełnym materiale dowodowym, pomijając dowody, z których wynikało, że rodzice wnioskodawczyń współpracowali z żołnierzami Armii Krajowej również w latach 1943-1946 r., a zatem w ramach czasowych przyjętych w ustawie z dnia 23.02.1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu Apelacyjnego oraz utrzymanego nim w mocy wyroku sądu pierwszej instancji w stosunku do Stefanii B., a także prawomocnego w pierw-

szej instancji orzeczenia Sądu Okręgowego w stosunku do Janiny P. i przekazanie tej sprawy do ponownego rozpoznania.

RPO-549645-II/07 z dnia 17 sierpnia 2007 r. – kasacja na rzecz Roberta Jarosława N. od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego.

Rzecznik zarzucił orzeczeniu Sądu Wojewódzkiego rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego polegające na tym, że sąd II instancji rozpoznając rewizję obrońcy nie uwzględnił tego, że również oskarżony wniósł rewizję i w konsekwencji zaniechał przekazania rewizji do Sądu Rejonowego w celu nadania jej biegu. Spowodowało to sytuację, w której oskarżony został pozbawiony prawa do zaskarżenia wyroku Sądu I instancji i do rozpoznania wniesionego środka odwoławczego przez Sąd II instancji.

Ponadto Sąd II instancji rozpoznając rewizję obrońcy zmienił na korzyść Roberta Jarosława N. oczywiście niesprawiedliwy wyrok Sądu Rejonowego jedynie w zakresie wymiaru kary, pomimo że orzeczenie sądu meriti zapadło z rażącym naruszeniem art. 313 § 1 d.Kpk w związku z art. 3 d.Kpk, polegającym na niewyjaśnieniu wszystkich istotnych okoliczności sprawy, co w konsekwencji doprowadziło do tego, że Sąd uwzględnił wyłącznie okoliczności przemawiające na niekorzyść oskarżonego.

Sąd Rejonowy oparł wyrok skazujący przede wszystkim na obciążających zeznaniach funkcjonariuszy MO, natomiast zaniechał zweryfikowania linii obrony oskarżonego przedstawionej w jego wyjaśnieniach poprzez przesłuchanie w charakterze świadków osób, które zostały zatrzymane w tym samym miejscu co oskarżony. Relacje tych świadków mogłyby zweryfikować w kierunku korzystnym dla oskarżonego obciążające go zeznania funkcjonariuszy MO.

Rzecznik wniósł o uchylenie wyroku Sądu Wojewódzkiego oraz wyroku Sądu Rejonowego w całości i umorzenie postępowania karnego wobec Roberta Jarosława N. z uwagi na przedawnienie karalności przypisanych mu przestępstw.

RPO-563509-II/07 z dnia 24 sierpnia 2007 r. – kasacja na rzecz Roberta N. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 313 § 1 Kpk z 1969 r. w związku z art. 3 § 1 d. Kpk, polegające na niewyjaśnieniu wszystkich istotnych okoliczności sprawy, co w konsekwencji doprowadziło do tego, że sąd uwzględnił wyłącznie okoliczności przemawiające na niekorzyść oskarżonego.

Konsekwencją tych zarzutów jest wniosek o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego i umorzenie postępowania wobec Roberta N. z powodu przedawnienia orzekania.

Ówczesna władza oceniała masowe protesty społeczne, które miały miejsce w czerwcu 1976 r. (m.in. w Radomiu) jako działania chuligańskie ekstremalnych grup skierowane przeciwko ustrojowi socjalistycznemu. Zapatrywania te miały bezpośredni wpływ na przebieg i wynik postępowania sądowego w tej sprawie. Sąd Rejonowy oparł wyrok skazujący przede wszystkim na obciążających zeznaniach funkcjonariusza MO, nie weryfikując linii obrony oskarżonego przedstawionej w jego wyjaśnieniach poprzez przesłuchanie w charakterze świadków osób zatrzymanych w tym samym miejscu co oskarżony. Relacje świadków mogłyby zweryfikować w kierunku korzystnym dla oskarżonego obciążające go zeznania funkcjonariusza MO. Rzecznik wniósł m.in. o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania z powodu przedawnienia orzekania.

RPO-558961-II/07 z dnia 29 sierpnia 2007 r. – kasacja na rzecz Romualda M. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego.

Rzecznik zarzucił temu orzeczeniu naruszenie art. 5 § 1 pkt 9 K.p.w. w związku z art. 17 § 3 K.p.w. poprzez błędne przyjęcie, iż zakres działania Straży Miejskiej m.st. Warszawy obejmował – na podstawie przepisu § 17 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30.12.2002 r. w sprawie kontroli ruchu drogowego – kontrolę ruchu drogowego polegającą na używaniu urządzeń samoczynnie rejestrujących przekroczenie dozwolonej prędkości i w konsekwencji uznanie, iż Komendant Straży Miejskiej m.st. Warszawy był uprawniony do występowania z wnioskiem o ukaranie w sprawach o wykroczenia polegające na przekroczeniu dopuszczalnej prędkości, podczas gdy kontrola przepisu § 17 rozporządzenia MSWiA z dnia 30.12.2002 r. w sprawie kontroli ruchu drogowego przeprowadzona zgodnie z dyspozycją art. 178 ust. 1 Konstytucji RP powinna była doprowadzić do odstąpienia od jego zastosowania. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania w stosunku do Romualda M. z powodu braku skargi uprawnionego oskarżyciela.

RPO-540895-II/06 z dnia 11 września 2007 r. – kasacja na rzecz Emila P. od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego zatwierdzającego wyrok Sądu Okręgowego z 1950 r.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 29 mkk polegające na uznaniu Emila P. za winnego popełnienia przypisanego mu czynu, mimo braku w jego działaniu znamion przestępstwa określonego w tym przepisie, co mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i zatwierdzonego nim orzeczenia sądu pierwszej instancji i uniewinnienie Emila P. od popełnienia przypisanego mu czynu.

Wypowiedzi formułowane przez oskarżonego nie wyczerpywały znamion przypisanego mu czynu. W istocie rzeczy stanowiły przejaw dezaprobaty dla ustroju politycznego i gospodarczego, ówczesnych władz państwowych i partyjnych oraz podejmowanych przez nich decyzji. Emil P. został skazany na karę więzienia w wymiarze dwóch lat. Skazanie Emila P. stanowiło formę represji politycznej.

Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i zatwierdzonego nim orzeczenia sądu I instancji i uniewinnienie Emila P. od popełnienia przypisanego mu czynu.

RPO-561292-II/07 z dnia 11 września 2007 r. – kasacja od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, to jest art. 4 Kpk, art. 7 Kpk (w powiązaniu z art. 8 Kpw) i art. 201 Kpk (w związku z art. 42 § 1 Kpw) polegające na nierozważeniu przez sąd meriti wszystkich istotnych okoliczności sprawy przemawiających na niekorzyść obwinionej, wynikających z pisemnej opinii biegłego ds. techniki samochodowej i ruchu drogowego, w następstwie niezasadnego uwzględnienia na korzyść obwinionej treści uzupełniającej opinii tego biegłego złożonej w trakcie rozprawy, która w konkluzji zasadniczo odbiegała od wniosków końcowych pisemnej opinii, podczas gdy w zaistniałej sytuacji procesowej z uwagi na sprzeczność i niejasność tych opinii sąd winien powołać innego biegłego, a zaniechanie to w efekcie doprowadziło do dowolnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i skutkowało niezasadnym uniewinnieniem obwinionej od popełnienia wykroczenia drogowego określonego w art. 86 § 1 Kw. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

RPO-536948-II/06 z dnia 21 września 2007 r. – kasacja na rzecz Marii S. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego.

Rzecznik zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, tj. art. 433 § 2 Kpk i 457 § 3 Kpk oraz art. 7 Kpk poprzez niepełne rozważenie i ustosunkowanie się w uzasadnieniu wyroku do zarzutu apelacji wniesionej na korzyść Marii S., w którym wskazywano, iż wyrok sądu pierwszej instancji zapadł z obrazą prawa materialnego, tj. art. 300 § 2 Kk przez uznanie oskarżonej za winną popełnienia przestępstwa wyczerpującego dyspozycję tego przepisu pomimo braku przesłanek do takiego twierdzenia, co w konsekwencji doprowadziło do dowolnej oceny materiału dowodowego przez sąd drugiej instancji, a w następstwie tego - uznania apelacji w części dotyczącej działania oskarżonej na szkodę Piotra Ż. za oczywiście bezzasadną i utrzymania w tym zakresie zaskarżonego wyroku w mocy. Rzecznik wniósł o uchylenie w zaskarżonej części wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy w tym zakresie temu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Rzecznik wniósł ponadto skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego:

RPO-541964-IV/06 z dnia 7 sierpnia 2007 r. – skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego od postanowienia Sądu Okręgowego wydanego w sprawie o rozgraniczenie nieruchomości.

Rzecznik wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, z tego względu, że w niniejszej sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, którego rozważenie doprowadzi do odpowiedzi na pytanie: czy w postępowaniu o rozgraniczenie sąd odwoławczy jest związany zakazem *reformationis in peius*. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Pomiędzy właścicielami sąsiadujących działek powstał spór graniczny. Sąd Okręgowy zmienił postanowienie Sądu Rejonowego na niekorzyść wnioskodawców składających apelację. Należy podkreślić, że Sąd Okręgowy nie zmienił ustaleń faktycznych poczynionych przez sąd pierwszej instancji. Ustalonym faktom nadał jednak odmienne znaczenie prawne. W szczególności uznał, iż w sprawie tej nie może znaleźć zastosowania art. 176 Kodeksu cywilnego pozwalający na doliczenie do czasu zasiedzenia okresu posiadania poprzednika.

W opinii Rzecznika zaistniała w sprawie sytuacja procesowa doprowadziła do naruszenia art. 45 Konstytucji w związku z art. 78 i 176 § 2 Konstytucji. Podstawowym uzasadnieniem wprowadzenia

zakazu *reformationis in peius* jest konieczność zapewnienia stronie skarżącej swobodnego zrealizowania konstytucyjnego uprawnienia do rozpatrzenia sprawy przez co najmniej dwie instancje sądowe. To z kolei ma prowadzić do prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy. Przy takich założeniach *zakaz reformationis in peius* należy potraktować jako jedną z ważniejszych instytucji zapewniających pełną realizację prawa do sądu w kształcie przewidzianym przez przepisy ustrojowe.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie kasacji wniesionych przez Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-541002-II/06 z dnia 16 listopada 2006 r. – kasacja na rzecz Antoniego A. od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego zmieniającego wyrok Sądu Powiatowego (Informacja 10-12/2006, str. 95).
Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 7.02.2007 r., sygn. akt V KK 413/06).

RPO-539599-II/06 z dnia 15 grudnia 2006 r. – kasacja od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego z 1986 r., na rzecz oskarżonego (Informacja 10-12/2006, str. 98).
Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 20.07.2007 r., sygn. akt III KK 486/06).

RPO-544637-II/06 z dnia 13 lutego 2007 r. – kasacja na rzecz Wojciecha S. od wyroku Sądu Okręgowego utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego (Informacja 1-3/2007, str. 92).
Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 10.07.2007 r., sygn. akt III KK 48/07).

RPO-544884-II/06 z dnia 22 marca 2007 r. – kasacja na rzecz Jacka J. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego (Informacja 1-3/2007, str. 93).
Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 3.08.2007 r., sygn. akt III KK 104/07).

RPO-548103-II/07 z dnia 20 kwietnia 2007 r. – kasacja na rzecz Mieczysława D. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego (Informacja 4-6/2007, str. 81).
Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 3.07.2007 r., sygn. akt III KK 144/07).

RPO-538802-II/06 z dnia 14 maja 2007 r. – kasacja od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego na rzecz Grzegorza Z. (Informacja 4-6/2007, str. 81).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 28.06.2007 r., sygn. akt III KK 179/07)

RPO-547576-II/06 z dnia 23 maja 2007 r. - kasacja na rzecz Tadeusza K. od wyroku Sądu Okręgowego, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego (Informacja 4-6, str. 83).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 22.08.2007 r., sygn. akt III KK 197/07).

RPO-557255-II/07 z dnia 5 czerwca 2007 r. – kasacja na rzecz Jerzego S. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego (Informacja 4-6/2007, str. 83).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 12.07.2007 r., sygn. akt IV KK 219/07).

RPO-554253-II/07 z dnia 15 czerwca 2007 r. – kasacja na rzecz Łukasza B. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego (Informacja 4-6/2007, str. 84).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 30.07.2007, sygn. akt II KK 168/07).

RPO-556041-II/07 z dnia 22 czerwca 2007 r. – kasacja na rzecz Jana D. od prawomocnego wyroku Sądu Najwyższego – Izby Wojskowej z dnia 6.04.1982 r. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Śląskiego Okręgu Wojskowego z dnia 15.02.1982 r (Informacja 4-6/2007, str. 85).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 24.08.2007 r., sygn. akt WK 15/07).

IV. PYTANIA PRAWNE DO SĄDU NAJWYŻSZEGO

Sąd Najwyższy podjął następujące uchwały w sprawie pytań prawnych wniesionych przez Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-544926-V/06 z dnia 23 listopada 2006 r. – wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie dostępu do sądu w sprawach dotyczących ostatecznych rozstrzygnięć organów Fundacji „Polsko-Niemieckie Pojednanie" w przedmiocie przyznania świadczenia pieniężnego ofiarom represji nazistowskich (Informacja 10-12/2006, str. 106).

Wniosek uwzględniony (uchwała z dnia 27.06.2007 r., sygn. akt III CZP 152/06). Sąd Najwyższy podjął następującą uchwałę: Dopuszczalna jest droga sądowa w sprawie, w której powód - ze względu na niekorzystne dla niego rozstrzygnięcie Fundacji „Polsko-Niemieckie Pojednanie" – dochodzi świadczenia pieniężnego z tytułu represji nazistowskich.

RPO-531042-VIII/06 z dnia 9 stycznia 2007 r. – wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie przeprowadzania egzaminów maturalnych przez nauczycieli (Informacja 1-3/2007, str. 97).

Wniosek uwzględniony (uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 22.03.2007 r., sygn. akt III PZP 1/07). Sąd Najwyższy podjął następującą uchwałę: Uczestnictwo nauczyciela w przeprowadzeniu egzaminu maturalnego stanowi realizację zajęć dydaktycznych w rozumieniu art. 42 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, a zatem odpłatną pracę, która może być powierzona w celu realizacji programu nauczania w godzinach ponadwymiarowych (art. 35 ust. 1 i 2 Karty Nauczyciela).

V. SKARGI DO WOJEWÓDZKICH SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH, SKARGI KASACYJNE DO NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO ORAZ PRZYSTĄPIENIA DO POSTĘPOWAŃ PRZED ORGANAMI ADMINISTRACJI

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował następujące skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych:

RPO-561653-XI/07 z dnia 13 lipca 2007 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach na decyzję Prezydenta Miasta przyznającą zaliczkę alimentacyjną do wysokości świadczenia alimentacyjnego, a nie w zwiększonej wysokości.

Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji w całości, z uwagi na naruszenie art. 8 ust. 2 pkt 2 ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej. Zastosowana przez organy administracji publicznej wykładnia prawa materialnego prowadzi do nierówności i dyskryminacji rodzin wielodzietnych.

RPO-552094-I/07 z dnia 2 sierpnia 2007 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na postanowienie Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych z dnia 29.06.2007 r. utrzymujące w mocy zaskarżone przez Rzecznika Praw Obywatelskich postanowienie Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych z dnia 30.04.2007 r. o przekazaniu Rzecznikowi – jako organowi właściwemu do merytorycznego rozpoznania – sprawy zamieszczenia w treści Raportu o WSI informacji mogących stanowić dane wrażliwe w rozumieniu art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych.

Rzecznik, na podstawie art. 21 ust. 2 ustawy o ochronie danych osobowych oraz art. 8, art. 50 § 1 i art. 53 § 1 ustawy z dnia 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi w związku z art. 14 pkt 6 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, zarzucił wskazanemu wyżej postanowieniu GIODO naruszenie art. 65 § 1 k.p.a. poprzez przekazanie sprawy do rozpoznania, pomimo właściwości organu przekazującego, dodatkowo, poprzez przekazanie sprawy do

rozpoznania instytucji, która nie jest organem w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego.

Rzecznik wniósł o uchylenie postanowienia Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych z dnia 29.06.2007 r. oraz poprzedzającego go postanowienia z dnia 30.04.2007 r. w przedmiocie przekazania sprawy według właściwości.

RPO-557211-IV/07 z dnia 3 września 2007 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na decyzję Ministra Środowiska z dnia 9.03.2007 r. zmieniającą decyzję Ministra Środowiska z dnia 20.02.2007 r. zezwalającą na płoszenie oraz niszczenie siedlisk i ostoi wymienionych w decyzji gatunków ptaków objętych ochroną ścisłą podczas budowy obwodnicy Augustowa w ciągu drogi krajowej Nr 8, w terminie od dnia 1 marca do dnia 31 lipca każdego roku obowiązywania zezwolenia.

Rzecznik zarzucił zaskarżonej decyzji naruszenie art. 56 ust. 7 pkt 5 ustawy z dnia 16.04.2004 r. o ochronie przyrody poprzez niespełnienie przesłanki warunkującej wydanie przedmiotowego zezwolenia; art. 6 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez wydanie decyzji zawierającej braki w treści rozstrzygnięcia oraz art. 7 w związku z art. 80 Kodeksu postępowania administracyjnego, poprzez zaniechanie podjęcia wszelkich kroków niezbędnych do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji.

Rzecznik wniósł ponadto o stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnej:

RPO-555585-X/07 z dnia 30 lipca 2007 r. – sprzeciw Rzecznika Praw Obywatelskich wniesiony do Prezesa Urzędu do spraw Repatriacji i Cudzoziemców od decyzji Wojewody Mazowieckiego z dnia 18.10.2005 r. w sprawie odmowy udzielenia obywatelce Mongolii zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium RP.

W związku z rażącym naruszeniem art. 6, 7 i 11 oraz 107 § 3 Kodeksu postępowania administracyjnego, Rzecznik wniósł o stwierdzenie nieważności przedmiotowej decyzji.

Uzasadniając decyzję Wojewoda Mazowiecki ograniczył się do przypomnienia treści art. 53 ust. 3 pkt 1 ustawy o cudzoziemcach oraz wskazania, iż pobyt cudzoziemki na terytorium RP związany jest integralnie z pobytem jej męża, któremu odmówiono zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony.

W ocenie Rzecznika uzasadnienie decyzji nie odpowiada wymogom określonym w art. 107 § 3 k.p.a. Zgodnie z tym przepisem, uzasadnienie decyzji administracyjnej powinno wskazywać fakty i dowody, które legły u podstaw decyzji oraz wyjaśniać jej podstawę prawną, z przytoczeniem przepisów prawa. Wojewoda Mazowiecki wydając decyzję bez należytego uzasadnienia, naruszył zasadę przekonywania (art. 11 k.p.a.) zgodnie z którą, organ administracji publicznej obowiązany jest do zachowania należytej staranności w motywowaniu podejmowanych rozstrzygnięć. Brak odpowiedniego uzasadnienia decyzji wiąże się także z naruszeniem zasady praworządności (art. 6 i 7 k.p.a.) nakazującej organom administracji publicznej działać wyłącznie na podstawie przepisów prawa.

Na marginesie należy zauważyć, że Wojewoda Mazowiecki w dniu 23.04.2007 r. ostatecznie udzielił mężowi cudzoziemki zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, do dnia 29.02.2008 r. Podobne decyzje wydano wobec małoletnich dzieci cudzoziemki.

Wojewódzkie Sądy Administracyjne wydały następujące orzeczenia w sprawach skarg wniesionych przez Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-466742-V/04 z dnia 15 listopada 2006 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na pkt 1 podrozdziału „Zasady ustalania wysokości stawek czynszu" w rozdz. IV załącznika do uchwały Rady Miasta Józefowa z dnia 29.09.2003 r. w sprawie programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Józefowa na lata 2004 -2008 (Informacja 10-12/2006, str. 108).

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 30.08.2007 r., sygn. akt II SA/Wa 2400/06).

RPO-537753-IV/06 z dnia 13 lutego 2007 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na decyzję Ministra Środowiska z dnia 2.02.2007 r. zmieniającą decyzję Wojewody Podlaskiego z dnia 18.10.2006 r. o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia polegającego na budowie obwodnicy Augustowa w ciągu drogi krajowej Nr 8 na obszarze gmin Nowinka, Augustów, miasto Augustów (Informacja 1-3/2007, str. 100).

Skarga oddalona (postanowienie z dnia 31.07.2007 r., sygn. akt IV SA/Wa 1167/07). Wojewódzki Sąd Administracyjny odmówił wstrzymania wykonania zaskarżonej decyzji. Zdaniem Sądu zaskarżona decyzja w żaden sposób nie upoważnia inwestora do rozpoczęcia in-

westycji. Przedmiotowe rozstrzygnięcie zostało wydane w toku postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć, uregulowanego w art. 46-57 ustawy – Prawo ochrony środowiska, obligatoryjnego dla wydania decyzji o środowiskowych uregulowaniach. Dopiero ta decyzja będzie upoważniała inwestora do wystąpienia o uzyskanie pozwolenia na budowę.

RPO-553717-XI/07 z dnia 16 kwietnia 2007 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego odmawiającą przyznania pani Dorocie C. zasiłku pielęgnacyjnego z tytułu niepełnosprawności dla dziecka poniżej 16 roku życia (Informacja 4-6/2007, str. 93).

Postępowanie umorzone ze względu na uwzględnienie skargi w całości przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze (postanowienie z dnia 20.08.2007 r., sygn. akt IV SA/Gl 564/07).

RPO-482929-X/04 z dnia 19 kwietnia 2007 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu na uchwałę Nr XVIII/204/2000 Rady Miasta Gniezna z dnia 16.06.2000 r. w sprawie ustalenia opłat za parkowanie pojazdów w Strefie Ograniczonego Postoju w Gnieźnie (Informacja 4-6/2007, str. 93).

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 19.07.2007 r., sygn. akt IV SA/Po 383/07).

RPO-557211-IV/07 z dnia 22 czerwca 2007 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na decyzję Ministra Środowiska z dnia 20.02.2007 r. zezwalającą na płoszenie oraz niszczenie siedlisk i ostoi objętych ścisłą ochroną gatunków ptaków podczas budowy obwodnicy Augustowa, w terminie od dnia 1 marca do dnia 31 lipca każdego roku obowiązywania zezwolenia (Informacja 4-6/2007, str. 95).

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 5.09.2007 r., sygn. akt IV SA/Wa 1394/07) z powodu cofnięcia skargi przez Rzecznika Praw Obywatelskich.

Naczelny Sąd Administracyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg kasacyjnych wniesionych przez Rzecznika Praw Obywatelskich oraz w sprawie skarg kasacyjnych, do których Rzecznik przystąpił:

RPO-525982-IV/06 z dnia 8 marca 2006 r. – skarga kasacyjna od postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kra-

kowie odrzucającego skargę na uchwałę Rady Gminy w przedmiocie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Informacja 1-3/2006, str. 88).

Skarga kasacyjna uwzględniona (postanowienie z dnia 21.05.2007 r., sygn. akt II OSK 1073/06).

RPO-526374-IV/06 z dnia 9 marca 2006 r. – skarga kasacyjna od postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie odrzucającego skargę na uchwałę Rady Gminy w przedmiocie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Informacja 1-3/2006, str. 89).

Skarga kasacyjna uwzględniona (postanowienie z dnia 21.05.2007 r., sygn. akt II OSK 986/06).

RPO-528661-IV/06 z dnia 10 kwietnia 2006 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie oddalającego skargę na decyzję Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego w przedmiocie odmowy stwierdzenia nieważności decyzji nakazującej doprowadzenie do poprzedniego stanu użytkowania poddasza (Informacja 4-6/2006, str. 87).

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 14.08.2007 r., sygn. akt VII SA/Wa 1099/07).

RPO-529523-I/06 z dnia 10 maja 2007 r. – przystąpienie do postępowania ze skargi kasacyjnej Ministra Sprawiedliwości od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w sprawie Małgorzaty K. w przedmiocie wpisu na listę aplikantów radcowskich (Informacja 4-6/2007, str. 96).

Skarga odrzucona (postanowienie z dnia 24.05.2007 r., sygn. akt II GSK 8/07).

Organy administracji wydały następujące decyzje w postępowaniach, do których przystąpił Rzecznik Praw Obywatelskich:

RPO-537753-IV/06 z dnia 21 lutego 2007 r. – odwołanie do Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego od decyzji Wojewody Podlaskiego z dnia 9.02.2007 r. zatwierdzającej projekt zagospodarowania terenu kompensacji przyrodniczej oraz zatwierdzającej projekt budowlany i udzielającej Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad – Oddziałowi w Białymstoku pozwolenia na budowę obwodnicy Augustowa w ciągu drogi krajowej Nr 8 (Informacja 1-3/2007, str. 103).

Odwołanie częściowo uwzględnione (decyzja Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego z dnia 21.05.2007 r.). Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego uchylił zaskarżoną decyzję w części dotyczącej nadania jej rygoru natychmiastowej wykonalności i w tej części umorzył postępowanie organu pierwszej instancji. W pozostałej części utrzymał zaskarżoną decyzję w mocy.

VI. WNIOSKI DO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO. ZGŁOSZENIA UDZIAŁU W POSTĘPOWANIACH W SPRAWIE SKARG KONSTYTUCYJNYCH

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował następujące wnioski do Trybunału Konstytucyjnego:

RPO-559114-X/07 z dnia 4 lipca 2007 r. – w sprawie braku wytycznych dla szczegółowego uregulowania w akcie wykonawczym sposobu odbywania specjalizacji przez lekarzy i lekarzy dentystów (sygn. akt K 31/07).

Rzecznik wniósł o stwierdzenie niezgodności art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 5.12.1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty w zakresie, w jakim przepis ten zawiera upoważnienie dla ministra właściwego do spraw zdrowia do określenia w drodze rozporządzenia, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Lekarskiej i Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, sposobu odbywania specjalizacji, sposobu i trybu składania egzaminu państwowego z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP.

Zaskarżony przepis nie zawiera wytycznych i wskazówek co do kierunków uregulowania sposobu odbywania specjalizacji, sposobu i trybu składania egzaminu państwowego. Wytycznych takich nie zawierają również inne przepisy ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty. Upoważnienie zawarte w zaskarżonym przepisie ma zatem charakter blankietowy. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że niedopuszczalne jest takie sformułowanie upoważnienia, które w istocie upoważnia nie do wydania rozporządzenia w celu wykonania ustawy, lecz do samodzielnego uregulowania całego kompleksu zagadnień, co do których w tekście ustawy nie ma żadnych bezpośrednich unormowań czy wskazówek. Ustawowe upoważnienie do wydania rozporządzenia nie może mieć charakteru blankietowego i nie może pozostawiać upoważnionemu prawodawcy zbyt daleko idącej swobody w kształtowaniu merytorycznych treści rozporządzenia.

RPO-550274-I/07 z dnia 12 lipca 2007 r. – w sprawie wyłączenia możliwości odwołania się do sądu administracyjnego w sprawach

z zakresu ubiegania się o dofinansowanie projektu ze środków funduszy europejskich (sygn. akt K 32/07).

Rzecznik wniósł o stwierdzenie, że art. 37 ustawy z dnia 6.12.2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i art. 184 Konstytucji w zakresie, w jakim wyłącza zastosowanie przepisów dotyczących postępowania sądowoadministracyjnego do procedury ubiegania się oraz udzielania dofinansowania ze środków pochodzących z budżetu państwa lub ze środków zagranicznych.

Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju zawiera podstawowe reguły odnoszące się do rozdziału funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. W uzasadnieniu projektu ustawy stwierdzono, że wyłączenie zastosowania Kodeksu postępowania administracyjnego i przepisów dotyczących postępowania sądowo-administracyjnego ma zapobiec występowaniu dodatkowych opóźnień, które mogłyby spowodować zahamowanie absorpcji środków z funduszy strukturalnych UE.

Biorąc pod uwagę publicznoprawny charakter postępowania i samego aktu o przyznaniu lub odmowie przyznania dofinansowania, wyłączenie przepisów dotyczących postępowania przed sądami administracyjnymi skutkuje sytuacją, w której podmioty biorące udział w tym postępowaniu nie mają możliwości skutecznego poszukiwania ochrony sądowej w przypadku ewentualnych naruszeń ich praw w tym postępowaniu. Taka sytuacja stoi w sprzeczności z konstytucyjnym prawem do sądu.

RPO-518983-VIII/05 z dnia 13 lipca 2007 r. – w sprawie zasad ustanawiania obrońcy w postępowaniu dyscyplinarnym wobec pracownika mianowanego NIK oraz w sprawie możliwości wcześniejszego rozwiązania stosunku pracy w drodze wypowiedzenia z pracownikiem mianowanym NIK – kobietą (sygn. akt K 33/07).

Rzecznik wniósł o stwierdzenie niezgodności art. 89 ust. 5 ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz o stwierdzenie niezgodności art. 93 ust. 2 pkt 1 ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli w zakresie, w jakim stwarza podstawę do rozwiązania stosunku pracy w drodze wypowiedzenia z pracownikiem mianowanym – kobietą, wcześniej niż z pracownikiem mianowanym – mężczyzną, z art. 32 i 33 Konstytucji RP.

Ustawa o Najwyższej Izbie Kontroli reguluje m.in. odpowiedzialność dyscyplinarną pracowników mianowanych. Zaskarżony przepis art. 89 ust. 5 tej ustawy stanowi, że obwiniony może ustanowić obrońcę tylko spośród pracowników mianowanych NIK. Zdaniem Rzecz-

nika przyjęta regulacja uniemożliwia obwinionemu realizację prawa do obrony, ponieważ pozbawia pracownika mianowanego NIK uprawienia do ustanowienia w postępowaniu dyscyplinarnym fachowego obrońcy (adwokata lub radcy prawnego).

Rzecznik zaskarżył również art. 93 ust. 2 pkt 1 ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli stanowiący, że stosunek pracy z pracownikiem mianowanym można rozwiązać za wypowiedzeniem w razie osiągnięcia wieku i stażu pracy wymaganych do nabycia prawa do emerytury na podstawie przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników. Zdaniem Rzecznika przepis ten narusza konstytucyjną zasadę równości oraz zasadę równych praw kobiet i mężczyzn. Niższy (przymusowy) wiek emerytalny staje się czynnikiem dyskryminującym kobiety w stosunku do mężczyzn o takim samym statusie zawodowym.

RPO-565914-VI/07 z dnia 10 sierpnia 2007 r. – w sprawie niekonstytucyjnego ograniczenia odpowiedzialności kontraktowej przewoźnika (sygn. akt K 37/07).

Rzecznik wniósł o stwierdzenie niezgodności art. 62 ust. 2 ustawy – Prawo przewozowe z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 76 Konstytucji RP.

Do Rzecznika nadchodzą skargi od osób, którym na skutek opóźnień w kursowaniu pociągów została wyrządzona szkoda. Osoby te wskazują na bariery, jakie napotykają usiłując dochodzić należnego im odszkodowania. W rezultacie poniesiony przez nie uszczerbek majątkowy wynikający z nienależnego wykonania zobowiązania przez przewoźnika z reguły nie jest im rekompensowany. Dokonana przez Rzecznika analiza obowiązujących przepisów potwierdza, iż w zakresie odpowiedzialności kontraktowej pozycja przewoźników została ukształtowana przez ustawodawcę w sposób uprzywilejowany.

W myśl art. 62 ust. 2 Prawa przewozowego przewoźnik odpowiada za szkodę, jaką poniósł podróżny wskutek opóźnionego przyjazdu lub odwołania regularnie kursującego środka transportowego, jeżeli szkoda wynikła z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa przewoźnika. Rozwiązanie zawarte w zaskarżonym przepisie przewiduje dwa istotne odstępstwa od ogólnych zasad odpowiedzialności kontraktowej: ogranicza odpowiedzialność dłużnika tylko do granic rażącego niedbalstwa, a po drugie przerzuca na wierzyciela ciężar dowodu, iż wyrządzona mu szkoda wynikła z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa. Zdaniem Rzecznika w omawianym przypadku nie zachodziła konieczność ograniczenia, w stosunku do standardów obrotu powszechnego, ochrony praw majątkowych konsumentów.

RPO-554470-II/07 z dnia 16 sierpnia 2007 r. – w sprawie braku sądowej kontroli postanowienia prokuratora dotyczącego przeszukania i zatrzymania rzeczy, wydanego w postępowaniu przygotowawczym (sygn. akt K 38/07).

Rzecznik wniósł o stwierdzenie niezgodności art. 236 § 2 ustawy – Kodeks postępowania karnego z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP.

Do Rzecznika kierowane są skargi kwestionujące prawidłowość i zgodność z prawem dokonywanych przez prokuratora albo na jego polecenie przez Policję, przeszukań pomieszczeń. Na tle tych spraw ujawnił się problem braku zewnętrznej kontroli rozstrzygnięć wydawanych w tym zakresie przez organy prokuratury.

Zgodnie z ogólną zasadą określoną w art. 465 § 2 k.p.k., na postanowienie prokuratora przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy, chyba że ustawa stanowi inaczej. Wyjątek taki zawiera art. 236 § 2 k.p.k. stanowiąc, iż zażalenie na postanowienie dotyczące przeszukania i zatrzymania rzeczy oraz na postanowienie w przedmiocie dowodów rzeczowych, a także na inne czynności prokuratora w toku postępowania przygotowawczego, rozpoznaje prokurator nadrzędny. Oznacza to, że na postanowienie prokuratora dotyczące przeszukania i zatrzymania rzeczy nie przysługuje osobom, których prawa zostały naruszone w toku postępowania przygotowawczego, zażalenie do sądu.

Przeszukanie jest środkiem przymusu bezpośrednio ingerującym w sferę chronionej konstytucyjnie nietykalności osobistej, w jego ramach bowiem jest dopuszczalne przeszukanie osoby. Czynność przeszukania w sposób oczywisty wkracza także w sferę prawa do prywatności oraz nienaruszalność mieszkania. W omawianym zakresie zainteresowane osoby zostały pozbawione prawa uruchomienia procedury przez sądem w sprawach o zasadniczym znaczeniu z punktu widzenia ochrony praw jednostki w demokratycznym państwie prawnym.

RPO-554612-II/07 z dnia 7 września 2007 r. – w sprawie zasad publikowania przez redaktora naczelnego sprostowania lub odpowiedzi (sygn. akt K 41/07).

Rzecznik wniósł o stwierdzenie, że art. 46 ust. 1 w związku z art. 31, 32 ust. 1-6 oraz art. 33 ust. 1 ustawy – Prawo prasowe jest niezgodny z art. 2 i art. 42 ust. 1 Konstytucji RP przez to, że nie definiując pojęcia sprostowania i odpowiedzi oraz nie precyzując okoliczności, w których redaktor naczelny ma obowiązek odmowy opublikowania sprostowania lub odpowiedzi, przewiduje sankcję karną za odmowę

opublikowania odpowiedzi lub sprostowania bądź też opublikowanie takiego sprostowania lub odpowiedzi wbrew warunkom określonym w ustawie.

RPO-548840-II/07 z dnia 19 września 2007 r. – w sprawie zasad udostępniania akt sprawy w trakcie postępowania przygotowawczego (sygn. akt K 42/07).

Rzecznik wniósł o stwierdzenie niezgodności art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego z zasadą przyzwoitej legislacji wynikającą z art. 2 Konstytucji RP oraz z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Do Rzecznika nadchodzą skargi od osób podejrzanych i ich obrońców dotyczące zasad udostępniania im w trakcie postępowania przygotowawczego akt sprawy. Kwestia ta nabiera szczególnego znaczenia w sprawach karnych, w toku których chodzi o stosowanie i przedłużanie aresztu tymczasowego. Skarżący wskazują, że w tym przypadku brak dostępu do akt bądź przynajmniej części materiału zgromadzonego w toku postępowania przygotowawczego, uniemożliwia im skuteczną obronę.

W świetle art. 156 § 5 k.p.k. realizacja dostępu do akt podejrzanego (jego obrońcy) jest możliwa wyłącznie za zgodą prowadzącego postępowanie przygotowawcze. Ustawodawca nie określił jednak przesłanek, którymi powinien kierować się organ podejmujący decyzję w sprawie zgody na udostępnienie akt. Prawo do obrony nie ma charakteru absolutnego, jednakże jego ograniczenia powinny pozostawać w zgodzie z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Unormowanie ustawowe musi samodzielnie określać wszystkie podstawowe elementy ograniczenia danego prawa. Obecna treść art. 156 § 5 k.p.k. umożliwia dowolną interpretację przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze okoliczności decydujących o wyrażeniu zgody na udostępnienie podejrzanemu i jego obrońcy akt bądź określonych materiałów tego postępowania. Jest to niezgodne z zasadą przyzwoitej legislacji.

W sprawie wcześniej złożonego wniosku:

RPO-548579-VII/07 z dnia 24 kwietnia 2007 r. – w sprawie wykonywania tymczasowego aresztowania wobec kobiet w ciąży (sygn. akt K 24/07).

Po zapoznaniu się ze stanowiskami uczestników postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, Rzecznik postanowił rozszerzyć wniosek z dnia 24.04.2007 r. i poddać kontroli także art. 259 § 1 Kodeksu postępowania karnego.

Pismem procesowym z dnia 7.09.2007 r. Rzecznik wniósł o stwierdzenie niezgodności art. 259 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości odstąpienia od tymczasowego aresztowania w sytuacji, gdy jest ono stosowane wobec kobiety w ciąży, z art. 18 oraz art. 68 ust. 3 Konstytucji RP.

Przystąpienia do skarg konstytucyjnych:

RPO-559390-II/07 z 9 lipca 2007 r. – zgłoszenie udziału w sprawie skargi konstytucyjnej Jarosława M. dotyczącej przedłużania tymczasowego aresztowania (sygn. akt SK 17/07).

Rzecznik przedstawił następujące stanowisko: Art. 263 § 3 ustawy - Kodeks postępowania karnego rozumiany w ten sposób, iż do dwuletniego okresu maksymalnego stosowania tymczasowego aresztowania nie wlicza się okresów, gdy tymczasowo aresztowany równocześnie odbywa karę pozbawienia wolności orzeczoną w innej sprawie, a tym samym pozwalający w takiej sytuacji na przedłużenie stosowania tymczasowego aresztowania na okres powyżej dwóch lat przez sąd pierwszej instancji na zasadach ogólnych, jest niezgodny z art. 41 ust. 1 w związku z art. 2 oraz z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

RPO-559391-I/07 z dnia 12 lipca 2007 r. – zgłoszenie w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Zofii Sz. (zasady etyki lekarskiej a wolność słowa) (sygn. akt SK 16/07).

RPO-561326-VI/07 z dnia 6 sierpnia 2007 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej spółki KLINKMAR sp. z o.o., dotyczącej zasad uiszczania opłat sądowych od środka odwoławczego w sprawach gospodarczych (sygn. akt SK 20/07).

Rzecznik przedstawił następujące stanowisko: art. 130^2 § 4 w związku z art. 130^2 § 3 kodeksu postępowania cywilnego jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 78, art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.

Na mocy art. 130^2 § 4 w związku z art. 130^2 § 3 kodeksu postępowania cywilnego, nienależycie opłacone przez przedsiębiorcę pisma procesowe są zwracane, a środki zaskarżenia lub środki odwoławcze odrzucane – także wówczas, gdy przedsiębiorcy nie reprezentuje adwokat lub radca prawny. Przepis ten wyłącza w przypadku przedsiębiorcy ogólną zasadę uzupełniania pism procesowych na wezwanie przewodniczącego (art. 130 Kpc); wymogi profesjonalizmu stosowane wobec adwokatów, radców prawnych oraz przedsiębiorców są analogiczne. Tymczasem założenie, iż podmiot prowadzący działalność gospodarczą „porusza się" w ramach procesu cywilnego równie sprawnie, jak profesjonalny pełnomocnik, wy-

daje się nieuprawnione. Nadmierny formalizm unormowań oraz stosowanej przez sądy praktyki utrudnia dostęp do sądu i może uniemożliwić wniesienie uzasadnionego środka odwoławczego, to zaś może być postrzegane jako pozbawienie konstytucyjnego prawa do sądu.

RPO-564163-VII/07 z dnia 7 września 2007 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Jacka G. dotyczącej przeludnienia zakładów karnych i aresztów śledczych (sygn. akt SK 25/07).

Rzecznik przedstawił następujące stanowisko: art. 248 § 1 ustawy – Kodeks karny wykonawczy jest niezgodny z art. 41 ust. 4 i art. 40 Konstytucji RP.

Zgodnie z art. 110 § 2 k.k.w., powierzchnia w celi mieszkalnej przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m^2. Przepis ten odnosi się również do tymczasowo aresztowanego przebywającego w areszcie śledczym i ma charakter standardu minimum, jaki zapewnia się w zakresie warunków socjalnych uwięzienia. Kodeks karny wykonawczy w art. 248 § 1 zezwala jednak w szczególnie uzasadnionych wypadkach dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego na umieszczenie osadzonych, na czas określony, w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m^2. O takim umieszczeniu należy bezzwłocznie powiadomić sędziego penitencjarnego. Analiza tego przepisu daje podstawy do stwierdzenia, iż nie służy on realizacji celu, jaki przyjął ustawodawca dla jego wydania, ale w istocie, jak wykazuje kilkuletnia praktyka jego stosowania, buduje odrębny reżim prawny, który sankcjonuje chroniczne przeludnienie zakładów karnych i aresztów śledczych.

Wspomniana praktyka w sposób jednoznaczny wskazuje, że przewidziany art. 248 § 1 k.k.w. „szczególnie uzasadniony wypadek" uzasadniający odstąpienie od kodeksowych gwarancji zapewnienia minimalnej normy powierzchni stał się w istocie regułą. Przepis ten nie tylko eliminuje ustawową gwarancję z art. 110 § 2 k.k.w., ale jest sprzeczny z konstytucyjną zasadą humanitarnego traktowania osób pozbawionych wolności oraz z wyrażonym w art. 40 Konstytucji zakazem nieludzkiego lub poniżającego traktowania i karania.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie wniosków złożonych przez Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-489470-VI/04 z dnia 10 marca 2006 r. – w sprawie opodatkowania przychodów z kontraktów menedżerskich (Informacja 1-3/2006, str. 94).

Wniosek oddalony (wyrok z dnia 19.07.2007 r., sygn. akt K 11/06).

RPO-518786-XI/05 z dnia 19 września 2006 r. – w sprawie braku uprawnienia do zaliczki alimentacyjnej osoby uczącej się, która uzyskała wyrok sądu orzekający alimenty po osiągnięciu pełnoletności (Informacja 7-9/2006, str. 103).

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 9.07.2007 r., sygn. akt K 32/06) ze względu na zbędność orzekania. Zmianie uległ stan prawny, co spowodowało, że zarzuty sformułowane we wniosku Rzecznika straciły na aktualności. Ustawa z dnia 24.05.2007 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o podatku rolnym, która weszła w życie 6.07.2007 r., inaczej definiuje pojęcie „osoby uprawnionej".

RPO-542175-X/06 z dnia 12 października 2006 r. – w sprawie jednorazowych pożyczek od państwa dla zakładów pracy chronionej (Informacja 10-12/2006, str. 114).

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 12.07.2007 r., sygn. akt U 7/06).

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg konstytucyjnych, do których przystąpił Rzecznik Praw Obywatelskich:

RPO-535252-IV z dnia 11 sierpnia 2006 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie ze skargi konstytucyjnej Mirosława P. dotyczącej prawa do sądu - brak wymogu pisemnego uzasadnienia postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (Informacja 7-9/2006, str. 107).

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 26.06.2007 r., sygn. akt SK 48/06) ze względu na zbędność orzekania. Trybunał orzekł o niezgodności zaskarżonego przepisu w wyroku z dnia 30.05.2007 r. w sprawie o sygn. SK 68/06.

RPO-534539-IV/06 z dnia 11 sierpnia 2006 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Gerarda W. (sygn. akt SK 44/06) połączonej ze skargą spółki TELKONET Sp. z o.o. (sygn. akt SK 12/06) dotyczącej prawa do sądu - brak wymogu pisemnego uzasadnienia postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (Informacja 7-9/2006, str. 108).

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 18.07.2007 r., sygn. akt SK 12/06) ze względu na zbędność orzekania. Trybunał orzekł o niezgodności zaskarżonego przepisu w wyroku z dnia 30.05.2007 r. w sprawie o sygn. SK 68/06.

RPO-535175-IV/06 z dnia 18 sierpnia 2006 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej spółki „Loreco" Sp. z o.o. w zakresie, w jakim skarga ta obejmuje art. 398 (9) § 2 zdanie 2 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Informacja 7-9/2006, str. 108).

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 27.06.2007 r., sygn. akt SK 47/06) ze względu na zbędność orzekania. Trybunał orzekł o niezgodności zaskarżonego przepisu w wyroku z dnia 30.05.2007 r. w sprawie o sygn. SK 68/06.

RPO-535944-IV/06 z dnia 18 sierpnia 2006 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Anety M. w zakresie, w jakim skarga ta obejmuje art. 398 (9) § 2 zdanie 2 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Informacja 7-9/2006, str. 108).

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 18.07.2007 r., sygn. akt SK 55/06) ze względu na zbędność orzekania. Trybunał orzekł o niezgodności zaskarżonego przepisu w wyroku z dnia 30.05.2007 r. w sprawie o sygn. SK 68/06.

RPO-535401-II/06 z dnia 21 sierpnia 2006 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie połączonych skarg konstytucyjnych Zbigniewa O. i Hanny R. w sprawie poddania oskarżonego obserwacji psychiatrycznej w toku postępowania karnego (Informacja 7-9/2006, str. 108).

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 10.07.2007 r., sygn. akt SK 50/06).

RPO-537791-XI/06 z dnia 26 września 2006 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Mariusza K. dotyczącej uznania dziecka po jego śmierci (Informacja 7-9/2006, str. 110).

Skarga częściowo uwzględniona (wyrok z dnia 16.07.2007 r., sygn. akt SK 61/06).

RPO-540740-IV/06 z dnia 3 listopada 2006 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie ze skargi konstytucyjnej spółki Towarzystwo Powierniczo-Konsultingowe „Protor" Sp. z o.o. dotyczącej prawa do sądu - brak wymogu pisemnego uzasadnienia postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (Informacja 10-12/2006, str. 119).

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 17.07.2007 r., sygn. akt SK 69/06) ze względu na zbędność orzekania. Trybu-

nał orzekł o niezgodności zaskarżonego przepisu w wyroku z dnia 30.05.2007 r. w sprawie o sygn. SK 68/06.

RPO-543765-IV/06 z dnia 3 listopada 2006 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie ze skargi konstytucyjnej Stanisława D., Krystyny D. oraz Tadeusza D. dotyczącej prawa do sądu – brak wymogu pisemnego uzasadnienia postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (Informacja 10-12/2006, str. 119).

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 26.06.2007 r., sygn. akt SK 73/06) ze względu na zbędność orzekania. Trybunał orzekł o niezgodności zaskarżonego przepisu w wyroku z dnia 30.05.2007 r. w sprawie o sygn. SK 68/06.

RPO-548544-IV/07 z dnia 1 marca 2007 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu ze skargi konstytucyjnej Spółki AR-GIPS Sp. z o.o. dotyczącej braku wymogu pisemnego uzasadnienia postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej – ograniczenie prawa do sądu (Informacja 1-3/2007, str. 110).

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 03.07.2007 r., sygn. akt SK 1/07) ze względu na zbędność orzekania. Trybunał orzekł o niezgodności zaskarżonego przepisu w wyroku z dnia 30.05.2007 r. w sprawie o sygn. SK 68/06.

RPO-544411-IV/06 z dnia 1 marca 2007 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu ze skargi konstytucyjnej Bożeny K. dotyczącej braku wymogu pisemnego uzasadnienia postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej – ograniczenie prawa do sądu (Informacja 1-3/2007, str. 110).

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 26.06.2007 r., sygn. akt SK 2/07) ze względu na zbędność orzekania. Trybunał orzekł o niezgodności zaskarżonego przepisu w wyroku z dnia 30.05.2007 r. w sprawie o sygn. SK 68/06.

VII. OPINIE I STANOWISKA RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do:

1. Prezydenta RP, Prezesa Rady Ministrów (RPO-563616-X/07) z dnia 16 lipca 2007 r. – w sprawie reformy systemu ochrony zdrowia.

W wystąpieniu przedstawiono działania powołanego przy Rzeczniku Praw Obywatelskich w lipcu 2006 r. Zespołu eksperckiego ds. reformy systemu ochrony zdrowia, którego zadaniem było przygotowanie propozycji założeń optymalnego systemu ochrony zdrowia.

W dniach 3 i 10 lipca 2007 r. w Biurze Rzecznika odbyły się publiczne debaty połączone z konferencjami prasowymi, podczas których zaprezentowano założenia postulowanego systemu ochrony zdrowia, wypracowane przez ekspertów. Trzecia część debaty, poprzedzona rozmowami z zainteresowanymi projektem środowiskami, nastąpi we wrześniu 2007 r.

2. Ministra Sprawiedliwości (RPO-563501-I/07) z dnia 17 lipca 2007 r. – w sprawie projektu ustawy o licencjach prawniczych.

Rzecznik przekazał opinię o nadesłanym projekcie, w której stwierdził, że projektowany system pomocy prawnej w swych założeniach powinien uwzględniać stanowisko Trybunału Konstytucyjnego wyrażone w orzeczeniach z dnia 19.04.2006 r. (sygn. akt K 6/06) oraz z dnia 8.11.2006 r. (sygn. akt K 30/06).

3. Ministra Zdrowia, Dyrektora Centrum Organizacyjno-Koordynacyjnego ds. Transplantacji „POLTRANSPLANT" (RPO-564471-X/07) z dnia 22 lipca 2007 r. – w sprawie przeszczepu organów.

Telewizja holenderska wyemitowała program „Wielki dawca", którego istotą była rywalizacja osób oczekujących na przeszczep (role te powierzono aktorom) o względy potencjalnego dawcy organu. Bez wątpienia, program ten jest bardzo kontrowersyjny z etycznego punktu widzenia, wywołał też ożywione dyskusje. Jednakże po jego emisji nastąpił radykalny wzrost liczby zgłoszeń – deklaracji potencjalnych

dawców oferujących oddanie swych organów do przeszczepów. Mając na względzie te bardzo pozytywne następstwa programu Rzecznik zastanawia się, czy emisja tego programu w polskiej wersji, nie wywołałaby podobnych reakcji, z pożytkiem dla chorych oczekujących na przeszczep organu dla ratowania życia. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

4. Prezesa Rady Ministrów (RPO-564376-X/07) z dnia 27 lipca 2007 r. – w sprawie działań podejmowanych przez organy administracji publicznej szczebla gminnego, powiatowego i wojewódzkiego na rzecz pomocy mieszkańcom terenów objętych skutkami „trąby powietrznej".

Rzecznik przekazał Prezesowi Rady Ministrów notatkę z badań terenowych w tej sprawie.

5. Polskiej Agencji Prasowej (RPO-567417-X/07) z dnia 29 sierpnia 2007 r. – w sprawie akcji strajkowej w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Radomiu i protestu pacjentów szpitala.

Rzecznik, w związku z sygnałami środków masowej informacji o eskalacji akcji strajkowej w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Radomiu i proteście pacjentów szpitala, dnia 28.08.2007 r. skierował swych przedstawicieli w celu zapoznania się na miejscu z sytuacją.

Akcja strajkowa lekarzy rozpoczęta w dniu 21.05.2007 r., do dnia wizyty przedstawicieli Rzecznika realizowana była w formie „ostrego dyżuru". Chorzy przyjmowani byli na oddziały szpitalne wyłącznie w stanie zagrożenia dla życia i zdrowia, nie były natomiast realizowane planowane zabiegi. Nie działała większość przyszpitalnych poradni i pracowni specjalistycznych.

Prowadzona w szpitalu akcja strajkowa powodowała poważne ograniczenie dostępności pacjentów do świadczeń medycznych. Wywołało to spontaniczną reakcję grupy pacjentów, którym strajkujący lekarze odmówili udzielenia takich świadczeń. W dniu 13.08.2007 r. zawiązał się Społeczny Komitet Praw Pacjenta, zaś 21.08.2007 r. kilkoro członków tego Komitetu podjęło „strajk okupacyjny" w hallu szpitala.

Przewodniczącego szpitalnej organizacji OZZL poinformowano o głębokim zaniepokojeniu Rzecznika przedłużającą się akcją strajkową, ostro godzącą w prawo obywateli do ochrony zdrowia oraz prawa pacjentów. Przekazano apel Rzecznika do protestujących lekarzy o powstrzymanie się od działań rzutujących na bezpieczeństwo zdrowotne obywateli.

W dniu 29.08.2007 r. doszło do pertraktacji między Komitetem Strajkowym a Dyrekcją Szpitala, podczas których uzgodniono, że protest le-

karzy kontynuowany będzie w formie oflagowania obiektów szpitalnych oraz informowania pacjentów o sytuacji i żądaniach lekarzy.

6. Polskiej Agencji Prasowej (RPO-566243-X/07) z dnia 4 września 2007 r. – w sprawie sytuacji na granicy państwowej między Rzeczpospolitą Polską a Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, Białorusią i Ukrainą.

Warunki przekraczania granicy państwowej między Rzeczpospolitą Polską a Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, Białorusią i Ukrainą urągają nieraz ludzkiej godności, są nie do pogodzenia z prawami człowieka i dobrymi obyczajami obowiązującymi w stosunkach między cywilizowanymi państwami. Na niektórych przejściach granicznych występują zjawiska patologiczne, dotykające zarówno obywateli Rzeczypospolitej Polskiej jak i państw sąsiednich. Podróżni skarżą się na działania o charakterze korupcyjnym. W okolicach przejść granicznych zauważalna jest aktywność zorganizowanych grup przestępczych. Potwierdzają to obserwacje pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w czasie wizytacji poszczególnych przejść granicznych.

Od dnia 1.01.2008 r. Polska znajdzie się w strefie Schengen, zaś granica z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, Białorusią i Ukrainą stanie się zewnętrzną granicą strefy, a więc granicą o szczególnie zaostrzonych rygorach kontroli. W związku z tym należy brać pod uwagę ewentualność nasilenia się negatywnych nastrojów podróżnych spoza Unii Europejskiej na tle tych zaostrzeń.

Mając powyższe na względzie, Rzecznik Praw Obywatelskich zaproponował Pełnomocnikowi Rady Najwyższej Ukrainy ds. Praw Człowieka podjęcie wspólnych działań, zmierzających do podnoszenia standardów obsługi podróżnych na przejściach granicznych między Polską a Ukrainą. Współpracę zainaugurowała wspólna wizytacja ombudsmanów obydwu krajów drogowego przejścia granicznego między Polską a Ukrainą w Medyce, w dniu 6.09.2007 r.

Ponadto Rzecznik wydał oświadczenie (RPO-569320-I/07) z dnia 14 września 2007 r. - w sprawie sądowego zakazu wypowiedzi dla prof. Andrzeja Zybertowicza.

W związku z wydanym w dniu 7.09.2007 r. przez sąd w Toruniu zakazem wypowiadania się przez prof. Andrzeja Zybertowicza na temat związków Telewizji Polsat ze służbami specjalnymi, Rzecznik przypomniał, że w dniu 27.02.2007 r. złożył do Trybunału Konstytucyjnego

wniosek o stwierdzenie niezgodności art. 755 § 2 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego z art. 14 oraz 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

W uzasadnieniu wniosku Rzecznik stwierdził m.in., że „konsekwencją zastosowania art. 755 § 2 k.p.c. jest wydanie orzeczenia sądowego zakazującego publikacji na czas trwania postępowania sądowego o określonych osobach, których działalność z racji ich roli i sprawowanych w społeczeństwie funkcji znajduje się w centrum zainteresowania opinii publicznej. Orzeczenie takie, znajdujące swą podstawę prawną w kwestionowanym przepisie, stanowi niewątpliwie ingerencję w konstytucyjne prawo do wolności słowa i godzi w ustrojową zasadę wolności prasy".

Sprawa negatywnych aspektów ustawowego zakazu publikacji dotyczy nie tylko dziennikarzy, ale także naukowców i wszystkich innych obywateli Rzeczypospolitej. Zakaz głoszenia swoich poglądów stanowi zatem naruszenie fundamentalnych konstytucyjnych praw obywatelskich.

VIII. REAKCJE NA WCZEŚNIEJSZE WYSTĄPIENIA RZECZNIKA

1. RPO-534763-III/06 z dnia 29 sierpnia 2006 r. – w sprawie braku zgodności regulacji prawa do zasiłku pogrzebowego w razie śmierci osoby pobierającej rentę socjalną z zasadami równości i sprawiedliwości społecznej (Informacja 7-9/2006, str. 61).

Przewodniczący Sejmowej Komisji Polityki Społecznej (05.07.2007 r.) poinformował, że Klub Parlamentarny Samoobrona RP opracował i wniósł do Marszałka Sejmu RP poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o rencie socjalnej. Uwagi Rzecznika zostały wykorzystane w pracach nad projektem tej nowelizacji. Sejm RP w dniu 13.06.2007 r. uchwalił ustawę o zmianie ustawy o rencie socjalnej.

2. RPO-512676-IV/05 z dnia 30 sierpnia 2006 r. – w sprawie ochrony praw majątkowych udziałowców wspólnot gruntowych (Informacja 7-9/2006, str. 63).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi (11.09.2007 r.) poinformował o podjęciu prac nad projektem ustawy o uregulowaniu wspólnot gruntowych. Proponuje się przekształcić wspólnoty dobrze gospodarujące we współwłasności w częściach równych na rzecz rolników prowadzących własne gospodarstwa i faktycznie korzystających z gruntów wspólnotowych. W przypadku wspólnot gruntowych, na których zaniechano prowadzenia gospodarowania w sposób zorganizowany, proponuje się przekształcenie ich w mienie komunalne.

3. RPO-522661-II/06 z dnia 20 września 2006 r. – w sprawie dochodzenia roszczeń zwrotnych od osób, które swym bezprawnym działaniem doprowadziły do wypłaty odszkodowań przez Skarb Państwa - kontynuacja wystąpienia z dnia 11.05.2006 r. (Informacja 7-9/2006, str. 75).

Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny (5.09.2007 r.) w uzupełnieniu odpowiedzi z dnia

14.11.2006 r. poinformował, że w toku dotychczasowych działań podjętych przez Prokuraturę Krajową, mających na celu wyeliminowanie dysproporcji w stosowaniu przepisu art. 557 k.p.k., sformułowano zagadnienia prawne, które dotychczas nie zostały rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz rozważone w doktrynie.

Niezbędne jest ustalenie organu powołanego do reprezentowania Skarbu Państwa, który może wytoczyć powództwo regresowe, jeżeli prokurator nie dopatrzy się podstaw do dokonania tej czynności, wyda w tej kwestii postanowienie i zawiadomi o tym ten organ. Wyjaśnienia wymaga, czy organ powołany do reprezentowania Skarbu Państwa może wytoczyć powództwo regresowe niezależnie od tego, czy prokurator wydał postanowienie, o którym mowa w art. 557 § 2 k.p.k. Konieczne jest rozstrzygnięcie kwestii, czy do powstania odpowiedzialności regresowej osób wymienionych w art. 557 § 1 k.p.k. wystarczająca jest bezprawność ich działań, czy też działania te muszą być nadto zawinione. Powstaje ponadto wątpliwość, czy odpowiedzialność osób wskazanych w art. 557 § 1 k.p.k. obejmuje całość wypłaconego odszkodowania i zadośćuczynienia za krzywdę, czy też może być ograniczona do oznaczonej wysokości, oraz czy odpowiedzialność ta może być solidarna, czy też jest odpowiedzialnością każdej z tych osób w określonym zakresie. Wyjaśnienia wymaga również zakres podmiotowy art. 557 § 1 k.p.k.

Z uwagi na konieczność przeprowadzenia konsultacji z Ministerstwem Finansów, Ministerstwem Skarbu Państwa, Krajową Radą Sądownictwa, Rządowym Centrum Legislacji i Prokuratorią Generalną Skarbu Państwa, w obecnie przygotowywanym projekcie nowelizacji Kodeksu postępowania karnego nie przewidziano zmian art. 557 k.p.k.

4. RPO-535047-VIII/06 z dnia 20 listopada 2006 r. – w sprawie Polaków pracujących na terenie Republiki Czeskiej (Informacja 10-12/2006, str. 61).

Publiczny Obrońca Praw Republiki Czeskiej (3.07.2007 r.) poinformował, że na podstawie wniosku polskiego Rzecznika Praw Obywatelskich wszczął w dniu 27.11.2006 r. postępowanie wyjaśniające w sprawie przestrzegania warunków pracy i związanych z tym warun-

ków lokalowych i sanitarnych zakwaterowania polskich pracowników zatrudnianych przez agencję „Zetka Auto" w spółce „Skoda Auto". Wyniki postępowania zostały przedstawione w sprawozdaniu pokontrolnym, zawierającym krytyczne uwagi odnośnie kontroli wysokości wynagrodzeń polskich pracowników, przeprowadzonej przez lokalną inspekcję pracy.

W związku z powyższym Publiczny Obrońca zwrócił się do kierownika Regionalnego Inspektoratu Pracy w województwie morawsko-śląskim i ołomunieckim o ponowne zbadanie warunków płacowych w agencji „Zetka Auto" i porównanie ich z gwarantowaną wysokością wynagrodzenia w przedsiębiorstwie „Skoda Auto". Publiczny Obrońca wezwał przedstawicieli Regionalnego Inspektoratu Pracy do podjęcia, w razie stwierdzenia nieprawidłowości, wszelkich ustawowych kroków w celu zapewnienia respektowania prawa przez kontrolowany podmiot. Publiczny Obrońca stwierdził jednocześnie, że warunki zakwaterowania polskich pracowników spełniają wymagane standardy sanitarne.

5. RPO-544663-II/06 z dnia 23 listopada 2006 r. – w sprawie wyrażania przez prokuratora lub sąd zgody na ujawnienie danych osobowych i publikację w prasie wizerunku osób podejrzanych (oskarżonych) (Informacja 10-12/2006, str. 66).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (27.07.2007 r.) poinformował, że nie podziela wątpliwości Rzecznika przedstawionych w wystąpieniu, w związku z czym nie znajduje podstaw do podjęcia prac zmierzających do zmiany w omawianym zakresie obowiązującego stanu prawnego.

6. RPO-534397-IV/06 z dnia 8 grudnia 2006 r. – w sprawie trudności w realizowaniu zasady odpowiedzialności Skarbu Państwa za bezprawne działanie władzy publicznej (Informacja 10-12/2006, str. 80).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (29.08.2007 r.) przedstawił stanowisko, zgodnie z którym brak możliwości uzyskania stosownego prejudykatu, jakkolwiek wyklucza stosowanie art. 417 (1) § 2 k.c., to jednocześnie nakazuje orzec o odpowiedzialności według zasad ogólnych wyrażonych w art. 417 k.c.

7. RPO-440136-III/06 z dnia 17 stycznia 2007 r. – w sprawie zróżnicowanego terminu przedawnienia w odniesieniu do należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne oraz zwrotu nadpłaconych składek (Informacja 1-3/2007, str. 26).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (2.08.2007 r.) poinformował, że Ministerstwo podjęło prace legislacyjne nowelizujące art. 24 ust. 7 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w kierunku wskazanym przez Rzecznika. Przedmiotowa zmiana zawarta jest w projekcie ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw. Projekt ten jest przygotowywany do skierowania do uzgodnień międzyresortowych i z partnerami społecznymi.

8. RPO-472486-VI/04 z dnia 2 lutego 2007 r. – w sprawie potrzeby wyłączenia z opodatkowania nieodpłatnego świadczenia pomocy prawnej osobom ubogim (Informacja 1-3/2007, str. 40).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (4.07.2007 r.) poinformował, że w przedłożonej w dniu 18.05.2007 r. Sejmowi RP przez Radę Ministrów z inicjatywy Ministra Sprawiedliwości, autopoprawce do projektu ustawy o dostępie do nieodpłatnej pomocy prawnej przyznawanej przez państwo osobom fizycznym (druk nr 29), nie zawarto przepisu, który ustanowiłby zwolnienia od opodatkowania podatkiem od towarów i usług nieodpłatnej pomocy prawnej świadczonej osobom ubogim. Przewidziano natomiast, że dla takich osób przyznanie pomocy prawnej będzie nieodpłatne. Podmioty świadczące tę pomoc nie będą tego czynić bezpłatnie, tylko za ustalonym wynagrodzeniem, a pomoc ta będzie finansowana przez Skarb Państwa. W autopoprawce określono, iż pomoc prawna osobom ubogim obejmuje dochodzenie lub obronę praw na etapie przedsądowym. Brak jest możliwości ponownego podjęcia inicjatywy ustawodawczej w przedmiotowym zakresie.

Nie można podzielić stanowiska, iż brak jest przepisów, które uprawniałyby adwokata, radcę prawnego czy też notariusza do udzielenia pomocy prawnej bez pobierania wynagrodzenia. Art. 16 ust. 1 ustawy - Prawo o adwokaturze stanowi bowiem, iż opłaty za czynności adwo-

kackie są ustalane w drodze umowy z klientem. Nie ma przeszkód formalnych, aby we wskazanej umowie określić wynagrodzenia adwokata na 0 zł lub ewentualnie na „symboliczną złotówkę". Odpowiednikiem przytoczonego przepisu art. 225 ust. 1 ustawy o radcach prawnych oraz art. 5 § 1 ustawy - Prawo o notariacie.

9. RPO-536745-IX/06 z dnia 1 marca 2007 r. – w sprawie wątpliwości w zakresie stosowania przepisu dotyczącego wymiaru corocznego płatnego urlopu dodatkowego dla policjantów pełniących służbę w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia (Informacja 1-3/2007, str. 70).

Dyrektor Departamentu Bezpieczeństwa Publicznego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (5.09.2007 r.) poinformował, że wystąpieniem z dnia 16.03.2006 r. Sekretarz Stanu w MSWiA wydał polecenie Komendantowi Głównemu Policji stosowania przepisów § 11 ust. 2 lit. g rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7.06.2002 r. w sprawie urlopów policjantów wedle stanowiska Departamentu Prawnego MSWiA.

10. RPO-548777-X/07 z dnia 8 marca 2007 r. – w sprawie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej dla dzieci chorych na cukrzycę (Informacja 1-3/2007, str. 74).

Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia (2.08.2007 r.) poinformował, że najbardziej dogodnym dla pacjentów sposobem zaopatrywania się w testy byłoby udostępnianie ich w aptekach bezpłatnie, za opłatą ryczałtową lub za częściową odpłatnością. Prezes NFZ, popierając działania Rzecznika, skierował wystąpienie do Sekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia o umieszczenie pasków diagnostycznych stosowanych u małych dzieci, na liście leków refundowanych. W przypadku negatywnej odpowiedzi Prezes NFZ rozważy możliwość zapewnienia dostępu testów paskowych tej grupie pacjentów w ramach terapeutycznego programu zdrowotnego (opis odpowiedzi Sekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia z dnia 8.06.2007 r. na wystąpienie Rzecznika został opublikowany w Informacji 4-6/2007, str. 117).

11. RPO-524252-III/06 z dnia 16 marca 2007 r. – w sprawie potrzeby realizacji wyroków Trybunału Konstytucyjnego z zakresu zabezpieczenia społecznego (Informacja 1-3/2007, str. 80).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (3.07.2007 r.) poinformował, że w dniu 23.02.2007 r. został wniesiony przez Senat projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej, mający na celu wykonanie obowiązku dostosowania systemu prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3.10.2006 r. (sygn. akt K 30/05). Projekt reguluje w sposób odmienny od dotychczasowego jedynie dochód ustalany w stosunku do osób nieobjętych ubezpieczeniem społecznym z tytułu działalności gospodarczej. Osoby objęte ubezpieczeniem społecznym z tytułu działalności gospodarczej nadal miałyby ustalany dochód według zadeklarowanej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Nasuwają się wątpliwości, czy zaproponowane brzmienie art. 8 ust. 5 pkt 2 ustawy jest wystarczające dla prawidłowego wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Minister Pracy i Polityki Społecznej w piśmie z 13.08.2004 r. poinformował Członka Zarządu ZUS, że po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 14.06.2004 r. (sygn. akt P 17/03) obowiązuje zapis art. 32 ustawy emerytalnej w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 27.03.2003 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Na stronie internetowej ZUS został umieszczony komunikat z dnia 22.03.2007 r. o zasadach dotyczących realizacji wyroku z 6.03.2007 r. (P 45/06). Zgodnie z tym komunikatem, od dnia opublikowania wyroku, tj. od 16.03.2007 r., prawo do zasiłku opiekuńczego nabywają również ubezpieczeni, którzy są objęci dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. Zmiana niezgodnych z Konstytucją przepisów ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa nastąpi przy najbliższej nowelizacji tej ustawy.

12. RPO-554753-X/07 z dnia 27 marca 2007 r. – w sprawie szpitalnych oddziałów ratunkowych (Informacja 1-3/2007, str. 87).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (20.07.2007 r.) poinformował, że z odpowiedzi otrzymanej

od Prezesa NFZ wynika, iż środki finansowe przeznaczone na szpitalne oddziały ratunkowe w roku bieżącym są wyższe w stosunku do roku 2006. Jednocześnie w Centrali NFZ trwają prace zespołu roboczego z udziałem Konsultanta Krajowego w dziedzinie medycyny ratunkowej, nad zmianą koncepcji finansowania szpitalnych oddziałów ratunkowych.

13. RPO-546726-VII/06 z dnia 11 kwietnia 2007 r. – w sprawie zasad udzielania zezwoleń na widzenie małoletnich dzieci z tymczasowo aresztowanymi rodzicami - kontynuacja wystąpienia z dnia 15.12.2006 r. (Informacja 4-6/2007, str. 23).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (17.09.2007 r.) poinformowała, że w dniu 12.06.2007 r. wpłynął do Sejmu poselski projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (druk 1921), który zawiera uregulowania w zakresie wyrażenia zgody na widzenie tymczasowo aresztowanego z osobą najbliższą, jak również małoletnią. W dniu 3.07.2007 r. projekt ten został skierowany do pierwszego czytania na posiedzeniu Sejmu. Rozwiązania zawarte w wymienionym projekcie są tożsame z wypracowanymi w Ministerstwie Sprawiedliwości.

14. RPO-554834-VIII/07 z dnia 12 kwietnia 2007 r. – w sprawie cudzoziemców pracujących nielegalnie w Polsce (Informacja 4-6/2007, str. 24).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (18.07.2007 r.) poinformował, że rzeczywista liczba osób nielegalnie pracujących w Polsce jest niezwykle trudna do oszacowania i liczbą taką nie dysponuje żadna z zaangażowanych w tę problematykę instytucji. Autor artykułu „Bratnia pomoc", który ukazał się w „Polityce" z dnia 24.03.2007 r. szacuje liczbę nielegalnie pracujących w Polsce cudzoziemców ze Wschodu na 300 tysięcy przy czym, jak sam podkreśla, jest to rachunek bardzo niedokładny. Autor próbuje zestawić ze sobą dane na temat liczby wydanych wiz (w tym turystycznych i z prawem do pracy) obywatelom państw wschodnich, głównie Ukrainy i Białorusi z danymi Straży Granicznej w zakresie przekroczeń granicy polsko-ukraińskiej i polsko-

-białoruskiej. Taka konfrontacja danych daje pewne wyobrażenie na temat potencjalnej skali zjawiska, jednakże nie odzwierciedla faktycznej skali problemu.

W odpowiedzi poinformowano, że w lutym br. powołano Zespół ds. Migracji stanowiący forum dla międzyresortowego uzgadniania rozwiązań w zakresie polityki migracyjnej. W ramach Zespołu powołano sześć grup roboczych, które na szczeblu eksperckim pracują nad poszczególnymi aspektami przepisów i rozwiązań organizacyjnych w sferze migracji, w tym grupę roboczą ds. przeciwdziałania nielegalnej migracji.

Ułatwieniem dla cudzoziemców w dostępie do polskiego rynku pracy jest zmiana rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20.08.2006 r. w sprawie wykonywania pracy przez cudzoziemców bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę i rozszerzenie możliwości podejmowania pracy bez konieczności posiadania zezwolenia na pracę dla obywateli państw graniczących z Polską, na wszystkie sektory gospodarki.

15. RPO-541402-II/06 z dnia 18 kwietnia 2007 r. – w sprawie systemu rejestracji skarg obywateli na niewłaściwe traktowanie przez funkcjonariuszy Policji (Informacja 4-6/2007, str. 31).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (12.07.2007 r.) poinformował, że Policja podjęła prace nad zmianami w dotychczasowym systemie rejestracji skarg dotyczących niewłaściwego traktowania obywateli przez funkcjonariuszy Policji. Nowy system rejestracji będzie modyfikowany i testowany do końca 2007 r. Od 2008 r. dane dotyczące wpływających skarg będą wprowadzane według nowych zasad.

16. RPO-544994-IX/06 z dnia 18 kwietnia 2006 r. – w sprawie niezgodności z obowiązującym prawem przepisów zarządzenia Komendanta Głównego Straży Granicznej (Informacja 4-6/2007, str. 30).

Komendant Główny Straży Granicznej (8.05.2007 r.) poinformował, że trwają prace nad nowelizacją zarządzenia Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 5.05.2003 r. w sprawie sposobu pełnienia służby granicznej i prowadzenia działań granicznych. Przesłane przez Rzecznika stanowisko w zakresie możliwości posiadania

oraz korzystania przez funkcjonariuszy w czasie wykonywania obowiązków służbowych prywatnych środków łączności, a także środków płatniczych zostało uwzględnione w treści nowelizacji zarządzenia.

17. RPO-557609-II/07 z dnia 26 kwietnia 2007 r. – w sprawie śmierci byłej posłanki SLD podczas przeszukania prowadzonego w jej domu przez funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (Informacja 4-6/2007, str. 36).

Zastępca Szefa ABW (31.08.2007 r.) w uzupełnieniu odpowiedzi z dnia 30.04.2007 r. poinformował, że postępowania dyscyplinarne wszczęte wobec funkcjonariuszy ABW uczestniczących w czynnościach procesowych w dniu 25.04.2007 r. w Siemianowicach Śląskich oraz ich przełożonych zostały zawieszone na podstawie § 24 ust. 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20.12.2004 r. w sprawie udzielania wyróżnień i przeprowadzania postępowań dyscyplinarnych wobec funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, do czasu prawomocnego zakończenia postępowania karnego prowadzonego przez Prokuraturę Okręgową w Łodzi w sprawie niedopełnienia obowiązków służbowych przez funkcjonariuszy ABW i nieumyślnego doprowadzenia wskutek tego do śmierci Barbary Blidy.

18. RPO-556185-III/07 z dnia 27 kwietnia 2007 r. – w sprawie nieprawidłowości występujących w ZUS w związku z wydawaniem osobom, których inwalidztwo wojenne wynika z działań podjętych w związku z udziałem w ruchu podziemnym lub partyzanckim oraz z pobytem w niewoli, w obozach koncentracyjnych lub w więzieniach za udział w tym ruchu, legitymacji osoby represjonowanej zamiast przysługującej im książki inwalidy wojennego (Informacja 4-6/2007, str. 39).

Minister Pracy i Polityki Społecznej (2.07.2007 r.) poinformowała, że ustawodawca rozgraniczył grupę inwalidów wojennych, których inwalidztwo powstało na skutek udziału w walkach zbrojnych oraz osoby represjonowane, które mają uprawnienia inwalidy wojennego, jednak ich inwalidztwo nie jest efektem udziału w walkach. Konsekwencją powyższego są dwa rodzaje legitymacji: inwalidy wojennego oraz osoby represjonowanej. Nie ma zatem podstaw, aby sądzić, że sposób interpretowania przepisów przez ZUS jest nieprawidłowy.

Zatwierdzone przez Radę Ministrów w dniu 27.03.2007 r. „Założenia nowelizacji prawa kombatanckiego" nie zmieniają tego stanu rzeczy. Zakładają natomiast, że status inwalidy wojennego będą mogli otrzymać żołnierze tzw. drugiej konspiracji, a także uczestnicy wydarzeń z czerwca 1956 r., jeżeli ich inwalidztwo ma związek z udziałem w walkach zbrojnych.

Uprawnienia inwalidy wojennego i osoby represjonowanej są bardzo zbliżone i różnią się jedynie przysługującym wyłącznie inwalidzie wojennemu zaliczonemu do I i II grupy uprawnieniem do refundacji w wysokości 50% opłaconej składki na obowiązkowe ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej samochodu lub na dobrowolne ubezpieczenie casco. W odniesieniu do rodzin wymienionych grup osób, szersze uprawnienia posiadają małżonkowie inwalidów wojennych pozostający na ich wyłącznym utrzymaniu oraz wdowy i wdowcy po zmarłych inwalidach wojennych. Osoby te posiadają prawo do bezpłatnych leków.

19. RPO-558646-VIII/07 z dnia 11 maja 2007 r. – w sprawie strajku polskich pracowników w Irlandii (Informacja 4-6/2007, str. 47).

Ambasador RP w Dublinie (5.07.2007 r.) poinformował, że Ambasada nawiązała kontakt z pracownikami polskimi, którzy byli związani z przeprowadzaniem akcji protestacyjnej opisanej w wystąpieniu Rzecznika oraz z polskim przedstawicielem związków zawodowych SIPTU, który nadzorował tę akcję z ramienia związków zawodowych. Oba te źródła określiły artykuł, który ukazał się w „Gazecie Wyborczej", opisujący akcję protestacyjną, jako oddający nieprawdziwy obraz rzeczywistości. Jeden z organizatorów akcji protestacyjnej stwierdził, że nie określiłby wystąpienia pracowników mianem zorganizowanego strajku. Była to akcja protestacyjna mająca na celu zwrócenie uwagi pracodawców na problemy robotników wynikające ze złego, w ich mniemaniu, zarządzania firmą oraz spowodowanie otwarcia się kierownictwa na negocjacje z podwładnymi.

Zdaniem organizatorów akcji protestacyjnej, o ile dochodziło w miejscu pracy do przejawów dyskryminacji, nie była ona wymierzona w polskich pracowników, czy

też pracowników zagranicznych, ale w pracowników zatrudnionych przez agencje pośrednictwa pracy, a nie bezpośrednio przez firmę. Według relacji, obie strony były otwarte na negocjacje i dość szybko doszło do porozumienia tj. podwyżki dla pracowników agencyjnych, równego traktowania pracowników „agencyjnych" i „firmowych" w kwestii rozłożenia ciężaru pracy.

Do tego typu akcji protestacyjnych, podejmowanych przez zagranicznych, w tym polskich pracowników, dochodzi w wielu miejscach w Irlandii.

20. RPO-559232-I/07 z dnia 21 maja 2007 r. - w sprawie elektronicznej rekrutacji do krakowskich przedszkoli (Informacja 4-6/2007, str. 53).

Zastępca Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (25.06.2007 r.) poinformował, że w celu wyjaśnienia zasygnalizowanej przez Rzecznika sprawy zostało wszczęte postępowanie administracyjne. Rzecznik zostanie poinformowany o wynikach przeprowadzonych czynności.

21. RPO-557656-X/07 z dnia 22 maja 2007 r. – w sprawie zakresu danych osobowych żądanych podczas rekrutacji do krakowskich przedszkoli (Informacja 4-6/2007, str. 53).

Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych (07.09.2007 r.) poinformował, że wszczął postępowanie administracyjne w sprawie pozyskiwania przez dyrektorów przedszkoli samorządowych prowadzonych przez Gminę Miejską Kraków w trakcie rekrutacji do tych przedszkoli, danych osobowych rodzica/opiekuna dziecka. Postępowanie to nadal jest w toku. Rzecznik zostanie poinformowany o wynikach przeprowadzonych czynności odrębnym pismem.

22. RPO-500684-IV/05 z dnia 25 maja 2007 r. – w sprawie wadliwej regulacji prawnej dotyczącej wywłaszczania nieruchomości (Informacja 4-6/2007, str. 58).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (29.06.2007 r.) przedstawił stanowisko, zgodnie z którym do ustawy o gospodarce nieruchomościami należałoby wprowadzić stosowne zapisy zawierające za-

strzeżenie, że zrealizowanie inwestycji celu publicznego w toku wszczętego postępowania wywłaszczeniowego nie stoi na przeszkodzie wydaniu decyzji o wywłaszczeniu oraz, że nie jest możliwie uchylenie decyzji o wywłaszczeniu w wyniku wznowienia postępowania ani stwierdzenie jej nieważności, jeżeli inwestycja celu publicznego została zrealizowana.

W kwestii legalizacji tzw. wywłaszczeń faktycznych, zasadne wydaje się rozważenie wprowadzenia do przepisów o wywłaszczeniu unormowania przyznającego właścicielowi nieruchomości (użytkownikowi wieczystemu) możliwości żądania wywłaszczenia nieruchomości, na której zrealizowano inwestycję celu publicznego.

Wystąpienie Rzecznika, wraz ze stanowiskiem Ministra Sprawiedliwości, zostało przekazane zgodnie z właściwością do Ministra Budownictwa.

23. RPO-541177-II/06 z dnia 25 maja 2007 r. - w sprawie handlu dziećmi w celu nielegalnej adopcji (Informacja 4-6/2007, str. 58).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (27.07.2007 r.) poinformowała o liczbie wniosków o przysposobienie składanych do sądów powszechnych oraz liczbie orzeczonych przysposobień, w tym przysposobień przez osoby zamieszkałe za granicą.

W Ministerstwie Sprawiedliwości badany jest każdy przypadek nieprawidłowości w postępowaniu w sprawie o przysposobienie. Wydanie orzeczenia o przysposobieniu, w szczególności przysposobieniu zagranicznym wymaga spełniania szeregu przesłanek, w tym wyznaczenia przez sąd opiekuńczy obligatoryjnego okresu preadopcyjnego. Konieczność spełnienia wszystkich przesłanek tworzy dobry mechanizm kontrolny oraz istotną barierę dla podjęcia działalności obliczonej na czerpanie korzyści z nielegalnej adopcji.

W projekcie nowelizacji art. 253 Kodeksu karnego opracowanym w Ministerstwie Sprawiedliwości zrezygnowano z kwalifikacji przestępstwa handlu dziećmi z uwagi na wiek pokrzywdzonego i cel transakcji, sytuując jednocześnie sankcję za to przestępstwo w granicach od 3 do 15 lat pozbawienia wolności. Nowa propozycja zmierza do ustanowienia przestępstwa polegającego na czynie-

niu przygotowań do handlu ludźmi, za co przewiduje zagrożenie karą pozbawienia wolności do lat 3. Omawiana regulacja powinna zapobiec popełnianiu tego typu przestępstw i zwiększyć prawno-karną ochronę dzieci.

24. RPO-558646-VIII/07 z dnia 29 maja 2007 r. – w sprawie strajku polskich pracowników w Irlandii (Informacja 4-6/2007, str. 63).

Ombudsman Irlandii (3.07.2007 r.) poinformowała, że rozpatrywanie skarg na podmioty prywatne, takie jak firma zatrudniająca polskich pracowników, o której mowa w wystąpieniu Rzecznika, nie należy do zakresu jej uprawnień. Rzecznik może jednak zwrócić się do irlandzkiego Ministerstwa Przedsiębiorczości, Handlu i Zatrudnienia (Department of Enterprise, Trade and Employment) bądź do Trybunału Równouprawnienia (The Equality Tribunal), który rozpatruje skargi na dyskryminację w zatrudnieniu.

25. RPO-539875-VI/06) z dnia 29 maja 2007 r. – w sprawie braku regulacji prawnych kształtujących uprawnienia właściciela pojazdu do ponownej rejestracji pojazdu, wcześniej wyrejestrowanego w Polsce i zarejestrowanego za granicą (Informacja 4-6/2007, str. 61).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Transportu (19.07.2007 r.) poinformował, że problem przedstawiony w wystąpieniu Rzecznika zostanie uregulowany w projektowanej ustawie o dopuszczeniu pojazdów do ruchu.

26. RPO-514354-IX/07 z dnia 29 maja 2007 r. – w sprawie zastrzeżeń co do zgodności z Konstytucją rozporządzenia w sprawie przeszkolenia zawodowego strażaków Państwowej Straży Pożarnej (Informacja 4-6/2007, str. 63).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (28.06.2007 r.) nie zgodził się z zarzutem, że na mocy § 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17.11.2006 r. w sprawie przeszkolenia zawodowego strażaków Państwowej Straży Pożarnej dochodzi do różnicowania sytuacji prawnej strażaków, gdyż określenie dwóch form przeszkolenia zawodowego jest zgodne z uregulowaniami zawartymi w ustawie o Państwowej Straży Pożarnej. Po-

twierdził natomiast, iż poprzez unormowanie zawarte w § 4 tego rozporządzenia nadmiernie zawężono dostęp kandydatów do przeszkolenia zawodowego.

Kwestie poruszone w wystąpieniu Rzecznika były przedmiotem negocjacji prowadzonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z przedstawicielami pożarniczych związków zawodowych. Minister oczekuje obecnie na przygotowanie przez Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej projektu rozporządzenia zmieniającego wspomniane rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17.11.2006 r.

27. RPO-445104-IV/03 z dnia 29 maja 2007 r. – w sprawie potrzeby wprowadzenia możliwości żądania odsetek od kosztów postępowania, które nie zostały opłacone w terminie (Informacja 4-6/2007, str. 61).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (10.07.2007 r.) poinformował, że aktualne pozostaje wyrażone poprzednio stanowisko o konieczności dokładnego rozpoznania zakresu niezbędnych zmian, a zwłaszcza dokonanie analizy skutków finansowych takiej regulacji dla budżetu. W tym celu konieczne wydaje się powołanie zespołu, w skład którego weszliby przedstawiciele nie tylko Ministra Sprawiedliwości, ale także reprezentanci zawodów prawniczych i sądownictwa.

Wprowadzenie regulacji uwzględniającej prawo do odsetek za opóźnienie w zapłacie kosztów postępowania byłoby uzasadnione jedynie w przypadku przyjęcia jednolitych rozwiązań we wszystkich rodzajach postępowań sądowych. Regulacja taka powinna obejmować również wszystkie składniki kosztów postępowania i dotyczyć wszelkich należności zasądzanych z tego tytułu, a więc nie tylko rozliczanych między stronami, ale także należnych Skarbowi Państwa. Regulacja ta powinna także objąć należności innych osób występujących w postępowaniach sądowych — biegłych i świadków.

28. RPO-555765-VI/07 z dnia 31 maja 2007 r. – w sprawie wysokich kosztów uzyskania przez osoby niepełnosprawne uprawnień do kierowania pojazdem mechanicznym (Informacja 4-6/2007, str. 67).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (18.07.2007 r.) poinformował, że uchwałą

Nr 7/2007 z dnia 4.06.2007 r. Rada Nadzorcza Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zatwierdziła pilotażowy program „Sprawny dojazd – pomoc w nabyciu przez osoby niepełnosprawne samochodu osobowego oraz w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B." W ramach programu ze środków PFRON udzielane będzie dofinansowanie do kosztów uzyskania prawa jazdy kategorii B. Pilotaż będzie realizowany do końca 2009 r.

29. RPO-555788-II/07 z dnia 31 maja 2007 r. – w sprawie zbierania szczegółowych danych przez Policję o osobach legitymowanych (Informacja 4-6/2007, str. 66).

I Zastępca Komendanta Głównego Policji (31.07.2007 r.) poinformował, że realizacja legitymowania jest ściśle związana ze sprawdzeniem i ewentualnym zarejestrowaniem osoby legitymowanej w centralnych zbiorach danych tworzących Krajowy System Informacyjny Policji.

Zgodnie z § 1 ust. 1 pkt 2 decyzji nr 726 Komendanta Głównego Policji z dnia 22.12.2006 r. w sprawie funkcjonowania centralnych zbiorów danych tworzących Krajowy System Informacyjny Policji zbiory danych KSIP zawierają informacje o osobach podejrzanych o popełnienie przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego, nieletnich dopuszczających się czynów zabronionych przez ustawę jako przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego, osobach o nieustalonej tożsamości lub ukrywających swą tożsamość oraz osobach poszukiwanych.

Komendant Wojewódzki Policji w Katowicach wprowadził algorytm czynności związanych z rejestracją, uzupełnianiem i sprawdzaniem w module „Legitymowania". Przewidywał on uporządkowanie zasad postępowania, w tym sporządzanie notatki służbowej w przypadku stwierdzenia, iż legitymowana osoba została już zarejestrowana w systemie KSIP. Policjant mógł zawrzeć w notatce informacje m.in. o pseudonimach, znakach szczególnych, tatuażach, kolczykach, nie zaś o przynależności do grup subkulturowych. Dane zawarte w notatkach mają być przydatne w procesie wykrywczym, dowodowym lub w pracy operacyjno-rozpoznawczej, nie stanowią natomiast podstawy do rejestracji tych informacji w systemie KSIP.

Wszystkie czynności związane z legitymowaniem osób realizowane są zgodnie z obowiązującymi przepisami, a podejmowane przedsięwzięcia zmierzają jedynie do podnoszenia jakości realizowanych przez policjanta zadań.

30. RPO-554323-IX/07 z dnia 31 maja 2007 r. – w sprawie przepisów uniemożliwiających pełnienie służby w Policji osobom zakażonym wirusem HIV i chorym na AIDS (Informacja 4-6/2007, str. 66).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (6.07.2007 r.) poinformował, że MSWiA rozważy możliwość podjęcia inicjatywy legislacyjnej w celu zmiany przepisów, o których mowa w wystąpieniu Rzecznika. Stwierdził jednocześnie, że wymaga to przeprowadzenia szczegółowej analizy zarówno w aspekcie specyfiki służby w Policji, która zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o Policji jest umundurowaną i uzbrojoną formacją służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego, jak również specjalistycznej wiedzy medycznej w tym zakresie.

31. RPO-560097-I/07 z dnia 4 czerwca 2007 r. – w sprawie prowadzonych przez Policję czynności służbowych wobec osób o orientacji homoseksualnej (Informacja 4-6/2007, str. 68).

Komendant Główny Policji (25.06.2007 r.) poinformował, że zgodnie z ustawą o Policji, Policja może pobierać, uzyskiwać, gromadzić, przetwarzać i wykorzystywać w celu realizacji zadań ustawowych informacje o osobach podejrzanych o popełnienie przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego, nieletnich dopuszczających się czynów zabronionych przez ustawę jako przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego, osobach o nieustalonej tożsamości lub usiłujących ukryć swą tożsamość oraz o osobach poszukiwanych, także bez ich zgody i wiedzy. Dane te mogą obejmować informacje o sposobie działania sprawcy, jego środowisku i kontaktach. Policyjne systemy informacyjne nie zawierają danych o preferencjach seksualnych osób. Brak podstaw prawnych do zbierania informacji o osobach wyłącznie z powodu wykazywania określonej orientacji, dlatego też gromadzenie określonych danych następuje niezależnie od orientacji seksualnej.

32. RPO-560074-X/07 z dnia 5 czerwca 2007 r. – w sprawie umożliwienia osobom niepełnosprawnym przebywania w obiektach użyteczności publicznej z psem towarzyszącym (Informacja 4-6/2007, str. 68).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej – Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych (7.08.2007 r.) poinformował, że we współpracy z Marszałkiem Sejmu RP podjęto prace nad przygotowaniem projektu nowelizacji przepisów ustawy z dnia 27.08.1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. W założeniach do projektu przyjęto, że osoby niepełnosprawne będą miały prawo wstępu z psem-przewodnikiem lub psem-opiekunem do obiektów użyteczności publicznej i obsługi ludności, w szczególności do urzędów, placówek handlowych, gastronomicznych, zakładów opieki zdrowotnej i opieki społecznej, szkół i placówek wychowawczych, placówek kulturalno-oświatowych.

33. RPO-551880-IX/07 z dnia 13 czerwca 2007 r. – w sprawie projektu ustawy konsolidacyjnej o Krajowej Administracji Skarbowej (Informacja 4-6/2007, str. 69).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (16.07.2007 r.) poinformował, że przygotowywane rozwiązania zmierzają do zachowania ilości dotychczasowych etatów obu administracji po ich połączeniu.

Kwestie dotyczące niesprecyzowania zasad wydawania decyzji dotyczących określenia warunków pełnienia służby, a także możliwości poddawania badaniom poligraficznym urzędników mobilnych grup kontrolnych, zostaną poddane ponownym analizom i konsultacjom z przedstawicielami związków zawodowych. Badania, jakim muszą się poddać pracownicy mobilnych grup kontrolnych wynikają ze specyfiki zadań, jakie realizują pracownicy zatrudniani w tych komórkach.

Osobom tym powinno przysługiwać prawo do uzyskania świadczeń emerytalnych na zasadach zbieżnych z obowiązującymi przepisami dot. funkcjonariuszy Policji, ABW, AW, SKW, SWW, CBA, SG, BOR, PSP i SW. Pozostała grupa pracowników Krajowej Administracji Skarbowej, która nie bierze udziału w działaniach o wysokim współczynniku ryzyka utraty zdrowia a nawet życia, nie

powinna czuć się dyskryminowana. Przywilej emerytalny wynikający z charakteru wykonywanych zadań jest dostępny dla pozostałych urzędników, jeżeli zdecydują się podjąć służbę w mobilnych grupach kontroli.

34. RPO-560442-I/07 z dnia 13 czerwca 2007 r. – w sprawie oświadczeń lustracyjnych (Informacja 4-6/2007, str. 70).

Prezes Instytutu Pamięci Narodowej (10.07.2007 r.) poinformował, że od dnia 22.06.2007 r. Biuro Lustracyjne IPN rozpoczęło zwrot oświadczeń lustracyjnych złożonych przez osoby, które zgodnie z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego nie są objęte obowiązkiem ich składania. Oświadczenia przekazywane są organom, za pośrednictwem których zostały przesłane do Biura Lustracyjnego, celem zwrócenia ich wymienionym osobom.

35. RPO-554170-VI/07 z dnia 14 czerwca 2007 r. – w sprawie nieudzielania przez operatorów telefonii komórkowej informacji społecznym organizacjom ratowniczym TOPR, GOPR i WOPR o lokalizacji osób zaginionych (Informacja 4-6/2007, str. 70).

Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej (02.07.2007 r.) w piśmie do Ministra Transportu, przekazanym do wiadomości Rzecznika, poinformowała, że zwróciła się do operatorów ruchomych publicznych sieci telekomunikacyjnych o zapewnienie TOPR, WOPR i GOPR dostępu do informacji dotyczących lokalizacji zakończenia sieci, z którego zostało wykonane połączenie do numeru alarmowego 112. W najbliższym czasie zostanie przeprowadzona kontrola u tych operatorów w celu ustalenia, czy powyższy obowiązek jest realizowany.

Minister Transportu (10.07.2007 r.) poinformował, że TOPR, GOPR, WOPR są służbami ustawowo powołanymi do niesienia pomocy (ustawa o kulturze fizycznej) i zgodnie z art. 78 ustawy – Prawo telekomunikacyjne są uprawnione do pozyskiwania informacji o lokalizacji osoby dokonującej połączenia na numer alarmowy. Pomimo stosownych zapisów w prawie polskim oraz w dyrektywach Unii Europejskiej, obowiązek ten w odniesieniu do sieci ruchomych nie jest w Polsce wypełniany dla żadnej ze służb na skutek braku implementacji odpowiednich rozwiązań technicznych. Aktualnie trwają prace zmierza-

jące do budowy zintegrowanego, ogólnokrajowego systemu dla obsługi zgłoszeń na numer alarmowy 112.

Odrębnego omówienia wymaga przypadek lokalizacji dotyczącej telefonu, z którego nie dokonano połączenia z numerem alarmowym, a określenie jego położenia mogłoby pomóc w szybkim udzieleniu pomocy osobie zaginionej przez służby ratunkowe. Obowiązujące przepisy umożliwiają dostęp do danych o lokalizacji objętych tajemnicą telekomunikacyjną uprawnionym organom i jednostkom organizacyjnym podległym lub nadzorowanym przez Ministra Obrony Narodowej, ministrom właściwym do spraw wewnętrznych, finansów publicznych oraz Szefowi ABW i Szefowi Agencji Wywiadu. W projekcie nowelizacji ustawy Prawo telekomunikacyjne proponowane zapisy wymieniają Policję, Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Żandarmerię Wojskową, Centralne Biuro Antykorupcyjne i wywiad skarbowy jako podmioty uprawnione do pozyskiwania dostępu do informacji chronionych tajemnicą telekomunikacyjną.

36. RPO-547630-II/06 z dnia 19 czerwca 2007 r. – w sprawie braku przepisów regulujących zasady zapewnienia pożywienia osobie zatrzymanej w przypadku przedłużających się czynności procesowych (Informacja 4-6/2007, str. 72).

Komendant Główny Policji (29.08.2007 r.) poinformował, że obowiązek zapewnienia posiłku osobie zatrzymanej jest uregulowany w obowiązujących przepisach. Zaistniałe nieprawidłowości, mające charakter jednostkowy, nie mogą przesądzać o wadliwości przepisów.

37. RPO-561619-II/07 z dnia 20 czerwca 2007 r. – w sprawie przebiegu i skutków interwencji sił porządkowych podjętej podczas demonstracji pielęgniarek przed gmachem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (Informacja 4-6/2007, str. 73).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (16.07.2007 r.) poinformował, że od dnia 19.06.2007r. przed Kancelarią Prezesa Rady Ministrów odbywało się zgromadzenie publiczne zorganizowane przez Zarząd Krajowy Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Pielęgniarek i Położnych. Pomimo

wcześniejszych ustaleń o godz. 15.00 nie doszło do rozwiązania zgromadzenia, a 4 pielęgniarki z delegacji przebywającej w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów podjęły decyzję o pozostaniu w gmachu do chwili przyjęcia przez Prezesa Rady Ministrów. Pozostali uczestnicy zgromadzenia znajdowali się w rejonie przyległym do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, blokując ruch kołowy w Alejach Ujazdowskich.

W dniu 20.06.2007 r. Zastępca Komendanta Stołecznego Policji wydał polecenie udrożnienia Al. Ujazdowskich. Realizację polecenia wstrzymano do momentu uzyskania informacji z przebiegu negocjacji. O godz. 7.08 odebrano informację o negatywnym zakończeniu negocjacji. Pięć minut później siły policyjne przystąpiły do działań spychających. Interwencja Policji została poprzedzona wezwaniem uczestników zgromadzenia do zachowania zgodnego z prawem i opuszczenia miejsca zgromadzenia, a także informacją o możliwości zastosowania środków przymusu bezpośredniego. W wyniku przeprowadzonych czynności sprawdzająco-wyjaśniających ustalono, iż użycie sił policyjnych wobec protestujących było zasadne i legalne.

I Zastępca Komendanta Stołecznego Policji (3.08.2007 r.) poinformował, że zasadność i legalność użycia sił Policji wobec protestujących przedstawicieli Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Pielęgniarek i Położnych były przedmiotem oceny Biura Kontroli Komendy Głównej Policji. Dokonane ustalenia pozwoliły na sformułowanie oceny, że użycie sił policyjnych wobec protestujących pielęgniarek było zasadne i legalne. Przebieg interwencji został zarejestrowany na elektronicznych nośnikach informacji. Podjęte działania odblokowujące zostały przeprowadzone z zachowaniem zasady wyrządzenia jak najmniejszej szkody uczestnikom protestu.

38. RPO-560527-I/07 z dnia 20 czerwca 2007 r. – w sprawie pobrania przez Centralne Biuro Antykorupcyjne dokumentacji medycznej pacjentów jednego z warszawskich szpitali (Informacja 4-6/2007, str. 73).

Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych (20.07.2007 r.) poinformował, że w opisanej w wystąpieniu Rzecznika sprawie zwrócił się do CBA pismem z dnia 1.06.2007 r. Z uzyskanych wyjaśnień wynika, iż zabez-

pieczenie przez CBA dokumentacji medycznej szpitala nastąpiło na podstawie przepisów Kodeksu postępowania karnego, na mocy postanowienia prokuratora okręgowego wydanego w toku śledztwa w sprawie dotyczącej nieprawidłowości w tym szpitalu. Oznacza to, że pozyskanie danych osobowych zawartych w przedmiotowej dokumentacji medycznej nastąpiło w trybie ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym oraz Kodeksu postępowania karnego. Ocena legalności postanowienia nie należy do właściwości Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych.

39. RPO-561635-I/07 z dnia 21 czerwca 2007 r. – w sprawie sytuacji sióstr zakonnych znajdujących się w domu zakonnym betanek w Kazimierzu Dolnym (Informacja 4-6/2007, str. 74).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (16.07.2007 r.) poinformował, że w związku z nieprawidłowym sprawowaniem urzędu przez Przełożoną Generalną domu zakonnego w Kazimierzu Dolnym, w klasztorze została przeprowadzona Wizytacja Apostolska z Kongregacji Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego. Jej rezultatem było mianowanie nowej Przełożonej Generalnej, która swoją posługę rozpoczęła w dniu 6.08.2005 r. Ówczesna Przełożona Generalna nie zaakceptowała decyzji Stolicy Apostolskiej, przy czym wezwała również niektóre siostry do przybycia do domu zakonnego w Kazimierzu Dolnym.

Podjęte przez obecną Przełożoną Generalną oraz Księdza Arcybiskupa Metropolitę Lubelskiego próby dialogu z siostrami przebywającymi w domu zakonnym w Kazimierzu Dolnym nie przyniosły oczekiwanych rezultatów. W związku z powyższym, na mocy dekretów potwierdzonych w dniu 28.10.2006 r. siostry przebywające w domu zakonnym w Kazimierzu Dolnym zostały wykluczone ze Zgromadzenia oraz przestały być osobami zakonnymi. Nie przyczyniło się to jednak do zażegnania konfliktu, ponieważ wskazane osoby nie chciały opuścić domu zakonnego. Prokuratura Rejonowa w Puławach prowadzi postępowanie przygotowawcze w sprawie naruszenia miru domowego przez osoby nielegalnie przebywające na terenie

zakonu. Ponadto w Prokuraturze Okręgowej w Lublinie toczy się śledztwo w sprawie gróźb popełnienia samobójstwa zbiorowego. Obecnie brak informacji wskazujących na wystąpienie zagrożenia i niebezpieczeństwa dla osób przebywających na terenie klasztoru w Kazimierzu Dolnym.

40. RPO-561467-III/07 z dnia 21 czerwca 2007 r. – w sprawie niezgodnej z obowiązującymi przepisami praktyki ograniczania wysokości kwoty zasiłku pogrzebowego (Informacja 4-6/2007, str. 75).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (9.08.2007 r.) poinformował, że w przypadku, gdy koszty pogrzebu zostały poniesione przez pracodawcę, dom pomocy społecznej, gminę, powiat, osobę prawną kościoła lub związku wyznaniowego albo przez osobę nie będącą członkiem najbliższej rodziny, zasiłek pogrzebowy po osobie ubezpieczonej jest wypłacany w wysokości udokumentowanych kosztów pogrzebu, jednakże w kwocie nie wyższej niż 200% przeciętnego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału, ogłaszanego dla celów emerytalnych.

Poniesione koszty pogrzebu decydują zarówno o prawie do zasiłku, jak i o jego wysokości. W związku z tym podlegają szczególnej analizie. Ocena, czy konkretny udokumentowany wydatek mieści się w pojęciu kosztów pogrzebu, należy do organu rentowego, który ustala prawo do zasiłku i jego wysokość. Organ rentowy może wyłączyć rachunek – w całości lub w części – z kosztów pogrzebu ze względu na wysokość wykazanych w nim wydatków niewspółmiernych do okoliczności.

W przypadku braku osoby, która pochowałaby zmarłego, do sprawienia pogrzebu obowiązana jest gmina. W przypadku, gdy pochowana będzie osoba, po której zasiłek pogrzebowy nie przysługuje, gmina jest obowiązana dokonać pogrzebu w ramach obowiązkowych zadań własnych ze środków przeznaczonych na pomoc społeczną.

41. RPO-552919-I/07 z dnia 21 czerwca 2007 r. – w sprawie Raportu o żołnierzach i pracownikach Wojskowych Służb Informacyjnych (Informacja 4-6/2007, str. 74).

Minister Obrony Narodowej (06.08.2007 r.) poinformował, że żołnierze zawodowi pełniący służbę wojskową

w WSI, pracownicy zatrudnieni w WSI oraz byli żołnierze i byli pracownicy, którzy złożyli wniosek o wyznaczenie na stanowisko służbowe w Służbie Kontrwywiadu Wojskowego lub Służbie Wywiadu Wojskowego, mianowanie na funkcjonariuszy albo zatrudnienie w tych służbach, mieli możliwość ustosunkowania się do informacji mających znaleźć się w „Raporcie".

Osoby te składały bowiem oświadczenia, czy w okresie pełnienia służby albo zatrudnienia w WSI lub wojskowych jednostkach organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu wojskowego lub kontrwywiadu wojskowego przed wejściem w życie ustawy o WSI, same lub wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami podejmowały działania określone w art. 67 ust. 1 pkt 1-10 ustawy „Przepisy wprowadzające...". Komisja Weryfikacyjna w przypadku powstania wątpliwości co do zgodności oświadczenia z prawdą, informowała o tym osobę, która złożyła oświadczenie. Osoba taka miała możliwość złożenia wyjaśnień.

Żołnierze oraz pracownicy WSI, a także byli żołnierze oraz byli pracownicy WSI lub wojskowych jednostek organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu wojskowego lub kontrwywiadu wojskowego przed wejściem w życie ustawy o WSI nieubiegający się o wyznaczenie na stanowiska służbowe w Służbie Kontrwywiadu Wojskowego lub Służbie Wywiadu Wojskowego, mianowanie na funkcjonariuszy albo zatrudnienie w tych służbach, mogli również złożyć takie oświadczenia, w terminie trzydziestu dni od dnia wejścia w życie ustawy „Przepisy wprowadzające...". Ponadto każdy, kto uważa informacje zawarte w „Raporcie" za krzywdzące, może dochodzić swych praw na drodze postępowania cywilnego.

42. RPO-561651-III/07 z dnia 21 czerwca 2007 r. – w sprawie zatrudniania osób niepełnosprawnych (Informacja 4-6/2007, str. 75).

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (18.07.2007 r.) poinformował, że mimo istnienia silnych ustawowych zachęt kierowanych do pracodawców i dotkliwych sankcji za niezatrudnianie osób niepełnosprawnych, rynek pracy nie jest zainteresowany w wystarczającym stopniu ich zatrudnianiem. Obecnie trwają prace

nad założeniami do nowego systemu wspierania osób niepełnosprawnych. W przypadku rynku pracy główna idea polega na skierowaniu wsparcia bezpośrednio do osób niepełnosprawnych. Wsparcie to powinno umożliwiać szerszy udział tych osób w otwartym rynku pracy, co oznacza odchodzenie od dotychczasowego ujęcia zatrudnienia chronionego, które powinno być zarezerwowane dla znaczenie bardziej zawężonej grupy osób niepełnosprawnych.

43. RPO-524946-III/06 z dnia 22 czerwca 2007 r. – w sprawie ustalania wysokości emerytury w miejsce renty z tytułu niezdolności do pracy (Informacja 4-6/2007, str. 75).

Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (02.07.2007 r.) poinformował, że z chwilą podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały z dnia 15.02.2006 r., ZUS przyjął wskazany w niej tryb postępowania.

Oznacza to, że zainteresowany, któremu za podstawę wymiaru emerytury przyjęto podstawę wymiaru renty z tytułu niezdolności do pracy, może w każdym czasie złożyć wniosek o ponowne ustalenie podstawy wymiaru w myśl art. 21 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 15 ustawy emerytalnej, z uwzględnieniem zarobków wskazanych w przedłożonym dokumencie. Taka możliwość istnieje wyłącznie w przypadku, gdy zarobki zostały uzyskane w okresie 10 kolejnych lat wybranych z 20 lat kalendarzowych poprzedzających rok zgłoszenia wniosku o emeryturę lub z dowolnie wybranych 20 lat kalendarzowych poprzedzających rok zgłoszenia tego wniosku.

Przystępując do realizacji powołanej uchwały Sądu Najwyższego ZUS podjął akcję informacyjną m.in. wydając broszurkę informującą o możliwościach ustalania i przeliczenia podstawy wymiaru emerytury, a także opublikowano na stronie internetowej ZUS komunikat w tej sprawie. Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa ZUS, oddziały ZUS dokonują ponownego ustalenia podstawy wymiaru nie tylko na wniosek osoby zainteresowanej, ale również z urzędu.

44. RPO-559455-I/07 z dnia 25 czerwca 2007 r. – w sprawie możliwości zorganizowania debaty sejmowej na temat sytuacji i problemów osób homoseksualnych w Polsce (Informacja 4-6/2007, str. 76).

Marszałek Sejmu RP (18.07.2007 r.) poinformował, że obecnie nie widzi możliwości ani potrzeby zorganizowania debaty sejmowej oraz dyskusji poświęconej zagadnieniu celowego naruszania lub ograniczania praw osób homoseksualnych w Polsce. W jego ocenie zdecydowana większość zarzutów przedstawionych przez Parlament Europejski w stosunku do Polski jest w sposób oczywisty nieprawdziwa i nie ma swego odzwierciedlenia w polskim ustawodawstwie.

45. RPO-562342-I/07 z dnia 28 czerwca 2007 r. – w sprawie konieczności pilnej nowelizacji ustawy z dnia 18.10.2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (ustawy lustracyjnej) (Informacja 4-6/2007, str. 78).

Marszałek Sejmu RP (12.07.2007 r.) podziela pogląd Rzecznika co do konieczności pilnych prac nad nowelizacją ustawy z dnia 18.10.2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów. Niemniej jednak zdaniem ekspertów Kancelarii Sejmu treść pisemnego uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11.05.2007 r. (sygn. akt K 2/07) nasuwa szereg wątpliwości dotyczących samego orzeczenia. Z tych względów Marszałek Sejmu RP zamierza wystąpić do składu orzekającego, który wydał orzeczenie, o rozstrzygnięcie wątpliwości co do jego treści.

46. RPO-555919-I/07 z dnia 28 czerwca 2007 r. – w sprawie trybu postępowania dyscyplinarnego wobec biegłych rewidentów (Informacja 4-6/2007, str. 79).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (17.07.2007 r.) poinformował, że w 2006 r. weszła w życie dyrektywa nr 2006/43/WE z dnia 17.05.2006 r. w sprawie ustawowych badań rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych. Niezbędne stało się opracowanie nowego projektu ustawy o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz o nadzorze publicznym, która zastąpi aktualnie obowiązującą ustawę z dnia 13.10.1994 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie. Obecnie w Ministerstwie Finansów trwają prace związane z przy-

gotowaniem projektu tej ustawy. Propozycja zawarcia w projekcie regulacji umożliwiających wnoszenie odwołania w postępowaniu dyscyplinarnym od orzeczeń Krajowego Sądu Dyscyplinarnego również przez pokrzywdzonego, zostanie wnikliwie rozważona.

47. RPO-527889-III/06 z dnia 28 czerwca 2007 r. – w sprawie zasad wygaszania stosunków pracy w związku z przeprowadzaną reformą administracji publicznej (Informacja 4-6/2007, str. 79).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (18.07.2007 r.) podziela krytyczną ocenę dotychczasowej praktyki ustawowej stosowania instytucji wygaśnięcia stosunku pracy przy redukcji zatrudnienia w związku z reformowaniem administracji. Minister Pracy i Polityki Społecznej wielokrotnie zgłaszał, także w trakcie uzgodnień międzyresortowych, uwagę dotyczącą niecelowości stosowania instytucji wygaśnięcia stosunku pracy w tych przypadkach, w których możliwe jest zakończenie w określonym terminie stosunku pracy w drodze jego wypowiedzenia. Do poruszanych kwestii powinno odnieść się Rządowe Centrum Legislacji. Tylko w ten sposób możliwe będzie dokonanie wszechstronnej analizy dotychczasowych zasad wygaszania stosunków pracy. Jednocześnie poinformowano Rzecznika, iż Minister Pracy i Polityki Społecznej nie przewiduje dokonywania zmiany przepisów dotyczących stosowania instytucji wygaśnięcia stosunku pracy.

48. RPO-562387-I/07 z dnia 28 czerwca 2007 r. – w sprawie publikacji prasowych dotyczących listu zakonnicy ze zgromadzenia betanek z domu zakonnego w Kazimierzu nad Wisłą i dziennikarskiego przecieku tzw. „listy 500" (Informacja 4-6/2007, str. 80).

Prezes Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich (25.09.2007 r.) zwróciła się do Izby Wydawców Prasy o wyjaśnienie, czy podjęto działania w celu zapobiegania opisanym w piśmie zdarzeniom. Jednocześnie przekazała pierwszą wersję projektu nowelizacji ustawy Prawo prasowe, która powinna ukrócić niezgodne z prawem działania dziennikarzy.

CZĘŚĆ 2

WYBÓR SPRAW INDYWIDUALNYCH

RPO-549957-II/07

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócili się Państwo Monika W. i Robert R., kwestionując zasadność prawomocnego postanowienia Prokuratury Rejonowej w W. z dnia 11 lipca 2006 roku, o umorzeniu postępowania przygotowawczego w sprawie dotyczącej narażenia Pani Moniki W. i jej nienarodzonych dzieci na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu przez lekarza prowadzącego ciążę bliźniaczą – tj. o czyny z art. 160 § 1 i 2 k.k.

Śledztwo powyższe zostało umorzone w oparciu o stwierdzenie braku ustawowych znamion czynu zabronionego. Wniesione przez pokrzywdzonych zażalenie poddano kontroli instancyjnej i w dniu 14 grudnia 2006 roku Sąd Rejonowy w W. utrzymał w mocy decyzję procesową prokuratora.

Przeprowadzone przez Rzecznika badanie akt głównych śledztwa wykazało znaczne braki postępowania dowodowego, które według Rzecznika miały istotny wpływ na wydane rozstrzygnięcie procesowe. W efekcie, zdaniem Rzecznika decyzja o umorzeniu śledztwa była przedwczesna.

W tych warunkach w pisemnym wystąpieniu skierowanym do Prokuratora Apelacyjnego w W., Rzecznik wnioskował o zbadanie powyższych materiałów sprawy w ramach nadzoru służbowego i rozważenie możliwości podjęcia na nowo prawomocnie umorzonego postępowania w oparciu o przepis art. 327 § 1 k.p.k.

Motywując ów wniosek Rzecznik zauważył, iż w niniejszej sprawie bezspornym było to, że ciężarna wówczas – Pani Monika W., w dniu 28 września 2005 roku w godzinach wieczornych, w trybie nagłym ze skierowaniem z pomocy doraźnej, przyjęta została do Szpitala Specjalistycznego w W. na Oddział ginekologiczno-położniczy. Niedługo po przyjęciu do szpitala wykonano u niej cięcie cesarskie i wtedy okazało się, iż jedno z dwojga dzieci – płci żeńskiej było martwe i znajdowało się w stanie zaawansowanego rozkładu ciała. Panią Monikę W. poinformowano, że martwy płód został zabrany do Zakładu Patomorfologii Szpitala w W., celem przeprowadzenia sekcji zwłok. Znane też były pełne dane lekarza, który do czasu rozwiązania sprawował opiekę medyczną nad wymienioną pacjentką i jej bliźniaczą ciążą, zaś ostatni jego kontakt z pacjentką miał miejsce dnia 23 września 2005 roku.

Kwestią nierozstrzygniętą podczas śledztwa był termin, w jakim doszło do śmierci – obumarcia płodu, a także jego bezpośrednia przyczyna. Jednocześnie właśnie te istotne dla sprawy zagadnienia miały kluczowe i kapitalne znaczenie dla oceny, czy lekarz opiekujący się Panią Moniką W.

miał realną szansę rozpoznania stanu zagrożenia rozwoju płodu i jego życia, czy też w świetle aktualnej wiedzy medycznej zaniechał należytej staranności, bądź podejmował nieadekwatne do sytuacji czynności lekarskie i w porę nie rozpoznał istniejącego zagrożenia dla płodu, a tym samym zdrowia i życia matki.

Zdaniem Rzecznika w takich warunkach bezwzględnie konieczne było uzyskanie wyników sekcji zwłok płodu i dołączenie całej dokumentacji w tym zakresie do akt sprawy. Tymczasem podczas śledztwa do akt nie dołączono dokumentacji z sekcji zwłok, ani też nie zabezpieczono w oryginale historii choroby i połogu Pani Moniki W. Uzyskano natomiast kopie dokumentów z historii choroby, wśród których poza badaniem histopatologicznym łożysk wykonanym w Zakładzie Patomorfologii Szpitala Specjalistycznego w W., nie było dokumentów dotyczących sekcji ciała płodu. Nie ustalono, zatem, czy w rzeczywistości dokonano autopsji. W tej sytuacji brakowało też danych, na ile pełna była uzyskana w toku śledztwa dokumentacja medyczna ze szpitala i jak duży fragment pełnej i oryginalnej historii choroby Pani Moniki W. stanowiły kopie dokumentów załączonych do akt sprawy.

W ocenie Rzecznika, zaniechanie działań w tym zakresie pozbawiało prowadzących śledztwo, a także powołanej w sprawie biegłej z zakresu ginekologii i położnictwa – z przyczyn niezależnych od tej biegłej – możliwości kompleksowej oraz prawidłowej oceny badanego przypadku. Nadto niezależnie od powyższego, według Rzecznika, w tym przypadku celowym było przesłuchanie w charakterze świadków zarówno lekarza kierującego Panią Monikę W. do szpitala w dniu 28.09.2005 roku, jak i lekarza przyjmującego wymienioną pacjentkę w szpitalu. Tym bardziej było to uzasadnione, że biegła w opinii zwróciła uwagę, iż cyt. „... poza wpisem, brak skierowania określającego przyczynę skierowania do szpitala." Zeznania wspomnianych lekarzy mogłyby więc uzupełniać wiedzę nie tylko o ówczesnym stanie zdrowia pacjentki i płodów – tj. danych istotnych dla biegłej, lecz również powinny ułatwić wyjaśnienie zagadnienia związanego z okolicznościami podanymi podczas zeznań lekarza prowadzącego ciążę bliźniaczą i opiekującego się pacjentką przed hospitalizacją – odnośnie skierowania Pani Moniki W. do szpitala. Mianowicie chodziło o rzekomo udzielone wymienionej przez lekarza prowadzącego w dniu 23.09.2005 roku zalecenie niezwłocznego zgłoszenia się do szpitala.

Rzecznik podkreślił, że w tego typu sprawie uzyskanie opinii biegłego winno wieńczyć czynności dowodowe, gdyż tylko wtedy dysponując danymi z różnych źródeł można wymagać kompleksowej i pełnej opinii specjalistycznej, minimalizując ewentualne pominięcie przez biegłego-specjalistę istotnych dla sprawy okoliczności.

Dnia 19 czerwca 2007 roku do wiadomości Rzecznika wpłynęła odpowiedź z Prokuratury Apelacyjnej w W. Podzielono w pełni poglądy Rzecznika, iż umorzenie śledztwa było przedwczesne, a postępowanie wymaga

uzupełnienia. W związku z tym poinformowano Rzecznika, że polecono Prokuratorowi Okręgowemu w W. spowodowanie podjęcia na nowo, w trybie art. 327 § 1 k.p.k. prawomocnie umorzonego postępowania w niniejszej sprawie i uzupełnienia materiału dowodowego.

RPO-525504-II/05

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Pani Ewa Ch., wskazując w swoim wniosku na nieprawidłowości postępowania prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w L. dotyczącą znęcania się Wojciecha Ch. nad swoimi małoletnimi dziećmi w okresie od listopada 2000 r. do dnia 31 sierpnia 2005 r.

Prokurator Rejonowy w L. postanowieniem z dnia 28 listopada 2005 r. umorzył śledztwo w tej sprawie, tj. czynu z art. 207 § 1 k.k. wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia. Decyzja ta została utrzymana w mocy przez Sąd Rejonowy w L. postanowieniem z dnia 6 września 2006 r. Po dokonaniu analizy akt przedmiotowej sprawy Rzecznik uznał, że prowadzone postępowanie przygotowawcze zostało zakończone przedwcześnie, bez wyjaśnienia wszystkich okoliczności sprawy. Rzecznik miał również wątpliwości, czy nie miało miejsca w przypadku tej sprawy naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów i czy postanowienie o umorzeniu śledztwa nie zostało wydane w oparciu o nierzetelne oraz wkraczające w kompetencje Prokuratora opinie biegłego dotyczące wiarygodności pokrzywdzonych.

Warto zaznaczyć, że jest to jedna ze spraw wskazujących na bagatelizację przez organy procesowe tzw. karcenia dzieci, które w przedmiotowym przypadku mogło się nawet przekształcić w znęcanie.

W efekcie wystąpienia Rzecznika, Prokuratura Apelacyjna w W. zdecydowała o zobowiązaniu Prokuratora Okręgowego w W. do spowodowania uzupełnienia materiału dowodowego w tej sprawie i dokonania ponownej jego oceny pod kątem zaistnienia podstaw do podjęcia na nowo przedmiotowego postępowania.

RPO-532661-II/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Grzegorz Ch., żaląc się na – w jego ocenie niesłuszne – rozstrzygnięcie wydane w sprawie prowadzonej przez Prokuraturę Rejonową w O. dotyczącej opublikowania bez jego zgody jego danych osobowych oraz zdjęcia w lokalnej gazecie.

Akta powyższego postępowania zostały zbadane przez Rzecznika, co dało podstawę do skierowania do Prokuratora Apelacyjnego w W. wystąpienia, w którym podniesiono, iż zebrany w sprawie materiał nie dawał podstaw do wydania merytorycznej decyzji w sprawie, a tym samym decyzja o odmowie wszczęcia dochodzenia zapadła przedwcześnie, bez wyjaśnienia wszelkich istotnych okoliczności. Rzecznik podzielił stanowisko wyrażone przez Prokuratora Okręgowego w O. i Sąd Rejonowy w O., iż za-

chowanie dziennikarza należy oceniać biorąc pod uwagę przepisy prawa prasowego. Takie jednak założenie wymagało przeprowadzenia czynności procesowych biorąc pod uwagę znamiona przestępstwa z art. 49 w zw. z art. 14 ust. 1 Prawa prasowego.

Prokurator Okręgowy w O., do którego Rzecznik przesłał wystąpienie, podzielił powyższe stanowisko polecając podjęcie odpowiednich czynności w celu uzupełnienia zebranego materiału, a następnie wszczęcia i przeprowadzenia dochodzenia.

RPO-424604-II/02

Rzecznik Praw Obywatelskich w związku z wnioskiem Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność" podjął działania dotyczące mających miejsce w dniach 26 – 30 listopada 2002 r. interwencji Policji i pracowników firmy ochrony mienia w stosunku do osób prowadzących akcję protestacyjną w obronie swoich miejsc pracy przed byłą Fabryką Kabli w O.

W sprawie powyższej po analizie akt postępowania Prokuratury Rejonowej w P., w dniu 4 listopada 2004 r. Rzecznik skierował wystąpienie do Prokuratora Krajowego. Podniesione przez Rzecznika zastrzeżenia zostały podzielone przez Prokuratora Krajowego, czego skutkiem było podjęcie na nowo umorzonego postępowania i dalsze jego prowadzenie.

Po prawomocnym, powtórnym zakończeniu postępowania Rzecznik ponownie zbadał akta tego postępowania.

W wyniku tej analizy w dniu 16 maja 2007 r. skierowane zostało wystąpienie do Prokuratury Apelacyjnej w W., w którym podniesiono w szczególności, iż w dalszym ciągu istnieją wątpliwości, co do ewentualnej odpowiedzialności osób dowodzących akcją policjantów i pracowników firmy ochrony mienia. W tym zakresie po podjęciu śledztwa nie przeprowadzono żadnych czynności. W uzasadnieniu postanowienia o umorzeniu śledztwa prokurator oparł poczynione ustalenia na zeznaniach dowódców oddziałów Policji twierdzących, że nie widzieli faktów popełniania przestępstw przez swoich podkomendnych. W tym zakresie zeznania te pozostają w sprzeczności z zeznaniami pokrzywdzonych demonstrantów. Z treści uzasadnienia nie wynika, dlaczego prokurator dał wiarę zeznającym funkcjonariuszom Policji, odmówił zaś tej wiary uczestnikom demonstracji. Rzecznik wskazał również na potrzebę skierowania przez prokuratora wystąpienia w trybie art. 27 ustawy o prokuraturze do właściwych organów, w tym do organu koncesyjnego w związku ze stwierdzeniem faktu popełnienia przestępstw przez poszczególnych, nieustalonych policjantów i pracowników firmy ochrony mienia.

Naczelnik Wydziału Nadzoru nad Postępowaniem Przygotowawczym Prokuratury Apelacyjnej podzielił powyższe zastrzeżenia i polecił uzupełnienie śledztwa w trybie art. 327 § 3 k.p.k., w celu sprawdzenia, czy nie zachodzą okoliczności uzasadniające ponowne podjęcie postępowania jak również skierowanie wystąpienia w trybie art. 27 ustawy o prokuraturze.

RPO-536434-II/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Tadeusz S. żaląc się na sposób zakończenia prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w R. postępowania przygotowawczego w sprawie podżegania Pana Tadeusza S. w październiku 1998r. w Ł. do sfałszowania rachunku za holowanie i parkowanie samochodu marki „Wartburg" tj. czyn z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 270 § 1 k.k.

Prokurator Rejonowy w R. po przeprowadzeniu śledztwa w tej sprawie postanowieniem z dnia 9 listopada 2006r. umorzył powyższe postępowanie przygotowawcze wobec braku cech przestępstwa.

Wystąpienie do Prokuratora Apelacyjnego w Ł. poprzedzone dokonaną przez Rzecznika analizą akt przedmiotowego postępowania, wskazujące na przedwczesne zakończenie powyższej sprawy, bez wyjaśnienia wszystkich istotnych kwestii i wykonania szeregu niezbędnych czynności procesowych, w tym przesłuchania wszystkich świadków, między innymi Prokuratura Rejonowego w Ł., spowodowało wydanie polecenia uzupełnienia powyższego postępowania w trybie art. 327 § 3 k.p.k. poprzez wykonanie czynności zawnioskowanych w wystąpieniu Rzecznika.

RPO-552840-II/07

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Pani Maria R. żaląc się na sposób zakończenia prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w W. postępowania przygotowawczego prowadzonego przeciwko A. J. podejrzanej o to, że w dniu 22 grudnia 2000 r. w W. w zamian za obietnicę złożoną Pani Marii R. dotyczącą udziału D. R. jako współwłaściciela mieszkania nr. 104 w posesji w W., wyłudziła od Pani Marii R. pieniądze w kwocie 8.000 złotych na poczet ostatniej raty kredytu na wyżej wymienione mieszkanie, a następnie nie wywiązując się ze złożonej obietnicy, doprowadziła wyżej wymienioną do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, powodując straty na jej szkodę w wysokości 8.000 zł tj. czyn z art. 286 § 1 k.k.

Prokurator Rejonowy po przeprowadzeniu postępowania przygotowawczego w tej sprawie postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2006 r. umorzył powyższe postępowanie przygotowawcze wobec stwierdzenia, że czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego, a powyższa decyzja merytoryczna została utrzymana w mocy przez Sąd Rejonowy w W. postanowieniem z dnia 21 grudnia 2006 r. Wystąpienie do Prokuratora Apelacyjnego w W. poprzedzone dokonaną przez Rzecznika analizą akt przedmiotowego postępowania wskazujące na przedwczesne zakończenie powyższej sprawy, bez wyjaśnienia wszystkich istotnych kwestii, w tym nie wyjaśnienia wątku dotyczącego posługiwania się przez A. J. sfałszowanymi dokumentami, spowodowało wydanie polecenia Prokuratorowi Okręgowemu w W. doprowadzenia do wyłączenia z akt materiałów sprawy dotyczących wyżej wymienionego wątku do odrębnego postępowania i przeprowadzenie w tym zakresie stosownego postępowania przygotowawczego.

RPO-497152-II/05

Rzecznik Praw Obywatelskich podjął z urzędu sprawę dotyczącą przekroczenia uprawnień i niedopełnienia obowiązków przez funkcjonariuszy Policji z Komendy Stołecznej Policji i Komendy Rejonowej Policji w W., w czasie wykonywania czynności służbowych w dniu 03.12.2004 r. z udziałem Panów Marka C., Łukasza K., Dariusza M., Mateusza K., Artura K., Sebastiana W., Konrada Z.

W toku postępowania wyjaśniającego Rzecznik zbadał między innymi akta postępowania prowadzonego w Prokuraturze Rejonowej w W.

W analizowanej sprawie, zdaniem Rzecznika wystąpiły istotne uchybienia, które zgodnie z dyspozycją art. 327 § 1 k.p.k. winien był zweryfikować prokurator nadrzędny. W szczególności Rzecznik wskazał, iż w omawianej sprawie nie pouczono zatrzymanych o przysługujących im prawach, co stanowi naruszenie ich podstawowych praw konstytucyjnych i gwarantowanych w Kodeksie postępowania karnego, a także naruszenie standardów międzynarodowych, określonych chociażby w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Nadto, w sprawie niniejszej nie została, w przekonaniu Rzecznika, dostatecznie zbadana okoliczność przekroczenia uprawnień przez funkcjonariuszy Policji, w tym użycia przez nich wobec zatrzymanych siły fizycznej w postaci uderzeń rękami, ciągnięcia za włosy oraz grożenia. W przedmiotowej sprawie nie rozważono również kwestii zaistnienia przestępstw z art. 245 k.k., czy z art. 246 k.k.

Uchybieniem procesowym w prowadzonym przez prokuraturę postępowaniu mogło być także nie ustalenie rzeczywistego adresu jednego z pokrzywdzonych.

Rzecznik dodatkowo podniósł, iż postanowienie o umorzeniu śledztwa z dnia 25.08.2006 r. nie odpowiada przepisom prawa, albowiem prokurator nie uzasadnił, dlaczego odmówił wiary zeznaniom pokrzywdzonych. Prokurator wskazał jedynie, iż pokrzywdzeni nie dysponują dokumentacją medyczną potwierdzającą ich obrażenia. Prokurator nie rozważył także istotnych dla sprawy zeznań jednego z pokrzywdzonych.

W omawianym postępowaniu, nie przeprowadzono ponadto istotnych dowodów z konfrontacji pokrzywdzonych z funkcjonariuszami Policji.

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik – pismem z dnia 10.07.2007 r. zwrócił się do Prokuratora Apelacyjnego w W. o zbadanie tej sprawy w trybie nadzoru służbowego.

Prokuratura Apelacyjna w W., pismem z dnia 20.07.2007 r. poinformowała Rzecznika, iż po zapoznaniu się z materiałem dowodowym zgromadzonym w omawianej sprawie, a także stanowiskiem Rzecznika – zobligowano Prokuratora Okręgowego w W., do spowodowania podjęcia na nowo przedmiotowego postępowania, jego uzupełnienia, a następnie ponownej oceny prawnokarnej zaistniałego zdarzenia, nie tylko w świetle normy art. 231 k.k., ale także art. 245 k.k. i art. 246 k.k.

RPO-548325-II/04

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Brunon G. żaląc się na sposób zakończenia prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w W. postępowania, a także sposób zakończenia przedmiotowego postępowania w sprawie dotyczącej zaistniałego w dniu 16 sierpnia 2006 r. w W. psychicznego i fizycznego znęcania się nad wyżej wymienionym tj. o czyn z art. 207 § 1 k.k.

Prokurator prowadzący powyższe postępowanie przygotowawcze zakończył je postanowieniem o umorzeniu, wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa, a powyższa decyzja merytoryczna została utrzymana w mocy postanowieniem Sądu Rejonowego w W. z dnia 21 grudnia 2006 r.

Wystąpienie skierowane do Prokuratora Apelacyjnego w W., poprzedzone dokonaną przez Rzecznika analizą akt przedmiotowego postępowania, wskazujące na przedwczesne jego zakończenie, bez wyjaśnienia istotnych okoliczności zdarzenia, w tym protokolarnego odsłuchania dostarczonej przez pokrzywdzonego kasety magnetofonowej, spowodowało wydanie polecenia Prokuratorowi Okręgowemu w W. uzupełnienia powyższego postępowania w trybie art. 327 § 3 k.p.k.

RPO-549309-II/07

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się z prośbą o interwencję Pani Dorota S. Sprawa dotyczyła postępowania przygotowawczego, prowadzonego w Prokuraturze Rejonowej w L. – w sprawie narażenia wymienionej na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu przez lekarzy oddziału ginekologiczno-położniczego Szpitala w L. – tj. o czyn z art. 160 § 2 k.k. i 156 § 2 k.k. Powyższe śledztwo zakończono wydaniem w dniu 29 grudnia 2005 roku postanowienia o jego umorzeniu, które to rozstrzygnięcie utrzymano w mocy orzeczeniem Sądu Rejonowego w L. z dnia 29 marca 2006 roku. W ocenie Rzecznika pomimo zrealizowania szeregu istotnych przedsięwzięć dowodowych, w omawianym postępowaniu istniały nadal niewyjaśnione okoliczności, które należało i można było rozstrzygnąć przeprowadzając stosowne czynności procesowe. Pozostawienie tych wątków bez należytej reakcji i odniesienia się do nich w merytorycznej, końcowej decyzji procesowej ze strony prowadzących postępowanie sprawiało, iż śledztwo dotknięte było brakami, które rzutowały na treść i prawidłowość merytorycznego rozstrzygnięcia. Było to tym bardziej istotne, że przedmiotowe śledztwo umarzano dwukrotnie, a po wydaniu pierwotnego postanowienia o umorzeniu śledztwa, w wyniku kontroli instancyjnej Prokurator Prokuratury Okręgowej w L. uchylił wadliwą decyzję procesową.

W pisemnym wystąpieniu z dnia 26 czerwca 2007 roku do Prokuratora Apelacyjnego w W. Rzecznik podkreślił, że po wspomnianym pierwszym umorzeniu śledztwa – Pani Dorota S. w swoim zażaleniu na tę decyzję

procesową wskazała nowe istotne okoliczności odnośnie dokonanego u niej zabiegu operacyjnego w lipcu 2002 roku. Mianowicie powołała się ona na podane jej przez Panią dr Alicję O. informacje o przebiegu działań lekarskich, a w tym o pozostawieniu po operacji w jamie brzusznej części nie zszytych naczyń krwionośnych oraz chusty chirurgicznej. Co więcej jako świadka przekazania jej owych informacji przez dr Alicję O. wymieniła inną pacjentkę – Panią Honoratę J. Okoliczności powyższe – wskazujące na ewidentne nieprawidłowości działań lekarskich podczas operacji – Pani Dorota S. potwierdziła następnie podczas przesłuchania jej w charakterze świadka. Również Pani Honorata J. – obca dla pokrzywdzonej – w swoich zeznaniach poświadczyła przekazanie takich informacji przez dr Alicję O. Co prawda ponownie przesłuchana w charakterze świadka dr Alicja O zaprzeczyła, by miała miejsce taka sytuacja, to jednak poprzestanie jedynie na odebraniu tych diametralnie różniących się zeznań, bez próby usunięcia ujawnionych rozbieżności i wyjaśnienia owej zasadniczej wątpliwości było niewłaściwe. Zdaniem Rzecznika w tej sytuacji nieodzowne i bezwzględnie konieczne było dokonanie niezależnych konfrontacji pomiędzy wspomnianą lekarką, a pacjentkami w osobach Pani Doroty S. i Honoraty J. Nadto odniesienie, ocena i wyniki tych czynności winny znaleźć odzwierciedlenie w końcowej merytorycznej decyzji procesowej. Nie można, bowiem wykluczyć, że dogłębne wyjaśnienie tego wątku i konfrontacje mogłyby doprowadzić do ujawnienia nowych danych mogących świadczyć o zaistnieniu czynów zabronionych, w tym składania nieprawdziwych zeznań lub poświadczania nieprawdy w dokumentach medycznych. Nadto w zależności od poczynionych ustaleń należałoby rozważyć uzyskanie uzupełniającej opinii biegłych lekarzy. Rzecznik dostrzegł fakt, iż postępujący upływ czasu w części może prowadzić do przedawnienia karalności branych pod uwagę czynów zabronionych. Nie mniej jednak wyniki realizacji tych przedsięwzięć determinowały prawidłowość wypracowania końcowej merytorycznej decyzji procesowej.

W ocenie Rzecznika, podobne działania zmierzające do usunięcia wątpliwości ujawnionych w sprawie należało zrealizować konfrontując pokrzywdzoną ze świadkiem lek. Dariuszem Z. Mianowicie z zeznań wymienionego lekarza wynikało, że to pokrzywdzona w lipcu 2002 roku, w obawie przed dalszymi komplikacjami zdrowotnymi prosiła go o wycięcie całej macicy, tymczasem okoliczności takich nie wskazywała Pani Dorota S., a miało to istotne znaczenie dla niniejszego postępowania i oceny prawno-karnej.

Niezależnie od tego Rzecznik zwrócił uwagę, iż w tego rodzaju dowodowo trudnych sprawach, celem prawidłowego zabezpieczenia toku postępowania – niezbędne jest uzyskanie oryginałów całości dokumentacji medycznej. Dysponując oryginalną i właściwie w sposób procesowy zabezpieczoną dokumentacją lekarską można uniknąć w ogóle zastrzeżeń

stron, bądź ewentualnie rozstrzygać ich uwagi, co do wiarygodności tych dokumentów lub poszczególnych zapisów medycznych. Nadto przesłuchania lekarzy w tego typu sprawach immanentnie związanych z chronionymi prawnie danymi o zdrowiu pacjenta, powinny być poprzedzone uzyskaniem stosownego zezwolenia sądu (art. 180 § 2 k.p.k).

Zważywszy, iż ocenie Prokuratury umknęły ważne, a sygnalizowane wyżej kwestie, których rozstrzygnięcie mogło prowadzić do potwierdzenia możliwości zaistnienia przestępstwa na szkodę Pani Doroty S., bądź ujawnienia przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości w postaci np. złożenia fałszywych zeznań, zdaniem Rzecznika, w niniejszym przypadku nie osiągnięto w pełni celu postępowania przygotowawczego, o jakim mowa w art. 297 k.p.k.

Biorąc pod uwagę powyższe kwestie, jak i widoczną podczas omawianego postępowania karnego determinację pokrzywdzonej, we wspomnianym wystąpieniu z dnia 26 czerwca 2007 roku do Prokuratora Apelacyjnego w W. – Rzecznik wnioskował o rozważenie decyzji o podjęciu na nowo umorzonego śledztwa, zaznaczając, iż decyzja taka poprzedzona być może czynnościami uzupełniającymi, o jakich mowa w art. 327 § 3 k.p.k.

Dnia 5 września 2007 roku do wiadomości Rzecznika wpłynęła odpowiedź z Prokuratury Okręgowej w L. Poinformowano Rzecznika, iż w przedmiotowej sprawie aktualnie prowadzone są uzupełniające czynności procesowe, których analiza determinować będzie wypracowanie decyzji odnośnie podjęcia na nowo umorzonego postępowania.

RPO-551277-II/04

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Pani Józefa Ł., żaląc się na nieprawidłowości jakie – jej zdaniem – zaistniały w toku postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w K. między innymi w sprawie podrobienia w dniu 12 października 2003 r. w miejscowości S. podpisu na oświadczeniu dotyczącym darowizny ciągnika marki „Ursus" tj. o czyn z art. 270 § 1 k.k.

Prokurator Rejonowy po przeprowadzeniu postępowania przygotowawczego w przedmiotowej sprawie postanowieniem z dnia 29 grudnia 2006 r. umorzył wyżej opisany wątek wobec niewykrycia sprawcy przestępstwa, a przedmiotowe orzeczenie zostało utrzymane w mocy przez Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 11 kwietnia 2007 r.

Wystąpienie do Prokuratora Apelacyjnego w R. poprzedzone dokonaną przez Rzecznika analizą akt przedmiotowego postępowania wskazujące na przedwczesne zakończenie powyższej sprawy, w tym przede wszystkim nie przesłuchanie wszystkich właściwych świadków oraz nie wyjaśnienie sprzeczności, które zaistniały w zeznaniach świadków przesłuchanych w niniejszej sprawie, spowodowało wydanie polecenia uzupełnienia tego postępowania w trybie art. 327 § 3 k.p.k.

RPO-530493-II/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Piotr Ż. z wnioskiem o interwencję wobec zakończonego umorzeniem postępowania przygotowawczego Prokuratora Rejonowego w W., w sprawie przekroczenia uprawnień przez funkcjonariuszy publicznych z Rady Miejskiej i Urzędu Miasta i Gminy w S. – poprzez przydzielenie mieszkań osobom nie spełniającym stosownych warunków i przez to działanie na szkodę między innymi Piotra Ż. – tj. o czyn z art. 231 § 1 k.k.

Przeprowadzona przez Rzecznika analiza materiałów wspomnianego śledztwa wykazała, że pomimo wykonania szeregu istotnych przedsięwzięć procesowych, decyzja o umorzeniu postępowania przygotowawczego wydana została przedwcześnie. Mianowicie, zważywszy na poprawnie sformułowany cel, w jakim dnia 7 kwietnia 2006 roku wszczęto przedmiotowe śledztwo, zdaniem Rzecznika, w ramach przedsięwzięć procesowych należało przesłuchać w charakterze świadków osoby z projektu listy osób zakwalifikowanych do zawarcia umowy najmu lokalu mieszkalnego z zasobów komunalnych gminy S. na lata 2005/2006. Listę powyższą, zawierającą 13 wytypowanych osób, bądź rodzin wraz z aktualnym miejscem ich zamieszkania, uzyskano podczas śledztwa, jednak poza Państwem Agnieszką i Piotrem Ż., nie podjęto próby przesłuchania chociażby niektórych z tych osób. Tymczasem działania takie mogły potwierdzić, bądź ewidentnie wykluczyć istnienie nieprawidłowości w przydziale mieszkań ze strony odpowiedzialnych za to funkcjonariuszy publicznych. Pozwoliłoby to również na właściwe odniesienie się do argumentów zgłaszanych przez Państwo Ż. Zatem brak tego typu przedsięwzięć ze strony prowadzących śledztwo, według Rzecznika, uniemożliwiał poprawną i kompleksową ocenę badanego zdarzenia. Tym bardziej, że składając zeznania Pani Agnieszka Ż. jednoznacznie twierdziła, iż Pan Marek W. (występujący na wspomnianej liście) otrzymał mieszkanie, będąc w jej przekonaniu w lepszej od niej sytuacji mieszkaniowej.

Zdaniem Rzecznika, weryfikacji dowodowej należało poddać także okoliczności zgłaszane przez Pana Piotra Ż. wyrażone w jego piśmie z 29.03.2006 r., a dotyczące przydziału mieszkania nr 9 położonego w S. Panu P., a następnie Pani Katarzynie G. W omawianym piśmie autor wskazywał, iż Pan P. zrezygnował z przydziału, zaś Pani G., której zaproponowano lokal od dnia 01.01.2006 roku, nie wprowadziła się do tego mieszkania do 29.03.2006 roku. Okoliczności te w odczuciu Pana Ż. mogą potwierdzać nieprawidłowe kryteria przydziału mieszkań. Przesłuchanie tych osób jako świadków, uwzględniające w ich zeznaniach powody rezygnacji z przydziału, bądź nie zamieszkania, czy też opóźnienia we wprowadzeniu się do lokalu – w przypadku Pani G. – jednoznacznie wyjaśniłyby istniejące wątpliwości. Nadto świadkowie ci także mogliby przedstawić w swoich relacjach kwestie dotyczące faktów i ich oceny, w zakresie ogólnej prawidłowości przydziału mieszkań będących w zasobach gminy S.

Istotnym dla niniejszej sprawy elementem, który umknął prowadzącym śledztwo, było zeznanie Pani Renaty D. Wymieniona wskazała między innymi, że pracująca w Urzędzie Gminy Pani Monika K. otrzymała mieszkanie w ciągu pół roku. Z nieznanych powodów nie wyjaśniano tej kwestii, mimo, iż w toku śledztwa przesłuchano Panią Monikę K. w charakterze świadka. Tymczasem zważywszy na cel wszczętego w niniejszej sprawie postępowania przygotowawczego, jak i potrzebę transparentności przydziału mieszkań z zasobów gminy S., według Rzecznika należało wyjaśnić ową kwestię, definitywnie wykluczając w ten sposób, bądź potwierdzając, iż w zakresie kryteriów przydziału lokali mieszkalnych nie było nieprawidłowości.

Przedstawiając powyższe stanowisko w wystąpieniu do Prokuratora Okręgowego w K., Rzecznik wnioskował o rozważenie decyzji o uzupełnieniu umorzonego śledztwa – zgodnie z art. 327 § 3 k.p.k. i podjęciu na nowo umorzonego postępowania, w trybie art. 327 § 1 k.p.k.

Dnia 26 września 2007 roku do wiadomości Rzecznika wpłynęła odpowiedź z Prokuratury Okręgowej w K. Poinformowano Rzecznika, iż na polecenie tamtejszej Prokuratury postanowieniem z dnia 6 lipca 2007 roku Prokurator Rejonowy w W. podjął na nowo umorzone postępowanie.

RPO-560635-III/07

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się z prośbą o pomoc Pani Daniela J. w sprawie przyznania uprawnień kombatanckich z tytułu pobytu w obozie przesiedleńczym w Łodzi w 1940 r.

W dniu 12 czerwca 2007 r. Rzecznik zwrócił się w tej sprawie do Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych o poinformowanie o stanie sprawy. Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w odpowiedzi z dnia 3 lipca 2007 r. poinformował Rzecznika, że uchylił własną decyzję o odmowie przyznania uprawnień kombatanckich i przyznał Pani Danieli J. uprawnienia kombatanckie z tytułu pobytu w obozie przejściowym w Łodzi w wymiarze 1 miesiąca.

RPO-431066-III/03

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Centrali ZUS Departamentu Świadczeń Emerytalno-Rentowych o zbadanie sprawy ustalenia wysokości emerytury Pana Stanisława P. na podstawie art. 21 ust 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 9, poz. 353 ze zm.) w związku z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2002 r. III UZP 7/02 kierując się zasadą działania na korzyść ubezpieczonego.

Rzecznik wskazał, że wykonując wyrok Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 marca 2002 r. decyzją z dnia 24 kwietnia 2004 r. organ rentowy ustalił wysokość emerytury przyjmując podstawę wymiaru w kwocie 998,51 zł. wskazanej w sentencji wyroku. Organ rentowy nie

dokonał waloryzacji podstawy wymiaru emerytury zgodnie z art. 21 ust 1 pkt 1 ustawy emerytalnej. Rzecznik zauważył, że wyrok Sądu Okręgowego, na podstawie którego została wydana decyzja z dnia 24 kwietnia 2002 r., zapadł zanim Sąd Najwyższy podjął uchwałę w sprawie zasad ustalania wysokości emerytury w miejsce renty, która łącznie z przyszłą nowelizacją zmieniła zasady ustalania jednych świadczeń w miejsce drugich.

W wyniku interwencji Rzecznika Centrala ZUS zobowiązała Oddział ZUS w S. do ustalenia podstawy wymiaru oraz wysokości Pana Stanisława P. emerytury zgodnie z żądaniem zainteresowanego tj. w myśl uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2002 r. III UZP 7/02. Część socjalna emerytury ustalona została od kwoty bazowej wynoszącej 1683,27 zł, natomiast ustalając podstawę wymiaru zgodnie z art. 21 ust 1 pkt 1 ustawy emerytalnej dokonano jej waloryzacji. Wyrównanie świadczenia zostało wypłacone wraz ze świadczeniem w lipcowym terminie płatności wraz ze stosownymi odsetkami.

RPO 555716-III/07

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga mieszkańców Domu Rencisty w K. J. na różnicowanie uprawnień do dodatku pielęgnacyjnego w zależności od terminu skierowania do tej placówki. Zdaniem skarżących prawo do dodatku pielęgnacyjnego powinni mieć wszyscy mieszkańcy, albowiem placówka ta nie jest domem pomocy społecznej. Innego zdania był Zakład Ubezpieczeń Społecznych, co skutkowało pozbawieniem prawa do dodatku pielęgnacyjnego 40- stu z 60-ciu mieszkańców.

W celu rozstrzygnięcia tego sporu zwrócono się do Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej- Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Ministerstwo zajęło stanowisko, że Dom Rencisty PAN nie posiada statusu domu pomocy społecznej i nie jest zarejestrowany u wojewody, w związku z czym osoby w nim przebywające mają prawo do dodatku pielęgnacyjnego niezależnie od daty skierowania do tej placówki.

Powyższe stanowisko Ministerstwa zostało przekazane do Departamentu Świadczeń Pieniężnych – Centrali Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W. Na skutek interwencji Rzecznika Departament Świadczeń Pieniężnych uznał, stanowisko Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Do Dyrekcji Domu Rencisty zostało przekazane zmienione, korzystne dla mieszkańców stanowisko co pozwoliło na przyznanie dodatku pielęgnacyjnego tym spośród mieszkańców, którzy tego dodatku nie otrzymywali, a ponadto nastąpi jego wyrównanie zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. nr 39, poz. 353 ze zm.).

RPO-528946-V/06

Na tle zakończonej, indywidualnej sprawy podjętej przez Rzecznika Praw Obywatelskich został dostrzeżony problem niewłaściwej regulacji

przepisów prawa miejscowego, dotyczących zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Rz.

Analiza treści uchwały Rady Miasta Rz. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Rz. pozwoliła zauważyć, iż brakuje w niej przepisów określających zasady postępowania w stosunku do osób, które pozostają w lokalu, w którego najem nie wstąpiły po śmierci najemcy. Konsekwencją braku wymaganych ustawą z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz.U. z 2005., Nr 31, poz. 266 ze zm.) przepisów, była w dużej mierze uznaniowość organów Gminy w postępowaniu z osobami pozostającymi w lokalu, w którego najem nie wstąpiły po śmierci najemcy. Bowiem, z odpowiedzi Prezydenta Miasta Rz. na wystąpienie Rzecznika z dnia 10 kwietnia 2006 r. wynikało, iż w sytuacji, w której po śmierci najemcy pozostają w lokalu osoby nieuprawnione do wstąpienia w stosunek najmu, Gmina występuje do sądu z powództwem o opróżnienie lokalu. Tym niemniej, Prezydent wyjaśnił również, iż w niektórych przypadkach dotychczas zajmowane mieszkania są przekwalifikowywane na lokale socjalne, a z ich lokatorami zawierane są umowy terminowe. Z kolei po trzech miesiącach, a więc po upływie czasu na jaki zawarto umowę najmu lokalu socjalnego, najemca ma możliwość zawarcia umowy na czas nieokreślony – jeżeli wpłaci wymaganą kaucję.

W piśmie Rzecznika z dnia 2 czerwca 2006 r. skierowanego do Przewodniczącego Rady Miasta Rz. podniesiono, iż brak precyzyjnych, jednoznacznych dla każdego obywatela kryteriów jakimi kierują się władze Gminy – określonych w uchwale – uniemożliwia weryfikację działań organów, co wydaje się szczególnie pożądane, gdy chodzi o zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych z majątku wspólnoty samorządowej. Przyjęta praktyka postępowania nie tylko podważa zaufanie obywateli do organów samorządu terytorialnego, ale w efekcie rodzić może niepotrzebne spory i konflikty. Niezależnie od powyższego, Rzecznik wskazał, iż w przedmiotowej uchwale Rady Miasta Rz. nie można również znaleźć postanowienia, które wskazywałoby jaka wysokość dochodu gospodarstwa domowego uzasadnia zastosowanie obniżek czynszu, co w rezultacie oznacza, że przepisy dotyczące zasady wynajmowania lokali gminnych są niekompletne, gdyż pomijają istotne kwestie, których uregulowania od rady gminy wymaga ustawa o ochronie praw lokatorów.

Zasadność przedstawionych przez Rzecznika uwag dotyczących materii, która powinna znaleźć się w uchwale Rady Miasta Rz. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Rz. została dostrzeżona przez władze Miasta Rz. Pismem z dnia 20 lutego 2007 r. Prezydent Miasta Rz. poinformował ostatecznie, że w dniu 30 stycznia 2007 r. Rada Miasta Rz. podjęła uchwałę w sprawie zmiany zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Rz. Przyjęte w uchwale rozwiązania są zgodne ze stanowiskiem

Rzecznika prezentowanym w wystąpieniach kierowanych do organów Gminy.

RPO-539793-V/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Pani Małgorzata J. z prośbą o pomoc w sprawie mieszkaniowej. Z byłym mężem, Janem K. zawarła ugodę sądową, na mocy której dokonano podziału majątku wspólnego małżeńskiego w ten sposób, że spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego przyznane zostało skarżącej, a Janowi K. stosowna spłata pieniężna. Małgorzata J. spłaciła byłego męża, jednak nie mogła wyegzekwować od niego obowiązku opuszczenia mieszkania, z uwagi na treść art.1046 k.p.c. Przepis ten nakazuje komornikowi wstrzymanie czynności egzekucyjnych w związku z eksmisją, do czasu dostarczenia dłużnikowi, któremu sąd nie przyznał prawa do lokalu socjalnego, tzw. pomieszczenia zastępczego. Zgodnie z przepisami, pomieszczenie zastępcze dostarcza gmina lub wierzyciel, chyba, że dłużnik sam znalazł dla siebie takie pomieszczenie. Pani Małgorzata J. nie dysponowała pomieszczeniem tymczasowym dla byłego męża, więc zwróciła się o pomoc do gminy. Uzyskała informacje, że miasto nie dysponuje takimi pomieszczeniami. Tym samym wykonanie eksmisji Jana K. stało się faktycznie niemożliwe.

Okoliczności sprawy były drastyczne – Jan K. nałogowy alkoholik był karany za znęcanie się nie tylko nad żoną, ale i wspólnymi, małymi dziećmi. Jest pozbawiony władzy rodzicielskiej, ma zakaz osobistej styczności z dziećmi. Już w wyroku rozwodowym, z uwagi na jego rażąco naganne zachowanie sąd nakazał mu opróżnienie wspólnego mieszkania. Ponieważ tego nie uczynił Małgorzata J. wraz z czwórką dzieci zmuszona była się wyprowadzić, choć w wyniku ww. ugody sadowej, to wyłącznie jej przypadło prawo do mieszkania, a udział byłego męża spłaciła.

Z uwagi na te szczególne okoliczności sprawy Rzecznik zwrócił się do Prezydenta Miasta S. z prośbą o udzielenie pomocy w znalezieniu pomieszczenia tymczasowego dla Jana K., tak aby można było zrealizować jego eksmisję z mieszkania skarżącej. W odpowiedzi udzielonej w październiku 2006 r. Prezydent Miasta S. stwierdził, że trudna sytuacja mieszkaniowa w gminie nie pozwala na szybkie udzielenie pomocy Małgorzacie J., jednak gdy pojawi się taka możliwość, pomieszczenie tymczasowe zostanie zaproponowane. Sprawa ta była systematycznie monitorowana przez Rzecznika i w końcu, w maju 2007 r. Miasto S. wskazało pomieszczenie tymczasowe dla Jana K., co umożliwiło wyeksmitowanie go z mieszkania skarżącej i wydanie tego lokalu jej i czwórce dzieci.

RPO-386601-V/01

Do Rzecznika Praw Obywatelskich od 2001 r. zwróciły się Panie Teresa i Izabela D. z miasta L z prośbą o udzielenie im pomocy w poprawie warunków mieszkaniowych. Skarżące są siostrami, które wspólnie miesz-

kały i wychowywały samotnie łącznie piątkę małych dzieci. Początkowo w sprawie tej Rzecznik poprzestawał na wskazywaniu piszącym środków działania, z których korzystać mogą samodzielnie. Jednak opis warunków mieszkaniowych zawarty w piśmie ze stycznia 2006 r., ilustrowany zdjęciami, wzbudził wątpliwości Rzecznika, czy zajmowany przez siostry wraz z dziećmi lokal w ogóle nadaje się na stały pobyt ludzi. Dlatego Rzecznik zwrócił się o zbadanie tej sprawy do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w L. W odpowiedzi Inspektor Nadzoru Budowlanego poinformował Rzecznika, że zwrócił się do Spółdzielni Mieszkaniowej w L., właściciela lokalu zajmowanego przez siostry D. o wyjaśnienia. Na podstawie udzielonych przez Spółdzielnie wyjaśnień Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego doszedł do wniosku, że lokal znajduje się w budynku spełniającym warunki stawiane budynkom przeznaczonym na stały pobyt ludzi, zaś zły stan techniczny mieszkania jest wynikiem jego niewłaściwej eksploatacji przez siostry D. W związku z tym Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego nie znajduje podstaw do interwencji.

Skarżące, siostry D., po zapoznaniu się z wyjaśnieniami Inspektora NB nadesłały obszerną polemikę z postawionymi tezami. Skłoniło to Rzecznika do skierowania kolejnego pisma do Inspektora NB w L., w którym wskazał, że treść jego pisma wskazuje, że swoje stanowisko w sprawie stanu technicznego lokalu zajmowanego przez siostry D. z dziećmi oparł wyłącznie na wyjaśnieniach właściciela budynku – Spółdzielni Mieszkaniowej w L. Nie zbadano w ogóle zarzutów podnoszonych w pismach lokatorek – że w lokalu brak jest źródła ogrzewania, że na ścianach zimą osadza się lód, a farba – nawet świeżo położona, odpada płatami. Zdaniem Rzecznika, aktywna postawa lokatorek nie pozwala na przyjęcie, że to wyłącznie ich zaniedbania są przyczyną bardzo złego stanu technicznego mieszkania. Podnoszone przez nie argumenty są bowiem racjonalne, a determinacja w wyjaśnieniu sprawy wskazuje raczej na troskę o utrzymanie lokalu w należytym stanie, a nie na niedbałość, prowadzącą do opisywanej w piśmie Spółdzielni Mieszkaniowej do Inspektora NB dewastacji. Dlatego Rzecznik zwrócił się do Powiatowego Inspektora NB o ponowne przeanalizowanie tej sprawy.

Dopiero w wyniku tego pisma Rzecznika, Powiatowy Inspektor NB przeprowadził osobiście kontrolę stanu technicznego budynku i ustalił, że nie nadaje się on do całorocznego zamieszkania przez ludzi, a zatem obecni lokatorzy nie powinni być do niego przekwaterowani.

Ta informacja pozwoliła Rzecznikowi podjąć interwencję u Prezydenta Miasta L., ponieważ to gmina na mocy wcześniejszego wyroku eksmisyjnego była zobowiązana dostarczyć siostrom D. lokal socjalny. W efekcie, Miasto L. zaproponowało każdej z sióstr inny lokal socjalny i nowe umowy najmu zostały przez nie podpisane. Zważywszy na bierną postawę Inspektoratu Nadzoru Budowlanego w tej sprawie, gdyby nie interwencja Rzecznika, skarżące i pięcioro małych dzieci prawdopodobnie nadal przebywałyby w lokalu nie nadającym się na stały pobyt ludzi.

RPO-551099-V/07

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Pani Lilla M. z prośbą o pomoc w sprawie mieszkaniowej. Pisząca od wielu lat ubiega się o przyznanie jej lokalu komunalnego w S. Jest matką samotnie wychowującą trójkę dzieci. Mieszka w S., jednakże z powodu braku mieszkania, nie jest zameldowana na pobyt stały. Jej starania o przyznanie lokalu komunalnego są bezskuteczne właśnie z powodu braku zameldowania w S. na pobyt stały przez ostatnie 5 lat.

Z okoliczności sprawy wynikało, że zasady gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy S. są określone w uchwale Rady Miasta S. Zgodnie z tą uchwałą zasadniczym kryterium, które należy spełnić, aby móc ubiegać się o lokal z mieszkaniowego zasobu gminy jest zameldowanie na pobyt stały na terenie miasta lub gminy przez okres co najmniej 5 lat. Ponieważ Pani M. takiego warunku nie spełniła nie mogła ubiegać się o lokal komunalny w S.

Sprawa ta została podjęta przez Rzecznika. Problem niezgodnego z prawem uzależniania przez gminy możliwości ubiegania się o lokal komunalny od zameldowania w gminie na pobyt stały był już bowiem w przeszłości badany przez Rzecznika, doczekał się również licznych rozstrzygnięć w orzecznictwie sądów administracyjnych. Stąd też w piśmie do Przewodniczącego Rady Miasta S. Rzecznik wskazał, że postanowienia uchwały Rady Miasta S. wyłączyły wobec określonych grup członków wspólnoty samorządowej gminy, których cechą jest brak zameldowania, możliwości uzyskania prawa najmu mieszkania komunalnego. W stosunku do tych członków wspólnoty samorządowej uchwała wyłączyła realizację ustawowo określonego obowiązku gminy polegającego na zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych o niskich dochodach. W ocenie Rzecznika takie postanowienia naruszają art. 4 ustawy o ochronie praw lokatorów. Zgodnie z art. 21 tej ustawy rada gminy jest uprawniona do doprecyzowania pewnych kryteriów wyboru osób, z którymi zawiera umowy najmu lokali mieszkalnych, takich jak wysokość dochodu, warunki mieszkaniowe kwalifikujące do ich poprawy oraz do określenia kryteriów wyboru osób, którym przysługuje pierwszeństwo w zawarciu umowy najmu. Z omawianego upoważnienia ustawowego do stanowienia przepisów gminnych nie sposób jednak wywieść delegacji do wyłączenia określonych grup członków wspólnoty samorządowej z możliwości ubiegania się o zawarcie umowy najmu lokalu z mieszkaniowego zasobu gminy. Rzecznik zwrócił także uwagę, że problematyka dotycząca wiązania możliwości uzyskania mieszkania z zasobów mieszkaniowych gminy z zameldowaniem była już wielokrotnie rozważana w orzecznictwie sądowym. Przykładowo, w wyroku z dnia 8.06.2002 r. (sygn. akt II SA/Ka 269/02) Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził, że do zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy [...] nie można zaliczyć uzależnienia otrzymania miesz-

kania z zasobu komunalnego od 3 letniego okresu zamieszkiwania na terenie gminy.

Rzecznik wezwał Przewodniczącego Rady Miasta S. do podjęcia działań, w celu dostosowania postanowień omawianej uchwały Rady Miasta S. do obowiązującego prawa. Uwagi Rzecznika zostały zaaprobowane przez adresata i w efekcie Rada Miasta S. podjęła nową uchwałę dotyczącą zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład zasobu mieszkaniowego Gminy S. W uchwale tej nie ma zapisu, który uzależniałby możliwość ubiegania się o mieszkanie komunalne od stałego zameldowania na terenie gminy. Obecnie Pani Lilla M. może już bez przeszkód ubiegać się o pomoc mieszkaniową ze strony Miasta S.

RPO-552188-VII/ 07

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Maciej W., przebywający w Zakładzie Karnym w Sz. Kwestionował prawidłowość badania przeprowadzonego na obecność środków odurzających w organizmie. Twierdził również, iż badanie wykonane zostało w obecności tylko jednego funkcjonariusza, który próbował go zastraszyć, gdy nie zgadzał się na badanie krwi.

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w G. uznał zarzut skazanego za bezzasadny, nie dopatrując się nieprawidłowości w sposobie przeprowadzenia kwestionowanego przez wnioskodawcę badania. Decyzją Komisji Penitencjarnej z dnia 29 stycznia 2007 r. Pan Maciej W. zakwalifikowany został do dalszego odbywania kary w zakładzie karnym typu zamkniętego oraz wycofany z nauczania.

Skazany pouczony o możliwości odwołania się od decyzji Komisji Penitencjarnej do Sądu Okręgowego skorzystał z przysługującego mu uprawnienia.

Sąd Okręgowy w G. postanowieniem z dnia 27 marca 2007 r. uznał odwołanie skazanego za uzasadnione i przywrócił go do nauczania oraz do odbywania kary w zakładzie typu półotwartego. Zauważył jednocześnie, iż „Dodatni wynik testu uzyskany metodami immunochemicznymi (analizatorami śliny, testerami narkotykowymi) nie jest jednoznaczny i wskazuje jedynie na możliwość zażycia środków odurzających. Jednoznaczny wynik uzyskuje się jedynie metodami chromatograficznymi. Każdy wynik dodatni, jeżeli badany zaprzecza użyciu środka, musi być potwierdzony laboratoryjnie." Tego prawa odmówiono zaś skarżącemu opierając się jedynie na wyniku niejednoznacznym.

RPO-557217-VII/07

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Paweł K., przebywający w Areszcie Śledczym w W. Żalił się on m.in. na złe warunki sanitarno-higieniczne w tej jednostce.

Rzecznik zwrócił się o zbadanie tej skargi do Państwowej Powiatowej Inspekcji Sanitarnej w W.

Pracownicy tego organu przeprowadzili dwukrotne kontrole w jednostce. Inspektorzy stwierdzili uchybienia w zakresie stanu techniczno-sanitarnego pomieszczeń kuchni i wydali stosowne decyzje, zobowiązujące administrację jednostki do usunięcia ujawnionych nieprawidłowości.

Nie wykazała natomiast uchybień kontrola pawilonów mieszkalnych (za wyjątkiem potrzeby wymiany mat antypoślizgowych w łaźni, które zastąpiono nowymi w trakcie kontroli). W dniu kontroli w jednostce prowadzona była gruntowna modernizacja wybranych cel mieszkalnych polegająca na wymianie instalacji elektrycznej, kładzeniu gładzi na ścianach, malowaniu ścian i sufitu oraz malowaniu lamperii.

Jak wynika z udzielonej Rzecznikowi informacji, Areszt Śledczy w W. zostanie objęty wzmożonym nadzorem sanitarnym.

RPO-553138-VII/07

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Arkadiusz R., który żalił się, że podczas pobytu w Zakładzie Karnym w Ł. został pozbawiony możliwości korzystania z płatnego zwolnienia od pracy.

Zgodnie z art. 124 § 1 k.k.w skazanemu zatrudnionemu odpłatnie na podstawie skierowania do pracy przysługuje po roku nieprzerwanej pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, zwolnienie od pracy przez okres 14 dni roboczych, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia. Skazany nie może zrzec się prawa do zwolnienia od pracy.

W toku podjętego postępowania wyjaśniającego ustalono, że Pan Arkadiusz R. był zatrudniony w okresie od 05.11.2001 r. do 21.01.2007 r. jako pomocnik w magazynie depozytowym w wymiarze 7/8 etatu. Na wniosek inspektora ds. zatrudnienia był on kierowany na zwolnienie, jednak w tym czasie faktycznie wykonywał pracę. Sytuacja ta dotyczyła wszystkich okresów, w których skazany powinien był korzystać z przysługującego mu zwolnienia od pracy. Jako że działania te były sprzeczne z art. 124 § 1 k.k.w, skargę uznano za zasadną.

W związku z powyższym Rzecznik poinformował Pana Arkadiusza R., iż ze względu na niewykorzystanie przysługującego zwolnienia od pracy może wystąpić do Dyrektora Zakładu Karnego w Ł. o wypłatę ekwiwalentu pieniężnego.

RPO-551612-VII/07

Do Rzecznika Praw Obywatelskich skierowała skargę Pani Maria A., matka skazanego Macieja G. przebywającego w Areszcie Śledczym w Ł. Autorka żaliła się, że w grudniu 2006 r. bezpodstawnie nie otrzymała drugiego widzenia z synem.

W związku ze skargą Rzecznik zlecił przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej w Ł. Po przeprowadzeniu czynności sprawdzających okazało się, że Maciej G. złożył prośbę o połączenie dwóch widzeń jakie przysługiwały mu w grudniu 2006 r.

i otrzymał na to zgodę. Widzenie takie było realizowane, ale zakończyło się po upływie godziny. Kiedy po kilku dniach Pani Maria A. zgłosiła się do aresztu w celu odbycia dalszej części widzenia, funkcjonariusz Służby Więziennej nie zezwolił na nie, motywując to brakiem formalnej prośby Macieja G. do Dyrektora Aresztu Śledczego w Ł.

Przy braku uregulowania sposobu postępowania w takiej sytuacji, w tym zobowiązania leżącego po stronie osadzonego sporządzenia prośby do dyrektora oraz biorąc pod uwagę fakt, że widzenie należy do zakresu uprawnień osadzonego przyznanych mu przez Kodeks karny wykonawczy, Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej uznał postępowanie administracji aresztu za nieprawidłowe i zobowiązał dyrektora jednostki do podjęcia działań organizacyjnych w celu wyeliminowania wystąpienia podobnych uchybień w przyszłości.

RPO-560305-VII/07

Do Rzecznika Praw Obywatelskich skierował skargę Pan Robert F. przebywający w Areszcie Śledczym w W. Autor skargi żalił się, że Sąd Rejonowy w W. kieruje do niego korespondencję w sposób umożliwiający zapoznanie się z jej treścią przez osoby nieuprawnione.

W związku ze skargą Rzecznik zwrócił się do Prezesa Sądu Rejonowego w W. o przedstawienie wyjaśnień w sprawie. Okazało się, że pracownik sekretariatu odpowiedzialny za ekspedycję korespondencji przygotował kopertę, na której, jako adresata wskazał Dyrektora Aresztu Śledczego w W., nie dokonując żadnej wzmianki, iż faktycznym adresatem przesyłki jest Pan Robert F.

W związku ze stwierdzonym uchybieniem Wiceprezes Sądu Rejonowego w W. skierował do przewodniczących wszystkich wydziałów oraz do kierownika działu administracyjnego pismo, w którym przypomniał o obowiązujących zasadach doręczania pism sądowych osobom pozbawionym wolności. Przeprowadził również rozmowę dyscyplinującą z pracownikiem odpowiedzialnym za stwierdzone błędy.

RPO-558014-VII/07

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się ze skargą Pan Grzegorz G., który twierdził, że za odmowę poddania się badaniu na obecność w organizmie substancji narkotycznych (zdarzenie miało miejsce w Zakładzie Karnym w K.) został ukarany dyscyplinarnie.

Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w G. o zbadanie sprawy. Z przesłanych Rzecznikowi ustaleń wynikało, że w dniu 21.03.2007 r. w Zakładzie Karnym w K. Pan Grzegorz G. odmówił poddania się testowi na obecność w organizmie narkotyku. W wyniku takiego zachowania funkcjonariusz Służby Więziennej sporządził Panu Grzegorzowi G. wniosek o wymierzenie kary dyscyplinarnej natomiast dyrektor tego zakładu karnego ukarał go karą dyscyplinarną.

W ocenie specjalistów OISW w G. test na obecność narkotyku nie jest badaniem, o którym mowa w art. 116 § 1 pkt. 3 k.k.w, a ponadto zgodnie z instrukcją Dyrektora Generalnego Służby Więziennej w sprawie postępowania w przypadku podejrzenia użycia narkotyku przez osobę osadzoną w jednostce penitencjarnej – osadzony ma prawo odmówić poddania się testowi, dlatego wymierzenie kary dyscyplinarnej w tym przypadku nie miało uzasadnienia. Fakt ten mógł jedynie stanowić przesłankę ujemną do oceny postawy i zachowania Pana Grzegorza G., przy dokonywaniu jego oceny okresowej.

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w G. uznał zarzut Pana Grzegorza G. za uzasadniony i poinformował o tym stanowisku Pana Grzegorza G. Ponadto Dyrektor Okręgowy w G. w wyniku stwierdzonych nieprawidłowości w postępowaniu administracji Zakładu Karnego w K. podjął stosowne czynności służbowe. Podjęto również działania określone w art. 149 k.k.w zmierzające do uchylenia skutków niesłusznego ukarania.

RPO-547864-VIII/07

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się osoba poszukująca zatrudnienia na terenie Wielkiej Brytanii z prośbą o opinię prawną dotyczącą prawidłowości działań podejmowanych przez agencję zatrudnienia, z siedzibą w S., w świetle przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. Nr 99, poz. 1001 ze zm.). Zdaniem Zainteresowanego powyższa agencja zatrudnienia bezpodstawnie zawiera w tekście „umowy pośrednictwa" klauzulę pozwalającą naliczyć jej, w razie nastąpienia pewnych zdarzeń, karę umowną w wysokości 1500 zł., na klienta agencji.

Wskutek działań podjętych przez Rzecznika w powyższej agencji zatrudnienia została przeprowadzona przez Urząd Wojewódzki w Sz., kontrola przestrzegania przepisów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Pismem z dnia 22 maja 2007 r., Wydział Polityki Społecznej powyższego Urzędu Wojewódzkiego poinformował o wynikach kontroli przeprowadzonych w dniach 13 i 19 marca 2007 r. Działania kontrolne wykazały szereg nieprawidłowości w działaniu powyższej agencji zatrudnienia, w tym w podnoszonej przez zainteresowanego kwestii stosowania kar umownych w przypadku odstąpienia od umowy przez klienta (w związku z zastrzeżeniami co do prawidłowości takiego zapisu został on usunięty z umów oferowanych przez agencję).

Agencji zatrudnienia postawiono zarzut, świadczenia usług w zakresie pośrednictwa do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych obywateli polskich, bez wymaganego ustawą wpisu do rejestru agencji zatrudnienia (w okresie od 2 lutego do 11 marca 2007 r.). W związku z tym Wojewoda wystąpił z wnioskiem do właściwego Sądu Rejonowego o ukaranie osoby odpowiedzialnej za tę nieprawidłowość.

RPO-558906-X/07

Rzecznik podjął z urzędu sprawę przestrzegania praw pacjentów w Instytucie Gruźlicy i Chorób Płuc w R. W trakcie badania na miejscu stwierdzono, że Regulamin Porządkowy Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc w R. w sposób niewystarczający reguluje prawa pacjentów wynikające z ustawy z dnia 6 września 2001 r. o chorobach zakaźnych i zakażeniach (Dz. U. Nr 126. poz. 1384 ze zm.). Stwierdzono ponadto, że Zarządzenie Nr 2 oraz Zarządzenie Nr 7 Dyrektora Instytutu naruszają prawa pacjenta.

Zarządzeniem Nr 2 z 2005 r. Dyrektor Instytutu określił zasady i wysokość opłat pobieranych przez Instytut za sporządzenie wyciągów, odpisów i kopii dokumentacji medycznej pacjenta. Stosowanie powyższego zarządzenia i pobieranie na jego podstawie opłat było niezgodne z art. 18 ust. 2a pkt. 4d ustawy o zakładach opieki zdrowotnej. Zgodnie z powołanym przepisem wysokość opłat za dostęp do dokumentacji medycznej powinna być określona wyłącznie w regulaminie porządkowym i nie może przekraczać stawek określonych w ustawie o zakładach opieki zdrowotnej.

Zarządzeniem Nr 7 z 2005 r. Dyrektor Instytutu, powołując się na art. 19 ust. 5 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej ograniczył prawo do sprawowania dodatkowej opieki pielęgnacyjnej przez opiekuna nad pacjentami powyżej 10 roku życia. Jako uzasadnienie powyższego ograniczenia Dyrektor wskazał poprawienie warunków przebywania innych pacjentów w Klinikach i skrócenie oczekiwania na świadczenia zdrowotne. Powyższe uzasadnienie pozostaje w rażącej kolizji z powołanym art. 19 ust. 5 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej. Zgodnie z powołanym przepisem ograniczenie kontaktu z osobami z zewnątrz w tym do sprawowania opieki przez osoby bliskie lub inne osoby wskazane przez pacjenta może być wprowadzone wyłącznie w przypadku zagrożenia epidemiologicznego lub ze względu na warunki przebywania innych osób w szpitalu. Wprowadzenie powyższych ograniczeń praw pacjenta wyłącznie ze względu na wiek pacjenta stanowi przekroczenie uprawnień Dyrektora.

W wyniku interwencji Rzecznika zostały podjęte przez Dyrektora Instytutu działania mające na celu przywrócenie stanu zgodnego z prawem.

Pismem z dnia 4 lipca 2007 r. Dyrektor poinformował Rzecznika, że Regulamin Porządkowy Instytutu został dostosowany do przepisów ustawy o chorobach zakaźnych i zakażeniach. Umieszczono w nim również zasady i wysokość opłat za sporządzenie wyciągów, odpisów lub kopii dokumentacji medycznej zgodne z ustawą o zakładach opieki zdrowotnej Jednocześnie Dyrektor poinformował Rzecznika, że Zarządzeniem Nr 5 z 2007 r. uchylił zakwestionowane przez Rzecznika Zarządzenia nr 2 i 7 z 2005 r.

RPO-550403-X/07

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Roman K. skarżąc się, że firma przewozowa „R" wykonująca przewozy regularne osób na terenie powiatu L., nie respektuje jego uprawnień do przejazdów ulgowych.

Postępowanie wyjaśniające wykazało, że skarżący posiada legitymację osoby represjonowanej, w związku z czym na mocy art. 4 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy o kombatantach i niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego w zw. z art. 16 ust. 4 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, przysługuje mu uprawnienie do 78% zniżki na przejazdy środkami publicznego transportu zbiorowego.

W wyniku interwencji Rzecznika Starosta Powiatu L. zarządził kontrolę firmy „R". Podczas czynności kontrolnych ustalono, że pracownicy firmy nie respektowali uprawnień Pana Romana K. z powodu nieznajomości ww. przepisów. W wyniku kontroli przedstawiciel przedsiębiorcy zobowiązał się do stosowania tych przepisów oraz do uzupełnienia i podania do publicznej wiadomości cennika opłat za przejazdy.

RPO-559647-X/07

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Przemysław W., kwestionując nałożenie na niego opłaty dodatkowej podczas przejazdu autobusem MPK w O. Pan Przemysław W. twierdził, że zbyt szybkie rozpoczęcie kontroli (i związane z tym wyłączenie kasowników) uniemożliwiło mu skasowanie biletu. Ponadto Pan Przemysław W. skarżył się na zachowanie osoby kontrolującej bilety. Rzecznik zwrócił się w przedmiotowej sprawie do Prezesa MPK w O. W wyniku tej interwencji przeprowadzono postępowanie wyjaśniające i dokonano zamiany nałożonej na Zainteresowanego opłaty dodatkowej na opłatę manipulacyjną.

RPO-556911-X/07

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Bogdan S., mieszkaniec K., skarżąc się, że w Urzędzie Miasta w K. odmówiono mu przedłużenia legitymacji uprawniającej go do bezpłatnych przejazdów środkami lokalnego transportu zbiorowego. Rzecznik podjął sprawę, w trakcie postępowania ustalono, że nieprzedłużenie ważności dokumentu było spowodowane błędną interpretacją przepisów. W wyniku interwencji Rzecznika Panu Bogdanowi S. wydano nową legitymację.

RPO-408169-X/02

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Zdzisław R. przebywający w Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w S. wskazując na nieprawidłowe wykonanie orzeczonego wobec niego środka zabezpieczającego określonego w art. 94 Kodeksu karnego.

Przeprowadzona przez Rzecznika analiza akt postępowania wykonawczego potwierdziła, że postępowanie w sprawie wykonania orzeczonego wobec Pana Zdzisława R. środka zabezpieczającego jest nieprawidłowe.

W trakcie postępowania wyjaśniającego Rzecznik stwierdził, że Kierownik Szpitala nie wywiązywał się z obowiązku wynikającego z art. 203 § 1

k.k.w. Opinie o stanie zdrowia sprawców są wystawiane bez zachowania 6 miesięcznego terminu, często po wielokrotnym wezwaniu przez Sąd do ich złożenia. Opinie o stanie zdrowia były wystawiane przez jednego, dwóch lub trzech lekarzy psychiatrów, a ich znaczna część nie spełnia warunków określonych w art. 202 Kodeksu postępowania karnego.

Analiza wydanych w przedmiotowej sprawie postanowień o dalszym stosowaniu środka zabezpieczającego wskazuje, że były one wydawane w nieregularnych odstępach czasu, z przekroczeniem ustawowego terminu.

Rzecznik poinformował o stwierdzonych nieprawidłowościach Prezesa Sądu Okręgowego w E. oraz Ministra Sprawiedliwości.

W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika, Prezes Sądu Okręgowego w E. poinformował Rzecznika, ze przeprowadził postępowanie lustracyjne akt sprawy i potwierdził wskazane przez Rzecznika uchybienia. W celu zapewnienia prawidłowego wykonania środka zabezpieczającego orzeczonego wobec Pana Zdzisława R. zobowiązał Przewodniczącą II Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w B. do składania okresowych sprawozdań o toku postępowania w przedmiotowej sprawie. Ponadto, działając w oparciu o § 17 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 października 2002 r. w sprawie trybu sprawowania nadzoru nad działalnością administracyjną sądów (Dz. U. nr 187, poz. 1564), w ramach zaleceń polustracyjnych zarządził, aby w wypadku lekceważenia przez kierowników zakładów zamkniętych w których wykonywane są środki zabezpieczające obowiązków przewidzianych w art. 203 k.k.w., podejmowane były działania przewidziane ustawą z dnia 9 maja 2007 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (dz. U. nr 9, poz. 664).

Minister Sprawiedliwości poinformował Rzecznika, o podjęciu czynności dyscyplinarnych w stosunku do sędziego orzekającego w przedmiotowej sprawie na etapie postępowania wykonawczego, Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w B., oraz Sędziego Wizytatora.

RPO-548518-XIX/07

Do Rzecznika Praw Obywatelskich, pismem z dnia 22 grudnia 2006 r. zwrócili się Państwo Regina i Adam B. zamieszkali w G. W swej korespondencji podnieśli oni zarzut niejasnego i nieprecyzyjnego informowania lokatorów w zakresie rozliczenia zużycia mediów (wody i centralnego ogrzewania) przez Spółdzielnie Mieszkaniową w G.

W opinii Rzecznika treść zawarta w przekazywanej lokatorom informacji istotnie jest niewystarczająca, gdyż przekazując informacje o dokonanym rozliczeniu, wykazując zużycie, należy posłużyć się konkretnymi danymi liczbowymi oraz wskazać wynikające z niego koszty. Przekazując taką informację spółdzielnia nie może posługiwać się lakonicznym stwierdzeniem „…na Państwa koncie wystąpiła pewna nadpłata, która została zaksięgowana na poczet zadłużenia…"

Stawiając powyższe zarzuty Rzecznik zwrócił się do zarządu spółdzielni oraz rady nadzorczej o złożenie wyjaśnień w sprawie.

W odpowiedzi zarząd spółdzielni przychylił się do stanowiska Rzecznika i zadeklarował, iż w przyszłości informacje zawarte w rozliczeniu zużycia wody i centralnego ogrzewania będą zawierały konkretne dane liczbowe, a sposób ich przekazania będzie czytelny i zrozumiały dla lokatorów.